

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK YAPMAK: OKUL
PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ GÖRÜŞLERİ**

Emine IŞIK

ORCID: 0009-0004-1026-711X

Danışman

Doç. Dr. Hayri KOÇ

ORCID: 0000-0002-4589-8999

Konya – 2025

ÖN SÖZ

Bundan on yıl öncesi büyük heyecanla başladığım ama yarım kalan yüksek lisans yolculuğuma bir af haberi ile tekrar döndüm. Yıllar sonraki bu yolculuğumda en büyük pay çok kıymetli danışman hocam sayın Doç. Dr. Hayri KOÇ 'a aittir. Bu sürecimi zorlaştırmayıp aksine kolaylaştırdığı, her konuda desteğini sunduğu, fikirlerini ve bilgisini esirgemeyip her zaman paylaşımında bulunduğu için sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Değerli jüri üyelerim Dr. Öğr. Üyesi Ali Fuat Yalçın ve Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Mücahit Arslan'a tezimi titizlikle inceleyip eleştirilerde buldukları, yol gösterdikleri için teşekkürlerimi iletiyorum.

Beni geri çevirmeyip tezim için gerekli görüşmeyi kabul eden meslektaşlarıma,
Çocuklarını okutmak için hala gece gündüz çalışan, üzerimizden dualarını esirgemeyen canım annem ve babama,

Kardeşleri olduğum için şanslı hissettiğim Merve, Fatma Nur ve Bilal'e,

Hayatıma dinginlik getiren her konuda destekçim sevgili eşim Ahmet Samet'e,

Her gün yeni bir şey öğrenmeme vesile olan, Rabbimin emaneti gözümün nuru evlatlarım Ömer Faruk, Zeynep ve Mehmet Selim'e teşekkür ediyorum.

Emine IŞIK

Ocak 2025

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	vi
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
BÖLÜM 1	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Sayıtlar	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar	6
BÖLÜM 2	8
2. ALAN YAZIN	8
2.1. Rehberlik Kavramı ve Amacı	8
2.2. Psikolojik Danışma.....	10
2.2.1. Psikolojik danışmanın görevleri	12
2.2.2. Psikolojik danışman yeterlilikleri.....	13
2.2.3. Psikolojik danışma ve rehberlik ilkeleri	16
2.3. Okullarda Yürütülen Psikolojik Danışma Rehberlik Hizmetleri	17
2.3.1. Oryantasyon hizmetleri	17
2.3.2. Öğrenciyi tanıma hizmetleri	18
2.3.3. Bilgi toplama ve yayma hizmetleri	18
2.3.4. Yardım almaya yönlendirme hizmetleri	18
2.3.5. Yöneltilme ve yerleştirme hizmetleri	19
2.3.6. İzleme ve değerlendirme hizmetleri	19
2.3.7. Kişisel/sosyal gelişime yönelik rehberlik hizmetleri.....	20
2.3.8. Eğitsel gelişime yönelik rehberlik hizmetleri.....	21
2.4. Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Önemi ve Gerekliliği	23
2.5. İlkokul Dönemi Çocuklarının Özellikleri.....	25
2.6. İlkokullarda Psikolojik Danışma ve Rehberlik	29
2.6.1. İlkokulda sosyal/duygusal gelişim	30

2.6.2. İlkokulda akademik gelişim	31
2.6.3. İlkokulda kariyer gelişimi.....	32
2.7. İlgili Araştırmalar	33
BÖLÜM 3.....	37
3. YÖNTEM.....	37
3.1. Araştırmanın Modeli	37
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	37
3.3. Veri Toplama Araçları.....	38
3.4. Verilerin Toplanması.....	38
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	38
3.6. Geçerlilik ve Güvenilirlik.....	39
3.6.1. Güvenilirlik	39
3.6.2. Geçerlik	40
BÖLÜM 4.....	42
4. BULGULAR	42
4.1. Katılımcıların İlkokul Öğrencileriyle Sıklıkla Çalıştıkları Konular İle İlgili Veriler	42
4.2. Katılımcıların İlkokul Düzeyinde Psikolojik Danışmanlık Alanındaki Katıldıkları Eğitimler İle İlgili Veriler.....	43
4.3. Katılımcıların Görüşlerine Göre İlkokul Öğrencilerinin Karşılaştığı Problemler ve Bu Problemler Karşısındaki Rehberlik Süreci İle İlgili Veriler	45
4.4. Katılımcıların İlkokul Öğrencileriyle Etkili İletişim Kurabilmeye İlgili Düşünceleri İle İlgili Veriler.....	47
4.5. Katılımcıların Görüşlerine Göre Güven Ortamı Oluşturma ve Öğrencilerin Güvenini Kazanma İle İlgili Veriler.....	49
4.6. Katılımcıların İlkokul Öğrencilerine Yönelik Danışmanlık Süreçlerinde Ailelerle Yaptıkları İş birliği (Konsültasyon) İle İlgili Veriler	51
4.7. Katılımcıların Ailelerle İletişimi Güçlendirmek İçin Önerileri İle İlgili Veriler	52
4.8. Katılımcıların İlkokul Öğrencilerinin Sosyal Gelişimini Desteklemek İçin Uyguladıkları Stratejiler İle İlgili Veriler.....	53
4.9. Katılımcıların İlkokul Öğrencilerinin Akademik Gelişimini Desteklemek İçin Uyguladıkları Stratejiler İle İlgili Veriler.....	54
4.10. Katılımcıların İlkokul Psikolojik Danışmanları İçin Mesleki Gelişim Fırsatları Hakkındaki Görüşleri İle İlgili Veriler.....	56
4.11. Katılımcıların Görüşlerine Göre Mesleki Gelişimdeki En Önemli Eğilimler ve Bu Eğilimlere Ayak Uydurma Durumları İle İlgili Veriler	57
BÖLÜM 5.....	60
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	60
5.1. Tartışma.....	60
5.2. Sonuç	67
5.3. Öneriler.....	69

KAYNAKLAR	70
EKLER	81
EK-1: GÖRÜŞME FORMU	81
EK-2 ETİK KURUL KARARI	82

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

“İlkokul Öğrencilerine Psikolojik Danışmanlık Yapmak: Okul Psikolojik Danışmanlarının Görüşleri” başlıklı tez çalışmamın toplam 90 sayfalık kısmına ilişkin, 30/01/2025 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %9 olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

30/01/2025

Emine IŞIK

Doç. Dr. Hayri KOÇ

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

30/01/2025

Emine IŞIK

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

AKTS	: Avrupa Kredi Transfer Sistemi
CACREP	: Psikolojik Danışma ve İlgili Eğitim Kurumlarının Akreditasyonu Kurulu
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
PDR	: Psikolojik Danışma ve Rehberlik
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK YAPMAK: OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ GÖRÜŞLERİ

Emine IŞIK

Bu araştırmanın amacı ilkokulda görev yapan psikolojik danışmanların uygulama deneyimlerini incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Verilerin toplanması amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Görüşme formunda uzmanlar tarafından hazırlanan 11 soru yer almaktadır. Araştırmanın çalışma grubu 16 psikolojik danışmandan oluşmaktadır. Araştırmanın verileri içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Elde edilen verilere göre, psikolojik danışmanların ilkokul öğrencileriyle çalışırken en çok odaklandığı konular, okula uyum ve kaygı kontrolüdür. Psikolojik danışmanların ilkokul düzeyinde katıldıkları eğitimler arasında en çok tercih edilenin “objektif testler” eğitimi olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik danışmanların görüşlerine göre, ilkokul öğrencilerinin karşılaştığı en önemli problem akran zorbalığıdır. Psikolojik danışmanların ilkokul öğrencileriyle etkili iletişimde en çok tercih ettikleri yöntem oyun aracılığıyla iletişimdir. Bunu, güven ortamı yaratma ve ortak dil oluşturma gibi teknikler takip etmektedir. Psikolojik danışmanların ilkokul öğrencilerine yönelik danışmanlık süreçlerinde ailelerle en çok birebir görüşmeler yoluyla iş birliği yaptıkları saptanmıştır. Ayrıca, velilere eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları ile seminer ve sunumlar düzenlendiği görülmüştür. Psikolojik danışmanların ailelerle iletişimi güçlendirme önerileri arasında en çok vurgulanan konu aile eğitimleridir. Psikolojik danışmanların ilkokul öğrencilerinin sosyal gelişimini desteklemek için en çok sanat ve spor etkinlikleri düzenleme veya bu etkinliklere yönlendirme stratejisini uyguladıkları belirlenmiştir. Psikolojik danışmanların ilkokul öğrencilerinin akademik gelişimini desteklemek için en çok okul-veli-öğrenci iş birliği stratejisini benimsedikleri belirlenmiştir. Sonuçlar literatür ışığında tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik danışmanlık, ilkokul, ilkokul öğrencileri.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Educational Sciences
Guidance and Psychological Counseling Program
Master Thesis

COUNSELING OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS: OPINIONS OF SCHOOL PSYCHOLOGICAL COUNSELORS

Emine IŞIK

The purpose of this study is to examine the application experiences of psychological counselors working in primary schools. Qualitative research method was used in the study. Semi-structured interview technique was used to collect data. The interview form includes 11 questions prepared by the lecturer. The study group consists of 16 psychological counselors working in Konya city center. The data of the study was analyzed using the content analysis method. According to the obtained data, the subjects that psychological counselors focus on most while working with primary school students are school adaptation and anxiety control. It was determined that the most preferred among the trainings that psychological counselors attend at primary school level is “objective tests” training. According to the psychological counselors, the most important problem that primary school students face is peer bullying. The method most preferred by psychological counselors in effective communication with primary school students is communication through games. This is followed by techniques such as creating an environment of trust and creating a common language. It has been determined that psychological counselors cooperate with families mostly through one-on-one meetings in the counseling processes for primary school students. In addition, it has been observed that education and awareness-raising activities, seminars and presentations are organized for parents. The most emphasized topic among the suggestions of psychological counselors to strengthen communication with families is family education. It has been determined that psychological counselors mostly apply the strategy of organizing art and sports events or directing them to these events in order to support the social development of primary school students. It has been determined that psychological counselors mostly adopt the school-parent-student collaboration strategy to support the academic development of primary school students. Results were discussed in the light of the literature and suggestions were presented.

Keywords: Psychological counseling, primary school, primary school students.

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar sunulmuştur.

1.1. Problem Durumu

İlkokul dönemi, bireylerin duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimlerinin temellerinin atıldığı kritik bir süreçtir. Bu dönemde çocuklar, sadece akademik bilgi edinmekle kalmaz, aynı zamanda sosyal beceriler, özsaygı ve duygusal düzenleme gibi yaşam becerilerini de öğrenirler (Lee vd., 2020). Ancak, bu süreçte karşılaşılan zorluklar öğrencilerin psikolojik sağlıklarını olumsuz etkileyebilir ve akademik başarılarını düşürebilir. Psikolojik danışmanlar, bu zorlukları aşmalarına yardımcı olmak için bireysel destek, grup çalışmaları ve çeşitli danışmanlık teknikleri sunarak öğrencilerin sağlıklı bir gelişim göstermelerini sağlarlar (Sitiñjak ve Canu, 2023). Ayrıca, okul psikolojik danışmanları, öğrencilerin duygusal ihtiyaçlarını karşılamakla kalmaz, aynı zamanda aileler ve öğretmenlerle iş birliği yaparak öğrencilerin eğitim deneyimlerini iyileştirirler (Aslan ve Güven, 2019; Kok ve Low, 2017). Okulda karşılaşılan psikolojik sorunlar, öğrencilerin sınıf içindeki performansını ve genel yaşam kalitesini etkileyebilir. Bu nedenle, okul psikolojik danışmanları, öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemenin yanı sıra, okul ortamında sağlıklı bir atmosferin yaratılmasına katkıda bulunurlar (Schmidt, 2013). Ayrıca, psikolojik danışmanlar, çocukların stresle başa çıkma, problem çözme ve duygusal düzenleme gibi becerilerini erken yaşlardan itibaren kazanmalarını sağlayarak, bu becerilerin hayat boyu karşılaştıkları zorluklarla baş etmelerinde önemli bir temel oluşturur (Macklem, 2007). Bu bağlamda, okul psikolojik danışmanları, çocukların gelecekteki yaşamlarında karşılaştıkları zorluklarla başa çıkabilmeleri için önemli bir kaynak ve rehberdir.

İlkokul psikolojik danışmanlarının mesleki deneyimleri, öğrencilerle etkili bir şekilde çalışabilme ve onların psikolojik ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneklerini doğrudan etkileyen önemli bir faktördür (Thompson, 2012). Psikolojik danışmanlık, yalnızca teorik bilgiye dayalı değil, aynı zamanda pratik deneyimle şekillenen bir alandır. Danışmanların yıllar içinde kazandıkları deneyimler, onların öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını daha doğru bir şekilde değerlendirmelerine, etkili müdahaleler planlamalarına ve danışmanlık süreçlerini verimli hale getirmelerine olanak tanır (Gysbers ve Henderson, 2014).

İlkokul öğrencileri, gelişimsel süreçlerinin erken aşamalarında çeşitli psikolojik ve sosyal zorluklarla karşılaşabilirler. Bu dönemde çocuklar, aile, okul çevresi ve arkadaş ilişkilerinden kaynaklanan stres faktörleriyle başa çıkmaya çalışırken, bu zorluklar yalnızca akademik başarılarını değil, duygusal ve sosyal gelişimlerini de etkileyebilir (Compas vd., 2001). Okul psikolojik danışmanlarının bu zorlukları tanıyıp uygun destek sağlaması büyük önem taşır. Öğrencilerin en sık karşılaştığı zorluklar arasında okulda uyum sağlama, akran zorbalığı ve akademik baskılar yer almaktadır (Baker, 2006; Leung vd., 2010; Pellegrini ve Bartini, 2000). Okulda yeni bir ortama uyum sağlamak, öğretmenlerle ve akranlarla sağlıklı ilişkiler kurmak, öğrencilerin özgüvenini etkileyebilir ve duygusal sorunlara yol açabilir (Baker, 2006). Akran zorbalığı, çocukların duygusal gelişiminde ciddi olumsuz etkiler yaratabilir ve depresyon, kaygı gibi problemleri tetikleyebilir (Pellegrini ve Bartini, 2000). Ayrıca, akademik başarıya yönelik yüksek beklentiler, öğrencilerde stres ve kaygı yaratabilir (Leung vd., 2010). Bu zorluklar, öğrencilerin genel gelişim süreçlerini etkileyebilir ve psikolojik danışmanlar, öğrencilerin sağlıklı gelişimlerini desteklemek için çeşitli hizmetler sunarak bu sorunların üstesinden gelmelerine yardımcı olabilirler.

İlkokul psikolojik danışmanlarının öğrencilerle etkili bir iletişim kurabilmesi, danışmanlık sürecinin başarısı için kritik öneme sahiptir. Öğrenciler, duygusal ve sosyal gelişimlerinin erken aşamalarında olduklarından, kendilerini ifade etmekte zorlanabilirler (Webster-Stratton ve Reid, 2004). Bu nedenle, danışmanların güven kazanarak açık ve güvenli bir iletişim ortamı yaratmaları önemlidir. Empatik bir yaklaşım sergileyen psikolojik danışmanlar, öğrencilerin duygusal durumlarını anlamada ve onları yargılamadan dinlemede başarılı olurlar (Clark, 2014). Ayrıca, açık uçlu sorularla öğrencilerin duygularını daha derinlemesine ifade etmeleri sağlanabilir. Güven ortamı yalnızca sözlü iletişimle değil, beden dili ve ses tonu gibi sözel olmayan unsurlarla da desteklenmelidir (Westland, 2015). Psikolojik danışmanlar, öğrencilerin rahat hissetmelerini sağlamak için samimi bir beden dili kullanmalı ve gizlilik ilkesine sadık kalarak güvenlerini kazanmalıdır (Sommers-Flanagan ve Sommers-Flanagan, 2014) Güvenli bir ortamda, öğrenciler daha açık olup danışmanlarına başvurma konusunda daha istekli hale gelebilirler. Bu da danışmanlık sürecinin etkinliğini artırabilir.

İlkokul psikolojik danışmanlarının ailelerle iş birliği yapması, öğrencilerin psikolojik destek süreçlerinin başarısı için kritik bir rol oynar. Aileler, çocuklarının gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir ve psikolojik danışmanlar, ailelerle iş birliği yaparak öğrencilerin ihtiyaçlarını daha kapsamlı bir şekilde ele alabilirler (Lines vd., 2011). Ailelerin, çocuklarının yaşadığı

zorluklar hakkında bilgi sahibi olmaları ve okul psikolojik danışmanlarıyla etkili iletişim kurmaları, öğrencilerin duygusal ve akademik gelişimlerini destekleyen bir ortam yaratır (Thompson, 2013). Bu iş birliği, öğrencilerin karşılaştığı sorunları daha iyi anlamayı ve evde uygun başa çıkma stratejileri geliştirmeyi sağlar. Etkili iletişim, ailelerle iş birliğinin temelini oluşturur; danışmanlar, ailelere düzenli geri bildirimde bulunarak, onların çocuklarıyla ilgili endişelerini dinlemeli ve ortak çözüm yolları geliştirmelidir (Pare, 2012). Ayrıca, ailelerin okulda yapılan çalışmalar hakkında bilgi sahibi olmaları, daha tutarlı bir yaklaşım benimsenmesini sağlar (Dowling vd., 2003).

İlkokul psikolojik danışmanlarının mesleki gelişimi, öğrencilerin daha etkili bir şekilde desteklenmesi ve danışmanlık hizmetlerinin kalitesinin artırılması açısından büyük önem taşır. Psikolojik danışmanlık alanındaki sürekli değişen teoriler ve yöntemler, danışmanların mesleki gelişimlerini sürdürmelerini gerektirir (Sommers-Flanagan ve Sommers-Flanagan, 2018). Bazı danışmanlar gönüllü olarak ek kurslar veya seminerlere katılırken, diğerleri rehberlik araştırma merkezlerinin sunduğu eğitim fırsatlarından faydalanmaktadır (Nazlı vd., 2021). Bu eğitimler, danışmanların yeni teknikler öğrenmelerine, psikolojik sorunlar hakkında derinlemesine bilgi edinmelerine ve öğrencilere daha uygun müdahaleler geliştirmelerine yardımcı olabilir. Mesleki deneyim ve sürekli eğitim, okul psikolojik danışmanlarının profesyonel gelişiminde kritik bir rol oynamaktadır ve öğrencilere sunulan psikolojik desteğin kalitesini artırmak için büyük bir gereklilik teşkil eder.

İlkokul öğrencilerine yönelik psikolojik danışmanlık hizmetleri hem Türkiye'de hem de dünyada çocukların duygusal, sosyal ve akademik gelişimlerini desteklemek amacıyla giderek önem kazanmaktadır. Uluslararası literatürde, bu yaş grubunda psikolojik danışmanlık hizmetlerinin, özellikle duygusal zorluklar (Kourkoutas vd., 2018), akran ilişkileri (Perdue vd., 2009) aile içi sorunlar (Keys ve Bemak, 1997) ve akademik başarı (Larson vd., 2017) üzerindeki olumlu etkileri vurgulanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Avrupa ülkelerinde yapılan araştırmalar, okul psikolojik danışmanlarının çocukların erken yaşta karşılaştıkları travmatik deneyimler (Buss vd., 2015; Hollingsworth, 2019), davranışsal problemler ve öğrenme güçlükleri (Reback, 2010) gibi sorunları ele almakta etkili olduğunu göstermektedir.

Türkiye'de ise bu alandaki çalışmalar daha çok okul psikolojik danışmanlarının rollerine, karşılaştıkları sorunlara ve hizmet sunumunda yaşanan kısıtlamalara odaklanmaktadır (Tuzgöl Dost, 2020; Tuzcuoğlu, 1995). Türk literatüründe, özellikle okul psikolojik

danışmanlarının, sınırlı kaynaklar (Terzi vd., 2011) ve yüksek öğrenci-danışman oranları nedeniyle etkili hizmet sunumunda zorlandıkları (Selen, 2008), ancak çocukların bireysel ve grup rehberliği yoluyla desteklenmesinin kritik bir öneme sahip olduğu belirtilmiştir (Tuzgöl Dost, 2020). Bu çalışmalar, ilkokul öğrencilerine yönelik psikolojik danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasının hem bireysel hem de toplumsal düzeyde faydalar sağlayabileceğini ortaya koymaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilkokulda görev yapan psikolojik danışmanların uygulama deneyimlerini incelemektir. Bu bağlamda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinin belirlenmesi amacıyla şu sorulara cevap aranmaktadır:

İlkokulda çalışan psikolojik danışmanların sıklıkla çalıştıkları konular nelerdir?

İlkokulda çalışan psikolojik danışmanlar mesleki eğitim için hangi eğitimlere katılmaktadır?

İlkokul öğrencilerinin karşılaştığı problemler nelerdir? Bu problemler karşısında yapılan çalışmalar nelerdir?

İlkokul psikolojik danışmanlarının, ilkokul öğrencileriyle etkili iletişim kurma yöntemleri nelerdir?

İlkokul öğrencileriyle psikolojik danışma sırasında güven ortamı nasıl oluşturabilir?

İlkokul öğrencilerine yönelik danışmanlık süreçlerinde ailelerle iş birliği nasıldır?

İlkokul psikolojik danışmanları ile aileler arasındaki iletişimi güçlendirmenin yolları nelerdir?

İlkokul psikolojik danışmanları, ilkokul öğrencilerinin sosyal ve akademik gelişimini desteklemek için hangi stratejileri kullanmaktadır?

İlkokul psikolojik danışmanları için mesleki gelişim fırsatları nelerdir?

İlkokul psikolojik danışmanlarının mesleki gelişimindeki eğilimleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Psikolojik danışma hizmetleri, bireylerin yaşam gerçekleriyle başa çıkmalarını desteklemek amacıyla, duyuşsal, sosyal ve psikolojik sağlığın inşasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir (Richardson, 2012). Bu hizmetler, bireylerin sorunlarını önlemek, farkındalıklarını artırmak ve daha sağlıklı bir yaşam sürmelerine yardımcı olmak gibi temel bir misyon taşır (Conyne, 2015). Özellikle erken gelişimsel dönemdeki bireyler için bu hizmetlerin önemi daha da artmaktadır (Öngören, 2023). İlkokul çağındaki çocuklar, bilişsel, duygusal ve sosyal açıdan hızlı bir gelişim süreci yaşarlar (Geddes vd., 2011) ve bu süreçte karşılaşılabilecekleri zorluklarla başa çıkabilmeleri için sağlıklı bir destek sistemi büyük önem taşır.

Bu araştırma, doğrudan ilkokulda çalışan psikolojik danışmanların mesleki deneyimlerini, problemleri ve kullandıkları stratejileri incelemektedir. Literatürde genellikle genel danışmanlık süreçlerine (Tuzgöl Dost, 2020) veya öğrenci odaklı çalışmalara ağırlık verilmişken (Çetin, 2016), bu araştırma danışmanların deneyimlerini ve uygulama süreçlerini detaylı bir şekilde ele alarak özgün bir katkı sunmaktadır.

Öğrencilerle güven ortamı oluşturma ve etkili iletişim sağlama, psikolojik danışmanlık sürecinin temel taşlarıdır. Ancak literatürde bu konular genellikle yönetim boyutu (Yılmaz, 2006) ya da öğretim boyutunda (Erdem ve Okul, 2015) ele alınmıştır. Bu araştırma, ilkokul psikolojik danışmanlarının güven ortamı oluşturma yöntemlerini ve öğrencilerin danışmanlara yaklaşma süreçlerini kolaylaştırmaya yönelik stratejilerini ayrıntılı bir şekilde inceleyerek literatüre yeni bir boyut kazandırmaktadır.

Ailelerle iş birliği, ilkokul öğrencilerine yönelik psikolojik danışmanlık süreçlerinin vazgeçilmez bir parçasıdır. Bu araştırma, ailelerin danışmanlık süreçlerindeki rollerini ve danışmanlarla etkili bir iş birliği kurmanın yollarını detaylı bir şekilde ele alarak, öğrenci-aile-danışman üçgenindeki dinamiklerin daha iyi anlaşılmasını hedeflemektedir. Ailelerle sağlanan bu iş birliğinin, öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimlerine katkı sunacağı öngörülmektedir.

İlkokul psikolojik danışmanlarının mesleki gelişim süreçleri ve eğitim ihtiyaçları literatürde yeterince detaylandırılmamıştır. Bu araştırma, danışmanların katıldıkları eğitimleri, mesleki gelişim fırsatlarını ve mesleki gelişimdeki yeni eğilimleri inceleyerek, profesyonel yeterliliklerini artırmaya yönelik öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

İlkokul öğrencilerinin problemlerle başa çıkma stratejilerindeki bireysel farklılıklar, danışmanlık süreçlerinin etkinliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu araştırma, bu farklılıkları detaylı bir şekilde ele alarak, danışmanlık yaklaşımlarının önemini vurgulamaktadır.

Bu yönleriyle araştırma, literatürdeki boşlukları doldurmayı ve ilkökul öğrencilerinin duygusal, sosyal ve akademik gelişimlerini desteklemek için psikolojik danışmanlık hizmetlerinin daha etkin bir şekilde yapılandırılmasına yönelik önemli bir adım atmaya amaçlamaktadır. Araştırma sonuçlarının hem danışmanların uygulamalarını geliştirmelerine hem de eğitim politikalarının şekillendirilmesine katkı sunması beklenmektedir.

1.4. Sayıtlar

- Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan görüşme formunun istenilen bilgileri toplamaya elverişli olduğu,
- Araştırmaya katılan psikolojik danışmanların görüşme formundaki sorulara içtenlikle ve dürüst olarak cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma, Konya merkez ilçelerde, devlet okullarının ilkökul kademelerinde çalışan okul psikolojik danışmanlarından ve kullanılacak olan görüşme formundan elde edilecek bilgiler ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Araştırmanın konusu gereği sık kullanılan anahtar kavramlar aşağıda tanımlanmıştır.

Rehber öğretmen/psikolojik danışman: Rehber öğretmen ya da psikolojik danışman, eğitim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini sağlayan ve bu süreçte okul rehberlik programlarının uygulanması ile koordinasyonunda sorumluluk üstlenen uzman kişiler olarak tanımlanmaktadır. Bu uzmanlar, aynı zamanda rehberlik ve araştırma merkezlerinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürütmektedir. Psikolojik danışman unvanı ise, üniversitelerin eğitimde psikolojik hizmetler, rehberlik ve psikolojik danışmanlık veya bu alanla denk kabul edilen programlarından en az lisans düzeyinde eğitim almış kişilere verilen bir unvandır (MEB, 2020a).

Psikolojik Danışma: Psikolojik danışma, bireylerin kendilerini tanımalarını, etkili kararlar alabilmelerini ve problem çözme becerilerini geliştirmelerini hedefleyen bir süreçtir.

Bu süreç, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal uyumlarını sağlamalarına ve genel iyilik hallerini artırmalarına yönelik profesyonel bir yaklaşımla yürütülür. Psikolojik danışma, bireysel ya da grupla gerçekleştirilen ve bireyin ihtiyaçlarına odaklanarak destek sağlayan sistemli bir psikolojik yardım hizmetidir (MEB, 2020a).

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

Bu bölümde rehberlik ve psikolojik danışma kavramları, okullarda yürütülen psikolojik danışma rehberlik hizmetleri, eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin gerekliliği, ilkökul dönemindeki çocukların özellikleri ve ilkökullarda psikolojik danışma rehberlik hizmetleri ele alınmıştır. Devamında çalışmamızla ilgili daha önceden yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Rehberlik Kavramı ve Amacı

Rehberlik, insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır ve insanların birbirlerine destek olarak çeşitli zorlukların üstesinden gelmeleriyle ortaya çıkmıştır. Ancak bu yardım çabaları, plansız ve tesadüfi rehberlik biçimindedir ve günümüzdeki gibi organize edilmiş bir sistematik rehberlik yapısından yoksundur. Toplumların zaman içinde yaşadığı sosyal ve kültürel gelişmeler, rehberlik anlayışının da değişmesini zorunlu kılmıştır. Günümüzde, rehberlik daha yapılandırılmış ve organize bir sistem olarak özellikle okullarda yer alarak eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Öğrencilerin kişisel, sosyal ve akademik gelişimlerini desteklemek amacıyla düzenlenen bu rehberlik çalışmaları, okulun öğretim faaliyetlerine ek olarak önemli bir işlev üstlenmektedir (Kantarcıoğlu, 1987).

Rehberlik uygulamalarının temelinde birey yer almaktadır. Rehberlik hizmetlerinin en önemli amacı, bireyin kendini daha iyi tanımasına ve potansiyelini keşfetmesine yardımcı olmaktır. Bu süreç, bireyin kendi yeteneklerini, ilgi alanlarını, ihtiyaçlarını ve çevresindeki imkanları fark etmesine olanak tanıyarak, onun bağımsız bir yaşam sürmesine katkı sağlamayı hedefler. Rehberlik, bireyin gelişimine ve sosyal uyumuna destek olarak, bireyi daha donanımlı ve bağımsız bir yaşam sürececek bir yapıya kavuşturur. Bu sayede birey, kendi hayatını şekillendirme ve çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurma becerilerini kazanır (Yeşilyaprak, 2021).

Mathewson (1954), rehberliği dört ana boyutta bireye yardımcı olmayı amaçlayan profesyonel bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bu boyutlar; bireyin kendini değerlendirmesi ve anlaması, benliğin sosyal ve kişisel gerçeklere uygun hale getirilmesi, mevcut ve gelecekteki koşullara uyum sağlanması ve bireyin potansiyelini geliştirmesi olarak sıralanır. Bu bakış açısıyla rehberlik, bireye yaşamını anlamlandırma, geleceğe yönelik planlama yapma ve kişisel hedeflerine ulaşma konusunda yardımcı olan sistematik bir destek sürecidir. Kumar (2010:18-22) ise rehberliği, bireylerin hem örgün hem de yaygın eğitim süreçlerinde kendilerini daha

etkili bir şekilde geliştirmelerini sağlayan bir araç olarak ele alır. Ona göre rehberlik, bireylerin yaşamlarına yön verme ve toplumla uyum sağlama süreçlerinde önemli bir rehberlik işlevi üstlenmektedir.

Tan (1992)'a göre rehberlik, bireyin kendini en verimli ve uygun şekilde geliştirebilmesi ve tatmin edici bir uyum sağlayabilmesi amacıyla ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri kazanması için sunulan planlı ve profesyonel bir destek hizmetidir. Bu destek, bireyin yaşamındaki tercih ve kararlarını belirlemesine, yorum yapmasına, planlar oluşturmasına ve kararlarını uygulamasına olanak tanıyan bir süreçtir. Psikolojik danışman ise bu süreçte rehberlik hizmetini sunan, bireyin ihtiyaçlarını anlayarak ona profesyonel yardım sunabilen yetkin bir uzmandır. Psikolojik danışmanlar, rehberlik hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesini sağlayarak bireylerin sorunlarına profesyonel czmler sunmaktadır (Voltan, 2001).

Kepçeoğlu (2010)'na göre rehberlik, bireyin kendini tanınması ve karşılaştığı sorunlara karşı etkili czm yolları geliştirebilmesi amacıyla yapılan bir psikolojik destek hizmetidir. Bu hizmet bireyin rasyonel kararlar alabilmesi, performansını arttırıcı faaliyetlerde bulunabilmesi, vresindeki insanların beklentilerini karşılayabilecek bir uyum sağlayabilmesi için uzman kişiler tarafından verilmektedir. Böylece rehberlik, bireyin kendini gerçekleştirme sürecinde önemli bir rol üstlenir ve kişisel gelişim hedeflerini destekler.

Kuzgun'un (2019) tanımına göre rehberlik, bireyin kişisel sorunlarının czmnde gerekli bilgileri sunan, onun sahip olduğu çeşitli özellikleri tanıyıp değerlendirmesine olanak sağlayan ve bu bilgiler doğrultusunda bireyin kendini gerçekleştirmesi için en uygun seçimi yapmasına yardımcı olan bir hizmet alanıdır. Rehberlik, bireye sadece olgusal bilgi sunmakla kalmayıp, aynı zamanda bireyin potansiyelini keşfetmesi için ona yol gösterici fırsatlar sunar. Bu hizmet, bireyin kendi güçlü ve zayıf yönlerini, ilgi alanlarını ve becerilerini tanımına, böylece kişisel gelişimini en iyi şekilde yönlendirmesine imkan tanır.

Rehberlik sürecini değerlendiren Erkan (2014), rehberliğin bireye uzman kişiler tarafından sistematik yardımlar sunan bir süreç olduğunu vurgulamaktadır. Bu süreçte bireylere sağlanan yardımlar, ağdaş dünyanın ihtiyacı olan, mutlu, verimli ve topluma katkı sağlayan bireyler yetiştirme amacı taşır. Rehberlik hizmetleri, bireyin içsel potansiyelini keşfetmesi ve bu potansiyeli en verimli biçimde kullanabilmesi için gerekli desteği sağlamayı hedefler. Bu sayede bireyler, kendilerini tanıyıp geliştirerek, sosyal vrelerine uyum sağlamayı öğrenirler.

Rehberliğin genel amacı; bireylerin sahip oldukları potansiyeli en verimli şekilde kullanmalarını sağlamak ve toplumun gelişmiş birey ihtiyacına katkı sunmaktır. Eğitim sürecinde rehberlik, öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmeleri için gerekli desteği sunarken onların gelişim ve uyum süreçlerine katkıda bulunur. Bu bağlamda rehberlik, bireyin kendini tanıyıp anlaması, kişisel hedeflerine ulaşması ve topluma uyum sağlaması amacıyla verilen bir yardım sürecidir. Kendini gerçekleştirme, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde en üst basamak olarak tanımlanır (Yeşilyaprak, 2021). Maslow'a (1943) göre kendini gerçekleştirme, bireyin potansiyelindeki gizli yetenekleri ve kapasiteleri açığa çıkararak kullanması ve geliştirmesi sürecidir. Bu uzun soluklu süreç, bireyin adım adım ihtiyaçlarını tamamlayarak ilerlemesini içerir ve rehberlik hizmetleri de bireyin ihtiyaçlarının hangi basamakta olduğunu tespit ederek ona uygun desteği sunar (Demir, 2018).

Kendini gerçekleştirmek isteyen bir birey öncelikle kendisini tanımalı, "Ben kimim?", "Hangi özelliklere sahibim?", "Yeteneklerim, ilgi alanlarım ve ihtiyaçlarım nelerdir?" gibi sorulara yanıt aramalıdır. Bu soruların cevaplarını bulduktan sonra, birey yaşadığı çevreyi, ailesini ve toplumun gerçeklerini anlamaya çalışmalıdır. Çevresindeki iş olanakları, mevcut fırsatlar ve toplumsal sınırlamaları keşfetmeli, bu durumları göz önünde bulundurarak kendi hedeflerini belirlemelidir. Kendini gerçekleştirme sürecinde birey, bu aşamalardan geçerken içinde bulunduğu şartlara göre yeteneklerini nasıl kullanabileceğini ve karşılaştığı sorunları nasıl çözebileceğini düşünür. Rehberlik hizmetleri, bireyin bu süreçte ihtiyaç duyduğu destek ve rehberliği sağlayarak, onun potansiyelini gerçekleştirmesine katkıda bulunur (Yeşilyaprak, 2021).

Kendini gerçekleştiren bireyler, olumlu düşünce yapısına sahip, kendine ve çevresine saygılı, duygularını ve düşüncelerini uygun şekilde ifade edebilen, yeniliklere açık ve yaşam boyu öğrenmeye değer veren kişilerdir. Bu bireyler, kendilerini geliştirmeye ve yeteneklerini en üst düzeye çıkarmaya çaba gösterirler. Bu nedenle, rehberlik hizmetleri bireyleri yalnızca birer bilgi ve beceriyle donatmaz, aynı zamanda onları olumlu bir kişilik yapısı geliştirmeye yönlendirerek yaşam boyu süren bir gelişim sürecine katkıda bulunur (Maslow, 1943).

2.2. Psikolojik Danışma

Psikolojik danışmanın tanımını yapmak oldukça zordur, zira bu kavram, hem geniş bir bilgi birikimi gerektirir hem de bireysel farklılıklara göre değişiklik gösterebilir. Baloğlu ve Tan'a (2013) göre psikolojik danışma; danışanın yaşadığı problemi çözmek amacıyla, danışman ile yüz yüze yapılan görüşmelerden oluşan bir süreçtir. Bu süreç, bireyin kendini daha iyi

tanınmasına ve sorunlarına çözüm bulmasına rehberlik eder. Psikolojik danışma, danışanın yaşamında bir farkındalık yaratmayı hedefleyen, profesyonel ve bilimsel bir çerçevede yürütülen bir destektir. Bu süreçte danışan, kendi potansiyelini keşfederek, kendine dair farkındalığını artırır ve yaşamında yapabileceklerine odaklanma fırsatı bulur (Yıldırım, 2010).

Psikolojik danışmanlık sürecinde, psikolojik danışmanın rolü oldukça büyüktür. Danışmanın, danışanla arasındaki iyileştirici etkileşimi sağlayabilmesi için yüksek düzeyde beceri ve uzmanlık gereklidir (Voltan Acar, 2001). Gerard'a (1975) göre, bir psikolojik danışmanın sahip olması gereken en temel özellikler, bireyleri dinleyebilme, onların düşünce ve duygularını anlamada empati kurabilme, gerçekçi bir bakış açısıyla yaklaşma ve samimi bir ilişki kurma becerileridir. Bu nitelikler, psikolojik danışmanın, danışanın güvenini kazanmasına ve ona sağlıklı bir rehberlik sunmasına olanak tanır. Bu sayede danışman, danışanın ihtiyaçlarını anlayarak, ona uygun çözümler sunabilen bir destek sağlayıcı olur.

Psikolojik danışma ve rehberlik, Amerikan Psikolojik Danışmanlık Derneği tarafından bireylerin refahını artırmak, kişisel ve mesleki gelişimlerini desteklemek, aynı zamanda zihinsel sağlık ve davranışsal sorunlarla başa çıkmalarına yardımcı olmak amacıyla uygulanan bilişsel, davranışsal ve etkileşimli müdahale stratejileri bütünlüğü olarak tanımlanmıştır. Bu süreç, danışanın yaşam kalitesini artırmayı ve onunla etkileşime girerek daha sağlıklı bir zihin yapısı geliştirmesini sağlamayı amaçlar. Böylelikle, birey kendini daha iyi tanıma, yaşamını yapılandırma ve potansiyelini geliştirme fırsatına sahip olur (Halmatov ve Güzelbahçe, 2020).

Bakırcıoğlu'na (2005) göre psikolojik danışma, bu konuda uzmanlaşmış profesyoneller tarafından, bireylerin sorunlarına çözüm bulmalarını, var olan olanakları fark etmelerini ve gizli potansiyellerini açığa çıkararak kendilerini gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla sunulan düzenli bir yardım sürecidir. Bu tanıma göre psikolojik danışma, bireyin içsel kaynaklarını keşfetmesine ve yaşamında daha olumlu adımlar atmasına destek olur. Bu süreçte danışmanın görevi, bireye yol göstermek ve ona rehberlik ederek, kendi yaşamını anlamlandırmasına ve geliştirmesine katkı sunmaktır.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, bireyin kendini anlaması, çevresindeki olanakları tanıması ve daha bilinçli seçimler yaparak yaşamını yönlendirmesi için sunulan sistematik bir yardım sürecidir. Bu süreçte, bireyin yaşamına dair kararlar alması adına doğrudan bir yönlendirme yapılmaz; aksine, bireyin mevcut olanaklarını değerlendirerek kendi kendine en doğru kararları alabileceği bir bilinç geliştirmesi hedeflenir. Psikolojik danışmanın

amacı, bireyin kendi yolunu bulmasına rehberlik etmek, ona destek sunmak ve sorunlarını kendi çözümlerini üreterek aşmasına yardımcı olmaktır (Eren, 2022).

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, başlangıcından itibaren genellikle eğitim alanında sunulan bir hizmet olarak kabul görmüştür. Üniversitelerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümlerinden mezun olan bireyler, çoğunlukla okullarda rehber öğretmen ya da okul psikolojik danışmanı olarak görev yapmaktadırlar. Böylece çağdaş toplumlarda bireylerin ruhsal sağlığını koruma ve geliştirme süreci, yalnızca tıbbi alanda değil, aynı zamanda eğitim alanında da önemli bir yer edinmiştir. Eğitim kurumları aracılığıyla sunulan psikolojik danışma hizmetleri, bireylerin zihinsel ve duygusal sağlığını koruma ve geliştirme konusunda önemli bir rol üstlenmekte, bireyin topluma sağlıklı bir şekilde uyum sağlamasına katkıda bulunmaktadır (Bakırcıoğlu, 2020).

2.2.1. Psikolojik danışmanın görevleri

Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı okullarda çalışan psikolojik danışmanların görev tanımları, çalıştıkları kurumların özelliklerine göre farklılıklar gösterebilir. Ancak MEB'in 2020 tarihli genel yönergesine göre, psikolojik danışmanların temel sorumlulukları geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. MEB, psikolojik danışmanların eğitim kurumlarındaki rehberlik servislerinde yürütülen çalışmalara destek olmasını ve ihtiyaç duyulan alanlarda iş birliği yapmalarını hedeflemektedir. Bu iş birliği, öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemeye yönelik etkinliklerle zenginleşmektedir (MEB, 2020).

Psikolojik danışmanlar, bireylerin kendilerini tanımalarına ve potansiyellerini geliştirmelerine yardımcı olarak, onların sosyal uyum becerilerini artırmayı amaçlar. Bu doğrultuda hem öğrencilere hem de velilere yönelik eğitim programları, grup rehberliği ve bireysel ya da grupla yapılan psikolojik danışma çalışmaları düzenlerler. Danışmanlar, öğrencilerin kişisel gelişimlerini sağlamakla kalmaz; aynı zamanda öğretmenler ve okul idarecileriyle iş birliği yaparak, öğrencilere sunulan rehberlik hizmetlerini daha etkin hale getirir. Psikolojik danışmanlar, ayrıca danışmanlık tedbiri kararı alınmış çocuklar ve onların bakımından sorumlu olan kişilere, ilgili mevzuat çerçevesinde danışmanlık hizmeti sunar. Bu özel görev, çocukların sağlıklı bir gelişim süreci geçirmelerine katkıda bulunmayı hedefler. Danışmanlar, bireyi tanıma, tarama ve eğitsel değerlendirme amacıyla çeşitli psikolojik ölçme araçlarını kullanır ve bu ölçümlerin sonuçlarını değerlendirir. Psikolojik danışmanların sorumlulukları arasında, psikososyal destek, koruma, önleme ve krize müdahale ekiplerinde yer almak da bulunmaktadır. Bu kapsamda, kriz durumlarına hızlı ve etkili bir şekilde müdahale

ederek, öğrencilerin zorlayıcı olaylar karşısında kendilerini güvende hissetmelerini sağlarlar. Aynı zamanda, danışan dosyalarının, psikolojik ölçme araçlarının ve diğer kayıtların gizliliğini koruma sorumluluğunu üstlenirler. Psikolojik danışmanlar, görev alanlarıyla ilgili araştırma, yayın, proje geliştirme, seminer ve konferans gibi çalışmalara aktif olarak katılarak, mesleki gelişimlerine katkıda bulunur. Tercih danışmanlığı gibi özel alanlarda görevlendirildiklerinde, öğrencilerin gelecek hedefleri doğrultusunda yönlendirilmelerine yardımcı olur. Psikolojik danışmanlar, öğrencilerin stresle başa çıkma, kişisel sorunları çözme ve travmatik yaşantılarla baş edebilme becerilerini geliştirmelerine destek sunar. Psikolojik danışmanlık hizmetleri, bireyin yaşadığı çevreye ve koşullara göre şekillenen, çok yönlü bir destek sunar (MEB, 2020).

Bu geniş görev çeşitliliği ve niteliği göz önüne alındığında, psikolojik danışmanların alanlarına ilişkin yeterlilik düzeylerinin yüksek olması büyük önem taşır. Psikolojik danışmanların yetiştirilme süreçlerinde aldıkları eğitimlerin, geçirdikleri eğitim aşamalarının ve ders içeriklerinin görev alanlarına uygun olup olmadığı dikkatle değerlendirilmelidir. Alan bilgisi, mesleki yetkinlik ve kişisel beceri geliştirme süreçlerinin desteklenmesi, psikolojik danışmanların mesleki yeterliliğini artırır ve onların görevlerini daha etkili bir şekilde yerine getirmelerine yardımcı olur (Çıtak, 2020).

2.2.2. Psikolojik danışman yeterlilikleri

Psikolojik danışman kavramı, birçok farklı alanda ve farklı amaçlarla kullanıldığı için anlamı oldukça çeşitlilik gösterir. Bu durum incelendiğinde, psikolojik danışman teriminin bazı durumlarda psikolog veya psikoterapist kavramlarından tamamen farklı bir bağlamda kullanıldığı, bazen ise aynı anlamda değerlendirildiği görülmektedir. Örneğin, İngiltere’de psikoterapi ve psikolojik danışmanlık kavramlarının benzer anlamlar taşıması nedeniyle, İngiliz Psikolojik Danışmanlık Derneği 2000 yılında ismini İngiliz Danışmanlık ve Psikoterapi Derneği olarak değiştirmiştir. Bu değişiklik, İngiltere’de iki alan arasındaki sınırların bulanıklaşmasına ve her iki mesleğin de benzer beceri ve uygulamalara sahip olduğuna işaret etmektedir. Psikolojik danışmanlar ve psikoterapistler arasındaki bu örtüşme, her iki alanda da bireyin duygusal ve zihinsel sağlığına yönelik destek sunulması ortak amacından kaynaklanmaktadır (Nelson Jones, 2014: 5).

Ülkemizde ise psikolojik danışmanlık, genellikle eğitim alanında görev yapan rehber öğretmenler tarafından yürütülmektedir. Türkiye’de psikolojik danışmanların temel olarak eğitim kurumlarında görevlendirildiği ve okul psikolojik danışmanı ya da rehber öğretmen unvanlarıyla hizmet sundukları görülmektedir. Ancak burada önemli olan, psikolojik

danışmanların hangi yeterlilik alanlarına ve düzeylerine sahip olduklarıdır. Psikolojik danışmanlık alanında çalışanların bilgi ve beceri düzeylerinin yanı sıra mesleki yetkinlikleri, etkili bir danışmanlık sürecinin başarısını doğrudan etkileyen unsurlardır (MEB, 2020).

Uluslararası literatürde, psikolojik danışmanların belirli yeterliliklere sahip profesyoneller olarak tanımlandığı görülmektedir. Hackney ve Cormier (2008: 13) tarafından yapılan tanımlamaya göre, psikolojik danışmanlar kişisel farkındalık düzeyi yüksek, psikolojik sağlığı yerinde, etnik ve kültürel duyarlılıklara sahip, nesnel bakış açısına sahip ve güçlü kişilerarası ilişkiler kurabilen, alanında yetkin profesyonellerdir. Bu özellikler, psikolojik danışmanların danışanlarıyla sağlıklı ve güvenilir bir ilişki kurmalarına, onların ihtiyaçlarını doğru bir şekilde anlamalarına ve destek olmalarına olanak tanır. Psikolojik danışmanların mesleki becerilerinin yanı sıra, kişisel özellikleri de mesleklerinin başarısı için kritik bir önem taşır.

Benzer şekilde, Yalçın (2006) psikolojik danışmanları empati becerileri gelişmiş, farkındalık düzeyleri yüksek ve danışanın dünyasını anlamaya yönelik güçlü bir anlayışa sahip uzman kişiler olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlama, psikolojik danışmanların yalnızca bilgi ve beceriye değil, aynı zamanda danışanlarını anlamaya yönelik içsel bir farkındalığa da sahip olmaları gerektiğine vurgu yapmaktadır. Empati becerisi, psikolojik danışmanlık sürecinde danışanın duygu ve düşüncelerini anlamak ve destekleyici bir ortam sunmak için gereklidir. Danışmanın, danışanın yaşadığı sorunlara empatik bir yaklaşımla yaklaşabilmesi, onların güvenini kazanmasına ve etkili bir destek sunmasına katkı sağlar.

Amerika'da CACREP (Psikolojik Danışma ve İlgili Eğitim Kurumlarının Akreditasyonu Kurulu), psikolojik danışmanların mesleki yeterlilik ve uzmanlık kazanmaları için belirli bilgi ve becerilere sahip olmalarının önemini vurgulamaktadır (Yazıcı ve Altun, 2016). CACREP'e göre, bir psikolojik danışmanın kapsamlı kariyer gelişim modelleri ve okul tabanlı iş birliği konularında yetkin olması gerektiği belirtilir. Ayrıca, okullarda liderlik yaparak okul gelişimine katkı sağlama rolü üstlenmesi beklenmektedir. Kriz yönetimi, afet ve travma durumlarında multidisipliner yaklaşımlar ve davranış bozukluklarına yönelik bilgi sahibi olması önemlidir. Risk altındaki öğrencilerle çalışabilme, erken uyarı işaretlerini fark etme, madde kullanımı, öğrenme süreçleri, davranış ve ruh haliyle ilgili danışmanlık yapabilmek yetkinlikleri de gereklidir. Ek olarak, okul misyon ve hedeflerinin geliştirilmesi, program hazırlama, farklı eğitim stratejileri kullanma, sınıf yönetimi, ders başarısını artırma, sosyal ve duygusal problemleri değerlendirme ve gelişimsel kariyer danışmanlığı gibi alanlarda

yeterliliğe sahip olması beklenir. Kişisel-sosyal danışmanlık hizmetleri sunmak, mezuniyet oranlarını yükseltmek, üniversiteye erişimde eşitliği desteklemek ve okulda takım çalışmasını güçlendirmek gibi beceriler de önemlidir. Bu yetkinlikler, psikolojik danışmanların oldukça geniş bir bilgi ve beceri yelpazesine hâkim olmalarını gerektirmektedir (Çıtak, 2020).

Okul psikolojik danışmanlarını kapsayan ulusal meslek standardı oluşturulurken, öğrencilerin gelişimini olumsuz etkileyebilecek durumlar –örneğin madde bağımlılığı, aile içi şiddet ve istismar gibi konular– çerçevesinde psikolojik danışmanların ikincil önleme hizmetleri kapsamında her türlü önleyici ve müdahale edici çalışmayı yapması beklenmektedir (Mesleki Yeterlilik Kanunu, 2017).

Türkiye'de psikolojik danışmanların yeterlilikleri ve mesleki doyumları üzerine yapılan bir araştırmada, psikolojik danışmanların risk faktörleri, risk altındaki çocuklarla çalışma, riskli davranışları tanıma ve bu davranışların erken belirtilerini fark etme konularındaki yeterlilikleri dikkate alınmamıştır. Bu çalışma, ülkemizde psikolojik danışmanlık mesleğinin belirli alanlarda eksiklikler yaşadığını ve meslek içi yetkinliklerin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, literatürde de risk faktörlerine ilişkin mesleki yeterliliklere yönelik danışman algılarının yeterince incelenmediği belirtilmiştir. Bu eksiklikler, danışmanlık hizmetlerinin etkili bir şekilde yürütülmesini zorlaştırabilir ve öğrencilerin ihtiyaçlarına tam anlamıyla yanıt verilmesini engelleyebilir (Sevim ve Hamamcı, 2016).

Uluslararası mesleki yeterliliklerle ülkemizdeki mesleki görev alanları arasındaki farklılıklar, psikolojik danışmanlık alanında belirgin sorunlar yaratmaktadır (Yazıcı ve Altun, 2016). Bu uyumsuzlukların giderilmesi, psikolojik danışmanlara uluslararası düzeyde yetkinlik kazandırılması ve kalite güvencesi sağlanması amacıyla Türkiye, Bologna süreci çerçevesinde Avrupa Kredi Transfer Sistemi'ne (AKTS) geçiş yapmıştır. Bologna sürecinin bir parçası olarak Türkiye'de yükseköğretim sisteminde yapılan bu değişiklikler, özellikle psikolojik danışmanlık alanında kalite güvencesi ve yeterlilik değerlendirmeleri konusunda eleştirilen eksiklikleri gidermeyi amaçlamaktadır. Türkiye'nin Bologna sürecinde en fazla eleştiri aldığı konulardan biri, kalite güvencesi ve değerlendirmeler üzerine yeterli uygulamaların olmamasıdır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK), Bologna süreciyle Türkiye'deki psikolojik danışmanların mesleki yeterliliklerini uluslararası seviyeye çıkararak onların dünya standartlarında hizmet sunmasını hedeflemektedir. Bu sürecin psikolojik danışmanlık alanındaki mesleki gelişim ve kalite standartlarına katkı sağlayarak danışmanlık hizmetlerini güçlendirmesi beklenmektedir (Korkut ve Mızıkacı, 2008).

2.2.3. Psikolojik danışma ve rehberlik ilkeleri

Okullarda verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etkin ve başarılı olabilmesi için, bu hizmetlerin belirli ilkelere bağlı olarak yürütülmesi gerekmektedir (Parmaksız ve Gök, 2018). Öğrencilerin ihtiyaç duyduğu rehberlik, okul öncesi dönemden yükseköğretime kadar farklılık gösterebilir, ancak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin temel amaç ve ilkeleri her kademededir. Bu alanda benimsenen psikolojik, toplumsal ve felsefi temeller, psikolojik danışma ve rehberliğin özünü ve dayandığı ilkeleri oluşturmuştur. Bu ilkeler, rehberlik hizmetlerinin amacını belirler ve hizmetlerin etkili şekilde uygulanmasına rehberlik eder (Altıntaş, 2021).

Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin temel ilkeleri, ilgili mevzuatta açıkça ifade edilmiştir. Bu ilkelere göre, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri tüm öğrencileri kapsamalı ve onların bütüncül gelişimlerini desteklemelidir. Bu hizmetlerin bilimsel yöntemlere dayalı, planlı ve programlı bir şekilde yürütülmesi önemlidir. Ayrıca, gelişimsel ve önleyici bir yaklaşım benimsemeli, öğretim sürecini desteklemeli, profesyonel ve etik ilkelere uygun olarak sunulmalıdır. Aynı zamanda, hizmetlerin iş birliği içinde ve ortak bir anlayışla yürütülmesi ve değerlendirilmesi beklenir. Bu ilkeler, hizmetlerin kalitesini ve sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla oluşturulmuştur ve öğrenci odaklı bir yaklaşımı desteklemektedir (MEB, 2020).

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin dayandığı temel ilkeler, diğer çalışmalarda daha ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bu ilkelere göre (Kuzgun, 2019; Özabacı vd., 2008):

- Her birey, özgürce seçim yapma hakkına sahiptir.
- İnsana saygı duyan bir yaklaşım benimsenir.
- Bu hizmetlerden yararlanmak isteğe bağlıdır ve gönüllülük esastır.
- Psikolojik danışma ve rehberlik, yaşam boyu devam eden bir süreçtir.
- Gizlilik, danışmanlık hizmetlerinin temelini oluşturur.
- Hizmetler tüm öğrencilere yöneliktir ve ayırım yapılmadan sunulmalıdır.
- Hizmetlerin iş birliği içinde yürütülmesi gereklidir.
- Bireysel farklılıklara saygı göstermek temel bir ilkedir.
- Rehberlik hizmetleri hem bireyin hem de toplumun yararını gözetir.
- Eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilir.

Bu ilkeler, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin öğrenci odaklı ve saygılı bir anlayışla yürütülmesini sağlar. Öğrencilerin aldığı kararlara ve bireysel farklılıklarına saygı gösterilmesi, bu hizmetlerin daha etkili olmasını sağlayacak bir eğitim ortamı gerektirir. Psikolojik danışma ve rehberlik ilkeleri dikkate alındığında, öğrencilerin kendilerini rahat ifade edebilecekleri, kararlarına saygı gösterilen ve gizliliğin esas olduğu bir ortamın sağlanması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu ortam, öğrencilere rehberlik hizmetlerinden en iyi şekilde yararlanma fırsatı sunar ve onların kendilerini geliştirmelerine olanak tanır (Eren, 2022).

2.3. Okullarda Yürütülen Psikolojik Danışma Rehberlik Hizmetleri

Toplumun bireylerini sağlıklı bir şekilde hayata hazırlamakla yükümlü olan okullar, zaman içinde toplumsal değişimlere uyum sağlayabilmek adına görev ve fonksiyonlarında önemli dönüşümler geçirmiştir. Bu değişimlerle birlikte, öğrenci rehberlik hizmetleri örgün eğitimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiş ve okulların eğitim-öğretim sürecindeki temel görevlerinden biri olarak kabul edilmiştir. Rehberlik hizmetleri, öğrencilerin sadece akademik gelişimlerine değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal olgunlaşmalarına da katkı sağlamayı amaçlar ve bu doğrultuda geniş kapsamlı destek sunar (Deniz ve Erözkan, 2015).

Rehberlik hizmetleri çerçevesinde yer alan psikolojik danışmanlık, öğrencilerin kendilerini tanıma, sahip oldukları potansiyellerin farkına varma, gelecekte atacakları adımları planlama, sağlıklı kararlar alma ve en nihayetinde kendilerini gerçekleştirme becerileri kazanmalarını sağlamayı hedefler. Okullarda sunulan rehberlik hizmetleri, Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Hizmetler Yönetmeliği çerçevesinde yürütülmekte olup, belirli ilkeler doğrultusunda öğrencilere destek sunar (Yeşilyaprak, 2021).

2.3.1. Oryantasyon hizmetleri

Oryantasyon hizmetleri, öğrencilerin ilk kez girdikleri okul ortamına uyum sağlamalarını kolaylaştırmayı amaçlar. Bu hizmet kapsamında, okul yönetimi, rehber öğretmenler ve sınıf öğretmenleri, öğrencilerin okulun imkanlarını tanımalarına yardımcı olarak onların bu imkanlardan en etkin şekilde faydalanmalarını sağlar. Oryantasyon süreci, yeni bir okula ya da sınıfa başlayan öğrencilerin sosyal ve fiziksel çevrelerini tanımaları için rehberlik eder ve onları rahatlatır (Deniz ve Erözkan, 2010).

Oryantasyon hizmetlerinin temel amacı, öğrencilerin yabancılık çekmeden, rahat bir şekilde okul ortamına uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktır. Bu süreçte, okuldaki sosyal, kültürel ve akademik kaynakların öğrencilere tanıtılması sağlanır ve böylece öğrenciler okul

yaşamının sunduğu fırsatları en iyi şekilde değerlendirme imkanına kavuşur (Yeşilyaprak, 2021).

2.3.2. Öğrenciyi tanıma hizmetleri

Öğrenciyi tanıma hizmetleri, bireyin ilgi alanlarını, yeteneklerini ve potansiyelini keşfetmesini sağlayarak ona rehberlik eder. Bu hizmetin amacı, öğrencilerin sahip oldukları yetenekleri tanımalarına ve bu yeteneklerine göre zihinsel, bireysel ve fiziksel gelişimlerini desteklemesine yardımcı olmaktır (Kuzgun, 2019). Öğrencinin sadece akademik yönleri değil, sosyal, duygusal ve fiziksel özellikleri de değerlendirilir ve tüm yönleriyle tanınması sağlanır. Bu kapsamda, öğrencinin güçlü yönleri ve gelişime açık alanları belirlenir ve ona uygun destek programları hazırlanır (Deniz ve Erözkan, 2010).

Rehberlik hizmetlerinin başarılı olabilmesi açısından öğrenciyi tanıma süreci son derece önemlidir. Bu süreç, öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik daha bireysel ve etkili rehberlik hizmetleri sunulmasını sağlar ve onların potansiyellerini en iyi şekilde ortaya koymalarına imkan tanır (Deniz ve Erözkan, 2010; Kuzgun, 2019).

2.3.3. Bilgi toplama ve yayma hizmetleri

Bilgi toplama ve yayma hizmetleri, öğrencilerin sosyal, kültürel ve eğitsel alanlarda en doğru seçimleri yapabilmeleri için gerekli bilgilerin toplanmasını ve bu bilgilerin öğrencilere ulaştırılmasını içerir. Bu hizmetler sayesinde öğrenciler, kendilerine sunulan çeşitli seçenekler arasından kendi ilgi ve ihtiyaçlarına en uygun olanını belirleyebilir (Yeşilyaprak, 2021).

Öğrencilere sunduğu bilgi doğrultusunda onların eğitim yolculuğunda daha bilinçli kararlar almalarını sağlamak, rehberlik hizmetlerinin en önemli görevlerinden biridir. Bu süreçte, öğrencilerin akademik başarıları kadar, sosyal hayatta karşılaşılabilecekleri durumlara da hazırlıklı olmaları hedeflenir (Yeşilyaprak, 2021).

2.3.4. Yardım almaya yönlendirme hizmetleri

Okul yönetimi ve rehber öğretmenler, kendi sorumluluk alanlarının dışında kalan konularda rehberlik talebinde bulunan öğrencileri ya da ailelerini alanında uzman kişilere veya ilgili kurumlara yönlendirir. Bu hizmet, öğrencinin ya da ailesinin ihtiyaç duyduğu özel destekleri profesyonel kaynaklardan almasını sağlar ve öğrencinin gelişimini olumlu yönde destekler (Deniz ve Erözkan, 2010).

Örneğin, öğrencinin yaşadığı psikolojik sorunlar, çevresel riskler veya bireysel kapasitesini geliştirme gibi durumlar söz konusu olduğunda, okul dışındaki uzmanlardan ya da kuruluşlardan yardım alınması gerekebilir. Bu yönlendirme, öğrencinin ihtiyaçlarına uygun bir destek almasını sağlamak amacıyla yapılır ve bu sayede öğrenci, eğitim sürecini daha sağlıklı ve verimli bir şekilde sürdürebilir (Can, 2005).

Rehberlik hizmetlerinin bu temel unsurları, okullarda öğrencilerin gelişimlerini destekleyen etkili bir sistem oluşturur. Okullarda sunulan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, yalnızca öğrencilerin akademik başarılarını değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal gelişimlerini de olumlu yönde etkileyerek onların sağlıklı bireyler olarak yetişmelerine katkı sunmaktadır (Deniz ve Erözkan, 2010; Can, 2005).

2.3.5. Yönelme ve yerleştirme hizmetleri

Yönelme ve yerleştirme hizmetleri, öğrencilerin sahip oldukları yetenekler doğrultusunda en uygun meslek ve faaliyetlere yönlendirilmelerini sağlamayı amaçlar (Albayram, 2023). Bu hizmetler, öğrencinin okulda alan seçerken veya sportif etkinliklere katılırken profesyonel rehberlik almasına olanak tanır. Yönelme çalışmaları, öğrencilerin kendilerini daha iyi tanımalarını ve kişisel özelliklerine en uygun etkinlikleri ve meslekleri keşfetmelerini destekler. Bu süreçte öğrenci, yeteneklerini fark ederek kendisine en uygun alana yönlendirilir. Yönelme ve yerleştirme hizmetleri, aslında öğrencilere çeşitli seçenekler sunarak, onların bilinçli bir seçim yapmalarını sağlar. Son karar yine öğrenciye ait olup, bu süreç kişisel tercihlerini dikkate alan bir rehberlik hizmeti sunmaktadır (Güven, 2004).

Bireyin kendini tanıması ve potansiyelini keşfetmesi, yönelme ve yerleştirme hizmetlerinin temel hedeflerinden biridir. Bu hizmetler, bireyin ilgi duyduğu alanları keşfetmesini ve kendisine en uygun eğitim ya da meslek alanına yönlendirilmesini amaçlar. Ayrıca, öğrenciyi sosyal faaliyetlere teşvik eden ve gelişimini destekleyecek alanlara yönlendiren yönelme ve yerleştirme hizmetleri, öğrencinin akademik ve sosyal gelişimini dengeli bir şekilde destekler. Bu kapsamda, öğrencinin kendini tanıyarak, uyum ve gelişimini en üst seviyeye çıkarmasına yardımcı olunması hedeflenir (Can, 2005; Yeşilyaprak, 2021).

2.3.6. İzleme ve değerlendirme hizmetleri

İzleme ve değerlendirme hizmetleri, öğrenciye verilen rehberlik ve eğitimin ne kadar etkili olduğunu, öğrenci davranışlarında bir değişiklik yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla yürütülen çalışmaları içerir (Albayram, 2023). Bu hizmet, öğrencilerin rehberlik

hizmetlerinden ne ölçüde faydalandığını gözlemlemek ve hizmetlerin etkililiğini değerlendirmek için önemlidir. Rehberlik etkinliklerinin değerlendirilmesi, bu çalışmaların öğrenciler üzerindeki etkisinin somut olarak ölçülmesini sağlar. İzleme süreci sayesinde, verilen rehberlik hizmetlerinin hedefine ulaşmış ve ulaşmadığı anlaşılır ve elde edilen sonuçlara göre hizmetlerde iyileştirmeler yapılır. Bu sayede rehberlik çalışmaları daha etkili hale gelir ve öğrencilerin ihtiyaçlarına daha uygun destek sunulur (Kuzgun, 2019).

İzleme ve değerlendirme hizmetleri, daha önce gerçekleştirilen etkinliklerin sürekliliğini sağlamaya yönelik rehberlik çalışmalarıdır. Öğrencilerin rehberlik sürecindeki gelişimlerini izleyerek, yapılan çalışmaların kalıcılığını artırmaya odaklanır. Örneğin, uyum çalışmaları çerçevesinde yapılan etkinliklerin öğrenciler üzerindeki uzun vadeli etkilerini değerlendirmek, izleme ve değerlendirme hizmetlerinin bir parçasıdır. Bu faaliyetler, öğrencinin hem akademik hem de sosyal uyumunu sürekli olarak desteklemek amacıyla yürütülür ve rehberlik hizmetlerinin verimliliğini artırmaya katkıda bulunur (Poyraz, 2007).

Bu kapsamda, yöneltme, yerleştirme, izleme ve değerlendirme gibi rehberlik hizmetleri, öğrencilere sadece bilgi sağlamakla kalmaz; aynı zamanda onları bireysel farklılıklarına uygun şekilde desteklemeyi ve rehberlik hizmetlerini daha etkin hale getirmeyi hedefler. Böylelikle, rehberlik hizmetleri, öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerine, akademik ve sosyal yaşantılarında başarılı bireyler olarak yetişmelerine olanak tanımaktadır (Kuzgun, 2019; Poyraz, 2007).

2.3.7. Kişisel/sosyal gelişime yönelik rehberlik hizmetleri

Kişisel ve sosyal gelişime yönelik rehberlik hizmetleri, öğrencilerin bireysel olarak sosyal yaşamda karşılaştıkları değişim ve gelişim süreçlerinde onları desteklemek amacıyla sunulan hizmetlerdir. Bu hizmetler, öğrencilerin stres, kaygı gibi kişisel sorunlarla başa çıkmalarına yardımcı olmayı, bu tür sorunları önlemeye yönelik faaliyetler düzenlemeyi ve öğrencilerin potansiyel sorunlarına karşı destek sağlamayı hedefler. Öğrencilerin sosyal ve duygusal dünyalarındaki olası sorunları çözmelerine rehberlik eden bu hizmetler, öğrencinin okul yaşamına daha uyumlu bir şekilde devam edebilmesini sağlamak için önemlidir (Lunenburg, 2010).

Kişisel-sosyal rehberlik hizmetlerinin temel amacı, öğrencilerin eğitim kurumunda ve çevrelerinde uyumlu bir süreç geçirmelerine destek olmaktır. Bu hizmetler, öğrencilerin akademik başarılarını izleyerek onları desteklemeyi, özgüven ve motivasyon gibi kişisel

sorunlarıyla baş etmelerine yardımcı olmayı amaçlar. Kişisel gelişim süreçlerinde destek sağlayarak, öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini ve öğrenmeye karşı duydukları motivasyonu artırmalarına katkıda bulunur. Böylece öğrenciler hem akademik hem de sosyal alanlarda daha sağlıklı bireyler olarak gelişim gösterirler (Lunenburg, 2010).

Psikolojik danışmanlık ve rehberlik merkezleri, öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimlerini desteklemek amacıyla çeşitli hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetler arasında, akran rehberliği, farklı yaş gruplarına yönelik grup etkinlikleri ve bireysel gelişim çalışmaları yer alır. Akran rehberliği öğrencilerin birbirlerine destek sunmalarına olanak tanır. Grup etkinlikleri ise öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar içerir. Bu hizmetler, öğrencilerin duygusal ve sosyal ihtiyaçlarına hitap ederek onların kişisel gelişimlerini destekleyen çok yönlü bir yapı sunar (Özer, 2020).

Kişisel-sosyal rehberlik hizmetleri, bireylerin kendilerini tanımalarına ve anlamalarına yönelik çalışmaları içerir. Bu hizmetlerde küçük gruplar, bireysel görüşmeler, akran grupları ve büyük gruplarla çalışma gibi çeşitli yöntemler kullanılır. Bu tür etkinlikler, bireylerin kendilerini tanımaları, gelişim görevlerini öğrenmeleri, kişiliklerini geliştirmeleri, duygusal düzenlemeyi başarmaları ve korunma becerileri kazanmaları için bilgi sunumu ve beceri kazandırma odaklı çalışmaları kapsar (Aşkın, 2022). Özellikle akran rehberliği, üniversite öğrencilerinden seçilen bireylere eğitim verilerek, onların diğer öğrencilere rehberlik yapmasını sağlar. Profesyonel düzeyde müdahale gerektirmeyen konularda, akran rehberleri, diğer öğrencilere destek sunar, böylece onların sosyal uyum süreçlerine katkıda bulunur (Kaymak, 2008).

Bu hizmetler sayesinde öğrenciler, sosyal becerilerini geliştirme, duygularını düzenleme ve kendilerini ifade etme konularında daha donanımlı hale gelmektedirler. Okul ortamında sağlanan kişisel-sosyal rehberlik hizmetleri, öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak onların daha sağlıklı ve uyumlu bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlamaktadır (Aşkın, 2022; Özer, 2020).

2.3.8. Eğitsel gelişime yönelik rehberlik hizmetleri

Super'in (1968) Benlik Kuramı'na göre bireyin meslek seçimi, çevresiyle olan etkileşimleri sonucunda ve belirli gelişim aşamalarını tamamlayarak bir benlik algısının oluşmasıyla gerçekleşir. Bu kurama göre, üniversite dönemi öğrencileri için eğitimsel rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, mesleki kimliğin şekillendiği ve bireyin kendini keşfettiği bir süreç

olarak görülmektedir. Üniversite, öğrencilerin meslekleriyle ilgili ilk adımları attıkları, bu doğrultuda kendilerini bulmaya, mesleki uyum sağlamaya ve kendi yeteneklerinin farkına varmaya çalıştıkları bir dönemdir. Bu süreç, öğrencilerin kazandıkları bilgi ve becerileri sınamaları, meslek hayatına geçiş basamaklarını oluşturmaları açısından büyük önem taşır (Yeşilyaprak, 2021).

Psikolojik danışmanlık ve rehberlik merkezlerinin eğitsel gelişimi desteklemek amacıyla sundukları hizmetler arasında oryantasyon, eğitsel gelişim etkinlikleri, çalışma becerilerini geliştirme ve öz düzenleme ile ilgili bilgilendirme hizmetleri bulunmaktadır (Özer, 2020). Oryantasyon, yeni bir iş, eğitim kurumu veya üniversiteye başlayan bireyin, çevresine, görevlerine ve öğrenim ortamına uyum sağlaması amacıyla düzenlenen kısa ve tanıtıcı eğitim programları olarak tanımlanır. Bu programlar, bireyin yeni ortamına adaptasyonunu kolaylaştırmak için yetkililer tarafından hazırlanır ve öğrencilere yeni ortama uyum sağlama sürecinde rehberlik eder (Ceyhan, 1995).

Eğitimsel rehberlik hizmetleri kapsamında öğrencilere çoğunlukla oryantasyon hizmetleri sunulmakta ve bunun yanı sıra ders çalışma alışkanlıkları kazandırmak, öğrenme sürecini verimli hale getirmek ve çalışma becerilerini geliştirmek gibi konularda rehberlik yapılmaktadır (Özer, 2020). Oryantasyon etkinlikleri, öğrencinin yeni okula veya üniversiteye uyum sağlamasına destek olurken, psikolojik danışmanlar tarafından düzenlenen kısa süreli planlı etkinlikler, geziler ve tanıtımlar aracılığıyla öğrencinin eğitim kurumunu tanımasını ve çevreye alışmasını sağlar. Bu hizmetler, öğrencinin okul yaşantısına daha hızlı ve sağlıklı bir şekilde adapte olmasına yardımcı olur (Ceyhan, 1995).

Eğitimsel rehberlik hizmetlerinde, öğrencilere yönlendirme ve akademik becerileri geliştirme amaçlı kurslar sunulmaktadır. Bu kurslar, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetebilmeleri, öz düzenleme becerileri kazanmaları ve mesleklerinde ilerleyebilecek, kendini tanıyabilen bireyler olmalarına katkıda bulunmayı hedefler. Eğitsel rehberlik, öğrencilerin sadece akademik başarılarını artırmakla kalmaz, aynı zamanda onların mesleki ve kişisel gelişim süreçlerine de rehberlik ederek bağımsız, kendine güvenen bireyler olarak yetişmelerine destek sunar. Bu kapsamlı rehberlik hizmetleri sayesinde öğrenciler, öğrenim süreçlerini daha verimli hale getirerek ders çalışma becerilerini geliştirir, mesleki yaşamları için sağlam temeller atmaktadırlar (Ağır, 2017).

2.4. Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Önemi ve Gerekliliği

Çağımızın modern eğitim anlayışı, rehberlik hizmetlerinden güç alan ve bu hizmetleri eğitim sürecine entegre eden bir yaklaşımla ilerlemektedir. Bilimde, teknolojiye ve toplumsal yaşamda yaşanan hızlı değişimlerle birlikte, eğitim sisteminin ve öğrencilerin ihtiyaçları da giderek daha sık ve hızlı bir şekilde değişmektedir (Kepçeoğlu, 2010). Bu değişimler, bireylerin uyum sağlama çabalarını artırmış ve bu çabalar, günümüz eğitiminde göz ardı edilemez bir öneme sahip olmuştur. Çağın getirdiği bireysel farklılıkların kabulü, eğitimin artan önemi, modern eğitim anlayışlarının gereklilikleri, bireylerin özgürce seçim yapabilmesi ve kendi kararlarını alabilmesi, meslek seçiminin giderek karmaşıklaşması gibi unsurlar, yalnızca fiziksel sağlığı değil, aynı zamanda ruhsal sağlığı korumayı da zorunlu hale getirmiştir. Tüm bu faktörler, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin eğitim sisteminde vazgeçilmez bir unsur olarak yer almasını gerektiren başlıca nedenler arasında sayılabilir (Eren, 2022).

Psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitim kavramlarına bakıldığında, bu iki alanın birbirine paralel birçok yönü olduğu göze çarpmaktadır. Her ikisi de bireyi merkeze alan ve bir süreç olarak tanımlanan yapılar olup, bireyin gelişimine yönelik benzer amaçlar taşımaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik, öğrencinin sosyal, duygusal ve akademik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik destekler sunarak eğitim sürecini tamamlayıcı bir görev üstlenir. Bu nedenle, modern eğitim anlayışı, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak kabul etmekte ve bu hizmetleri eğitim sürecine entegre etmektedir. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, eğitim sürecine verdiği destekle, bireyin sadece akademik gelişimine değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal sağlığına da katkı sağlamaktadır (Yeşilyaprak, 2021).

Can ve diğerlerine (2018) göre, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin eğitim sistemindeki rolü ve önemi gün geçtikçe artmaktadır. Bu hizmetlerin, eğitim kurumlarında öğrencilere sunulmasıyla birlikte, bireyin ihtiyaçlarına göre şekillenen daha bütünsel bir eğitim anlayışı gelişmektedir. Psikolojik danışma ve rehberliğin eğitim sistemine dahil edilmesi, sadece öğrencilerin değil, aynı zamanda öğretmenlerin ve idarecilerin de bu süreçten olumlu yönde etkilenmesine yol açmaktadır. Yorgun ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan araştırmalara göre, okul yöneticileri de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etkin bir şekilde uygulanmasının, okul sistemi üzerinde olumlu etkiler yaratacağı konusunda hemfikirlerdir. Bu hizmetlerin, okul içinde sağlıklı bir ortam oluşturarak öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerini desteklemesi, eğitim kalitesini artırmakta ve eğitim sürecine katkı sunmaktadır.

Modern eğitim anlayışını benimseyen okullar, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini kendi bünyelerinde yapılandırmak ve bu hizmetleri eğitim sürecine entegre etmek zorundadır (Baloğlu ve Tan, 2013). Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, okullarda ilk uygulandığı yıllardan bugüne kadar önemli gelişim ve değişimler göstermiştir. Başlangıçta rehberlik hizmetleri yalnızca meslek seçimi ve işe yerleştirme ile sınırlı görülürken, zaman içinde bu alan okula uyum ve eğitsel başarı gibi konuları da kapsamış ve daha geniş bir yelpazeye ulaşarak psikolojik danışma ve rehberlik adı altında kapsamlı bir yapıya dönüşmüştür (Tan, 2000).

Ancak, okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sunulmasının tüm okul sorunlarını ortadan kaldıracağı beklentisi gerçekçi değildir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin amacı, bireylerin sorunlarını çözmek yerine, bireyi tanıyarak kendi kendini tanımaya yardımcı olmak ve böylece bireyin gelişimini desteklemektir. Bu süreç, bireyin kendisini daha iyi tanıyarak güçlü yönlerini fark etmesine, karar alma becerilerini geliştirmesine ve kendini gerçekleştirme yolunda adımlar atmasına destek olur (Eren, 2022).

Günümüz okulları, öğrencilerin her açıdan gelişimini desteklemeyi hedefleyen, onların ruh sağlığını koruyan ve her yaş grubuna uygun rehberlik hizmetleri sunan kurumlar olarak işlev görmeyi amaçlamaktadır. Özellikle sosyal ve ekonomik düzey yönünden dezavantajlı öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak onlara uygun eğitim ortamları sağlamak için psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine gereksinim duyulmaktadır (Canel, 2014). Okullar, farklı çevrelerden gelen öğrencilerin duygusal, fiziksel, sosyal ve zihinsel açılardan gelişimlerini desteklemeyi, onların bu yeni ortama sağlıklı bir şekilde uyum sağlamalarını hedeflemektedir. Bu bağlamda, okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, öğrencilerin eğitim hayatlarına daha kolay adapte olmalarına katkı sunar (Eren, 2022).

Okullarda öğrenciler yalnızca sınıf arkadaşları ile değil, aynı zamanda diğer öğrenciler, öğretmenler, okul yöneticileri ve okul ortamındaki genel iklim ile ilgili sorunlar yaşayabilirler. Bu nedenle, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri öğrencilere sosyal ilişkilerinde ve okul ortamında karşılaşılabilecekleri çeşitli zorluklarla başa çıkmaları konusunda önemli bir destek sunar. Okul yılları, bireylerin yaşamında birçok problemin ilk kez ortaya çıktığı dönemlerdir; dolayısıyla bu dönemde rehberlik hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulması, öğrencilerin bu sorunlarla başa çıkma becerilerini geliştirmesi açısından gereklidir (Parmaksız ve Gök, 2018).

Psikolojik danışma ve rehberlik, yalnızca mevcut sorunlara çözüm bulmakla kalmaz; aynı zamanda ileride yaşanabilecek potansiyel sorunları önleyici ve bireyi koruyucu bir rol de üstlenir (Parmaksız ve Gök, 2018). Kılıççı (2006) de okullarda sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik olarak düzenlendiğini, bu hizmetlerin önleyici, düzeltici ve destekleyici bir niteliğe sahip olduğunu ifade etmektedir.

Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin önemli bir diğer yönü de bireylerin bir üst eğitim seviyesine geçiş, mesleki eğitim ya da doğrudan iş hayatına başlama gibi seçenekler arasından doğru kararlar almasına yardımcı olmaktır (Kuzgun, 2019). Özellikle lise döneminde meslek seçimi ya da üniversite tercihleri gibi geleceğe dair kritik kararların alındığı süreçte, öğrenciler profesyonel rehberlik hizmetleri ile kendilerine en uygun olan yolu belirleyebilirler.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin önleyici ve koruyucu boyutuna vurgu yapan Ersever (1992), bu hizmetlerin okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilere henüz sorunlar ortaya çıkmadan önce ulaşması gerektiğini belirtir. Bu hizmetler sayesinde krizlerle başa çıkma konusunda bilgilendirme yapılması, kriz durumlarına hazırlıklı olunması ve daha çok sayıda öğrenciye erişilmesi mümkün olur. Böylelikle, rehberlik hizmetleri, öğrencilerin ihtiyaçlarının önceden belirlenmesi ve eğitim sürecinin daha verimli hale gelmesi için koruyucu bir işlev görmektedir.

2.5. İlkokul Dönemi Çocuklarının Özellikleri

İnsan yaşamı, ana rahminde başlayan ve ölüme kadar devam eden kesintisiz bir gelişim sürecidir. Bu sürecin en kritik evrelerinden biri ise ergenlik çağına kadar süren çocukluk dönemidir. Çocukluk dönemi, bireyin hem fiziksel hem de psikolojik olarak sürekli bir büyüme, gelişim ve değişim içerisinde olduğu bir zaman dilimidir (Özer ve Özer, 2005). Bu dönemde çocuklar, gelişimsel basamakları belli bir sıraya göre takip ederler ve okul çağında bu sürece katılırlar. Ancak, her çocuğun gelişimi kendine özgüdür; çocuklar benzer gelişim aşamalarını geçirse de kalıtım ve çevresel etmenler nedeniyle farklı gelişim özellikleri gösterebilirler. Çocuk gelişimini etkileyen bu faktörleri anlamak, onların sağlıklı büyümelerine destek olmak için oldukça önemlidir (Senemoğlu, 2018).

Çocukların gelişim özelliklerini desteklemek amacıyla, onların fiziksel, psikososyal, bilişsel ve ahlaki gelişim özelliklerini anlamak gerekmektedir (Santrock, 2014). İlkokul dönemi çocuklarının bu gelişim özellikleri aşağıda özetlenmiştir.

Piaget, bilişsel gelişimi dört temel aşamaya ayırmıştır: duyuşsal-motor, işlem öncesi, somut işlemler ve soyut işlemler dönemi. Piaget'e göre 7-11 yaş dönemi çocuklar somut işlemler aşamasına girerler. Bu aşamada çocuklar, mantıklı düşünme becerileri geliştirir, nesnelere korunumu kavramını öğrenir ve olayları sınıflandırma becerisi kazanır. Bu dönemde çocuklar, benmerkezci bakış açısından uzaklaşarak somut durumlar aracılığıyla problem çözme yeteneklerini geliştirirler. Piaget'in bu kuramı, çocukların düşünme yetilerinin yaşa bağılı olarak nasıl değiştiğini gösteren temel bir model sunar (Santrock, 2014).

Bruner, bilişsel gelişimi üç döneme ayırır: eylemsel dönem, imgesel dönem ve sembolik dönem. Bruner, 7 yaş ve üzeri çocukların sembolik dönem içinde olduklarını belirtir. Bu dönemde çocuklar, algıladıkları bilgileri ve etkinliklerin anlamını sembollerle ifade edebilirler. Dil, matematik, müzik gibi alanlardaki sembollerini kullanarak çevreleriyle daha karmaşık bir iletişim kurabilir ve kısa fakat anlam açısından zengin ifadeler oluşturabilirler. Çocuklar yaş ve deneyim kazandıkça sembolik sistemleri daha da yoğun kullanır hale gelirler. Bruner'in kuramı, çocukların düşüncelerini giderek daha soyut düzeyde ifade edebilmelerini açıklamaktadır (Senemoğlu, 2018).

Piaget'in ahlak gelişimi teorisine göre ahlak gelişimi, dışa bağımlılık ve ahlaki özerklik olmak üzere iki aşamada gerçekleşir. Piaget'e göre, 10 yaşına kadar olan çocuklar ahlaki yargılarında başkalarına bağımlıdırlar ve genellikle yetişkinler tarafından belirlenen kuralları sorgulamadan kabul ederler. Bu aşamada çocuklar için bir eylemin doğru ya da yanlış olduğuna karar vermede fiziksel sonuçlar büyük önem taşır. Örneğin, daha fazla fiziksel zarara yol açan bir davranış, çocuk tarafından daha kötü olarak değerlendirilir. Bu dönem, çocukların ahlaki yargılarının dış faktörlere olan bağımlılığını ve kuralları henüz sorgulamamış olduklarını gösterir (Erden ve Akman, 2007).

Freud'un psikoseksüel gelişim kuramında, bireyin gelişimi beş temel dönemden geçer: oral, anal, fallik, gizil ve genital dönemler. Freud, 6-12 yaş arasını kapsayan dönem gizil dönem olarak adlandırır. Bu dönemde çocuklar, cinsiyetle ilgili konulara karşı ilgisizdirler ve zamanlarının çoğunu oyun oynayarak geçirirler. Aynı zamanda bu dönemde çocuklar sevgilerini daha çok arkadaş çevresine yönlendirir ve genellikle kendi cinslerinden oluşan oyun grupları kurarlar. Gizil dönem, cinsiyet kimliğinin geliştiği ve cinsel konuların geçici bir süre önemini yitirdiği bir durgunluk dönemi olarak tanımlanır. Freud'un bu kuramı, çocukların sosyal ilişkilerinin evrimini anlamada önemli bir çerçeve sunmaktadır (Bacanlı, 2007).

Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramında ise üç temel ahlaki düzey vardır: gelenek öncesi, geleneksel ve gelenek sonrası. 9-14 yaş arasındaki çocuklar, Kohlberg'in kuramında geleneksel düzeyde yer alırlar. Bu düzeyde ahlaki gelişim, iki aşamaya ayrılır: kişilerarası ilişkiler ve toplumsal düzen. İlk aşamada çocuklar, çevrelerindeki insanların duygularını ve beklentilerini dikkate alarak gruba uyum sağlamaya çalışırlar. İkinci aşamada ise toplumsal düzen ve vicdan gelişimi ortaya çıkar; çocuklar, toplumun kurallarını anlamaya ve bu kurallar doğrultusunda bir sorumluluk duygusu geliştirmeye başlarlar. Kohlberg'in bu kuramı, çocukların ahlaki yargılarının sosyal ilişkiler ve toplum kuralları ile şekillendiğini gösterir (Erden ve Akman, 2007).

Erik Erikson, Freud'un kuramını daha da genişleterek, insan gelişimini yaşam boyu süren sekiz psiko-sosyal gelişim aşaması ile açıklamıştır. Erikson'un kuramında 6-12 yaş dönemi "başarıya karşı aşağılık duygusu" evresine denk gelir. Bu evrede çocuklar, arkadaşları ve öğretmenleriyle olan ilişkilerinde daha fazla etki altındadır ve ebeveynlerinin etkisi azalmıştır. Bu süreçte çocuklar plan yapma, iş birliği sağlama, öğrenme ve görevleri yerine getirme gibi beceriler edinirler. Başarı ve çalışkanlık duygusunu kazanmak, çocukların kendine güvenini ve akademik özgüvenini geliştirmesi açısından oldukça önemlidir. Eğer çocuk bu dönemde sürekli başarısızlık yaşarsa, kendine karşı olumsuz bir tutum geliştirebilir ve gelecekteki öğrenme süreçlerinde engellerle karşılaşabilir. Erikson'un kuramı, bireyin sosyal çevresinin, özellikle de arkadaşlarının ve öğretmenlerinin, gelişim üzerindeki etkisini vurgular (Senemoğlu, 2018).

İlkokul çağındaki çocukların bu dönemde edinmeleri gereken temel gelişimsel görevleri vardır (Yeşilyaprak,2021). Bunlar büyük ve küçük kas becerilerini geliştirme, oyun ve hareket aktivitelerinde ustalık kazanma, toplumsal kurallara uyum sağlama, yaşlılarıyla olumlu ilişkiler kurma, farklı yetişkinlerle sağlıklı iletişim kurma, bedenini tanıma ve kabul etme, cinsiyet kimliği ile özdeşleşme ve toplumsal rolleri benimseme, model aldığı yetişkinleri örnek alarak toplumsal ve mesleki rolleri öğrenme, temel akademik beceriler kazanma, zaman kavramını anlama ve mantıksal düşünme becerisi geliştirme, karar verme ve sorumluluk alma, vicdan ve değerler sisteminin gelişimidir. Bu görevlerin her biri, çocuğun hem bireysel gelişimine hem de sosyal uyumuna katkıda bulunur ve onların sağlıklı, dengeli bir birey olarak topluma katılmaları için gerekli temelleri atar (Yeşilyaprak, 2021).

İlkokul çağındaki çocuklar, büyüme ve gelişim sürecinin hızla devam ettiği bir dönemdedirler ve bu dönemde belirli özellikler sergilerler. Bu özellikler, onların sosyal,

duygusal ve bilişsel alanlarda nasıl davrandıklarına dair önemli ipuçları verir. Büyüme, gelişme ve değişim sürecindedirler: Çocuklar hem fiziksel olarak büyümekte hem de zihinsel ve duygusal açıdan sürekli bir değişim ve gelişim süreci yaşamaktadırlar. Bu gelişim süreci, onların sürekli olarak yeni bilgi ve deneyimlere açık olmalarını gerektirir. Birbirini etkileyen bütünleştirici yaşantılar içindedirler: Farklı yaşam alanlarında elde ettikleri deneyimler birbirini etkiler ve destekler. Çocukların sosyal, duygusal ve akademik gelişimleri iç içe geçmiş durumdadır ve her alandaki deneyimleri diğerlerini de etkilemektedir. Kendilerini sözel olarak ifade etme becerileri sınırlıdır: Bu yaş grubundaki çocuklar duygularını ve düşüncelerini ifade etmekte zorlanabilirler. Sözel iletişimde yetersiz kalmaları, kendilerini farklı yollarla ifade etme gereksinimlerini doğurur (Yeşilyaprak,2021).

Çocuklar bu dönemde henüz karmaşık neden-sonuç ilişkilerini değerlendirme aşamasında değildirler. Bu yüzden olayları basit ve yüzeysel bir biçimde anlamaya eğilim gösterirler. Çocukların herhangi bir etkinlikte uzun süre odaklanabilme yetenekleri sınırlıdır. Bu nedenle, ilgilerini çeken etkinliklerin sürekli değişmesini veya çeşitlendirilmesini isterler. Çocuklar, yeni bir etkinlik veya deneyime karşı kolayca ilgi duyar ve motive olurlar. Ancak, bu heyecan çabuk geçebilir ve dikkatleri başka bir yöne kayabilir. Hemen sonuca ulaşmak isterler. Çocuklar, kısa vadeli hedeflere odaklanır ve hızlı sonuçlar almak isterler. Sabırsızdırlar ve henüz uzun dönemli planlar yapma kapasitesine sahip değildirler. Çocuklar, duygularını gizlemeden ifade ederler. Sevinç, öfke, hayal kırıklığı gibi duyguları anında ve açık bir şekilde dışa vururlar. İlkokul çağındaki öğrencilerin bu özellikleri, rehberlik hizmetlerinin yapılandırılmasında önemli bir rol oynar. Rehberlik hizmetleri, çocukların bu gelişimsel özelliklerine uygun olarak planlanmalı ve onların kendilerini en iyi ifade edebilecekleri ortamı yaratmalıdır. Rehberlik etkinlikleri, öğrencilerin bu dönemdeki ihtiyaçlarını karşılayacak esneklikte olmalı ve farklı ifade yollarını teşvik etmelidir (Yeşilyaprak, 2021).

Yazı yazmak, konuşmak, resim çizmek ve oyun oynamak, çocukların kendilerini ifade etme yollarından bazılarıdır. Resim çizme, çocukların düşüncelerini ve dünyayı nasıl algıladıklarını yalın bir biçimde ifade edebildikleri bir araçtır. Çocuklar, çizdikleri resimlerle iç dünyalarını, zeka düzeylerini, kişilik yapılarını ve çevreleriyle olan ilişkilerini yansıtırlar. Resim, aynı zamanda psikopedagojik açıdan çocuğu tanımanın bir yolu olarak önem taşır. Çocuklar, çizimleriyle dünyayı kendi bakış açılarından, doğal ve özentsiz bir biçimde sunarlar. Bu sayede rehberlik uzmanları, çocuğun duygusal ve zihinsel durumunu daha iyi anlayabilirler (Yavuzer, 2012).

2.6. İlkokullarda Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Okullarda yürütülen Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) hizmetlerinin temel ilkeleri ve amaçları tüm eğitim kademelerinde aynı olmasına rağmen, gelişimsel özelliklerin farklılık göstermesi ve bireysel ihtiyaçların çeşitlenmesi nedeniyle uygulanan programlar, kullanılan öğretim yöntemleri ve teknikler kademelere göre değişiklik göstermektedir. Bu durum, PDR hizmetlerinin her okul kademesinde öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olarak yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır (Dilekmen, 2019).

İlkokul, zorunlu eğitim sürecinin başlangıcını oluşturduğundan, toplumsal açıdan tüm bireylerin eğitimde birleştiği noktadır. İlkokul dönemi, akademik yaşamın başlangıcı olarak kabul edildiği için normal gelişim göstermeyen çocukların tespit edilmesi, gerekli durumlarda bu çocuklara yönelik destekleyici önlemler alınması, üstün yetenekli öğrencilerin kendilerine uygun bir akademik eğitim alabilmeleri için yönlendirilmesi ve özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma eğitimine dahil edilmesi açısından kritik bir dönemdir. Bu dönemde, sınıf öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanları arasında uyumlu bir iş birliği gerekmektedir; çünkü öğrencilerin farklı gelişim ihtiyaçlarının fark edilmesi ve bu ihtiyaçlara yönelik uygun desteklerin sağlanması bu dönemde oldukça önemlidir (Dilmaç ve Karababa, 2018; Türk, 2020).

Aynı zamanda, ilkokul dönemi çocukların aile ortamından farklı sosyal ortamlara geçiş yaptığı, sosyalleşmenin hızlandığı ve bu nedenle hayatlarında önemli bir yere sahip olan bir süreçtir. Bu dönemde çocukların üstlenmeleri gereken bazı gelişimsel görevler vardır. Dilmaç ve Karababa (2018) bu dönemdeki temel gelişim görevlerini şu şekilde sıralamaktadır: büyük ve küçük kas becerilerini geliştirme, okuma, yazma ve temel matematik becerilerinin kazanımı, kendi bedeni ve fizyolojisini kabul etme, olumlu bir beden algısı oluşturma, kendi cinsiyetiyle uyumlu sosyal roller geliştirme, zamanı etkili yönetme ve zamanla ilişkili olayları kavrama, iletişim becerilerini geliştirme, vicdan ve değer sistemini geliştirme, kendi kararlarını alabilme ve sorumluluk üstlenme, önemli yetişkinleri model alarak toplumsal ve mesleki roller geliştirme, kurumsal kuralları fark etme ve bu kurallara uygun davranmadır (Dilmaç ve Karababa,2018).

Bu gelişim görevleri, çocukların kendilerini tanımalarına, kendilerine güvenmelerine ve topluma uyum sağlamalarına katkıda bulunur. Bu nedenle, ilkokul dönemi rehberlik hizmetleri, öğrencilerin kendilerini keşfetmelerine, öz saygı geliştirmelerine, kendi kendine yeterliliklerini kazanmalarına ve okula karşı olumlu bir tutum oluşturmalarına yardımcı olacak şekilde

planlanmalıdır. Ayrıca, öğrencilerin öğrenme güçlüklerinin belirlenmesi ve bu güçlüklerin giderilmesi, akademik gelişimlerini desteklemek için etkili ders çalışma yöntemlerinin keşfedilmesi gibi konular da ilkokullarda sunulan rehberlik hizmetlerinin başlıca odak noktalarıdır (Dinç Yurtal, 2020).

İlkokullarda verilen kariyer gelişimi destekleyici etkinlikler ise, öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarına ve gelecekteki meslek seçeneklerini keşfetmelerine yöneliktir. Bu dönemde, çocuklar henüz meslek seçimi yapmasalar da farklı meslekler hakkında bilgi sahibi olmaları, ilerleyen yıllarda kendi ilgi ve yeteneklerine uygun alanları daha iyi belirlemelerine yardımcı olacaktır (Dilekmen, 2019).

İlkokullarda sunulan rehberlik hizmetleri; sosyal-duygusal, akademik ve kariyer gelişim alanlarına yönelik olarak öğrencilerin ihtiyaçlarına göre çeşitlenmekte ve bu hizmetlerin alt başlıklarında daha detaylı olarak sunulmaktadır (Dinç Yurtal, 2020; Dilekmen, 2019).

2.6.1. İlkokulda sosyal/duygusal gelişim

İlkokul döneminde sosyal ve duygusal gelişim, çocukların yaşamayı öğrenmeleri için en temel ihtiyaçlardan biridir. Bu dönemde çocuklar, kendi duygularını anlamayı, başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurmayı ve sosyal çevreye uyum sağlamayı öğrenirler. Bu ihtiyaçları karşılamak amacıyla, sosyal-duygusal gelişimi destekleyici rehberlik çalışmaları yapılmaktadır (Öksüz, 2022).

Çocuklar, kendilerini tanıyarak güçlü ve zayıf yönlerini fark ederler. Bu süreç, çocukların özgüven geliştirmeleri ve kendileriyle barışık olmaları için önemlidir. Çocuklar, çevresindeki bireylerin farklı özelliklere sahip olabileceğini anlamayı ve bu farklılıklara saygı göstermeyi öğrenirler. Bu dönemdeki, ailenin kendileri için neden önemli olduğunu ve aile içindeki farklı rolleri anlamaya başlarlar. Çocuklar, toplumda farklılıkların doğal olduğunu kavrarlar ve toplum içinde uyumlu bir şekilde yaşamayı öğrenirler. Farklı insanlarla bir arada yaşama becerisi kazanmaları, toplumsal uyum için önemlidir. Çocuklar, basit kararlar almayı, kendilerine kısa vadeli hedefler koymayı, bu hedefler doğrultusunda plan yapmayı ve uygulamayı öğrenirler. Bu beceri, onların bağımsız düşünme ve sorumluluk alma yeteneklerini geliştirir. Ayrıca, ilkokul çağında çocukların kendilerini tehlikelerden koruma ve güvenli bir yaşam sürdürebilme yetenekleri geliştirilir (Öksüz, 2022).

Bu dönemde çocuklar, sosyal duygusal gelişimlerini destekleyen çeşitli etkinliklerle, arkadaşlık ilişkileri geliştirme, kendi cinsiyetine uygun bir cinsel kimlik kazanma, olumlu bir

benlik algısı oluşturma ve problem çözüme becerilerini öğrenmeye yönelik destek almalıdırlar. Arkadaş ilişkileri kurmak, çocukların sosyal becerilerini pekiştirmelerini sağlar ve onlara başkalarıyla sağlıklı iletişim kurmanın önemini öğretir. Kendi cinsiyetine uygun bir kimlik geliştirmek, çocukların benlik algılarını ve kimliklerini güçlendirir. Olumlu bir benlik algısı, çocukların kendilerini değerli hissetmelerine yardımcı olurken, problem çözüme becerileri ise onların karşılaştıkları zorluklara yapıcı çözümler bulmalarını sağlar (Gladding, 2013; Yeşilyaprak, 2021).

2.6.2. İlkokulda akademik gelişim

İlkokulda öğrencilerin akademik gelişimlerini desteklemek amacıyla sunulan rehberlik hizmetlerine akademik gelişim alanına yönelik rehberlik hizmetleri denir. Bu hizmetler, öğrencilerin eğitim süreçlerine uyum sağlamaları, akademik başarılarını artırmaları ve sağlıklı öğrenme alışkanlıkları kazanmaları için çeşitli amaçlara yöneliktir. Akademik gelişime yönelik rehberlik etkinlikleri hedefleri kazandırmak üzere tasarlanmalıdır (Gladding, 2013; Yeşilyaprak, 2021).

Öğrencilerin yeni eğitim ortamlarını tanıyıp benimsemeleri, bu çevrede kendilerini güvende hissetmeleri, akademik başarılarının temelini oluşturan bir uyum sürecidir. Çocukların öğrenmeye karşı pozitif bir yaklaşım geliştirmeleri, derslere ilgi duymaları ve öğrenme süreçlerinde etkin bir şekilde yer almaları için olumlu öğrenme tutumları kazanmaları gerekmektedir. Bu olumlu tutumlar, onların akademik başarılarını doğrudan etkiler. Çocuklar, akademik başarılarının çevresel, bireysel ve ailesel faktörlerden nasıl etkilendiğini kavrayarak, başarılarına olumlu katkı sağlayan faktörleri güçlendirme ve olumsuz etkileri azaltma yollarını öğrenirler. Çocukların eğitim hedeflerine ulaşabilmeleri için karar verme becerileri geliştirmeleri, hedef belirleme, plan yapma ve bu planları hayata geçirme yetenekleri kazanmaları, onların akademik başarılarını destekler. Öğrencilerin, okul, aile ve toplum arasındaki ilişkilerin eğitim süreçlerini nasıl etkilediğini anlamaları, bu üç unsurun birbirine olan katkısını görmelerine yardımcı olur. Çocuklar, öğrenim hayatlarında ailenin ve çevrenin ne kadar önemli olduğunu fark ederler (Gladding,2013: Yeşilyaprak,2021).

İlkokul döneminde kazanılan çalışma alışkanlıklarının, öğrencilerin sonraki eğitim süreçlerinde de akademik başarıları üzerinde büyük bir etkisi vardır. Bu dönemde sağlıklı ve verimli çalışma alışkanlıklarının edinilmesi, gelecekteki öğrenme becerilerinin temelini oluşturur. Erden ve Akman (2007), bu dönemde çalışma alışkanlıklarının gelişimindeki eksikliklerin, içsel öğrenme motivasyonu, öz denetim, özgüven ve karar verme becerilerinde

zayıflıklara neden olabileceğini belirtmektedir. Bu tür eksiklikler, öğrencilerin ilerleyen eğitim yıllarında karşılaşacakları akademik zorluklarla başa çıkmalarını zorlaştırabilir.

Bu dönemde öğrencilerin çalışmaya karşı istek geliştirebilmeleri için, yetenekleriyle uyumlu görevler verilmesi ve başarı duygusunu tatmalarına fırsat tanınması büyük önem taşır. Ailelerin ve öğretmenlerin, öğrencilerin yetenek ve becerilerini destekleyecek tutum ve davranışlar sergilemeleri için psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri önemli bir rol oynar (Erden ve Akman, 2007). Psikolojik danışma ve rehberlik, aile ve öğretmenlerin, çocukların akademik gelişim süreçlerinde doğru desteği sağlamalarına yönelik rehberlik sağlamaktadır (Gladding, 2013). Öğrencilerin başarı duygusunu erken yaşlarda deneyimlemeleri, sadece akademik gelişimlerini değil, aynı zamanda sağlıklı sosyal-duygusal gelişimlerini de destekler. Çocuklar, kendilerini değerli ve başarılı hissettiklerinde, öğrenmeye daha istekli hale gelir ve eğitim süreçlerine daha aktif katılırlar. Bu nedenle, ilkokul çağında sunulan akademik rehberlik hizmetleri, öğrencilerin gelecekteki akademik ve kişisel başarılarının temelini atar. Bu bağlamda, ilkokul dönemindeki akademik rehberlik etkinlikleri, öğrencilerin hem akademik başarılarını desteklemeyi hem de kendilerine güvenen, motive olmuş bireyler olarak yetişmelerini sağlamayı amaçlamaktadır (Türk, 2020).

2.6.3. İlkokulda kariyer gelişimi

İlkokul dönemi, kariyer gelişimi açısından çocukların meslekler hakkında ilk farkındalıklarını kazandıkları bir "uyanış dönemi" olarak değerlendirilebilir. Bu dönemde çocuklar, farklı meslekler hakkında temel bilgi edinmeye başlar ve çalışma kavramının toplumdaki rolünü ve önemini anlamaya yönelik ilk adımları atarlar. Bu süreçte, çocukların kendi ilgi ve yeteneklerinin farkına varması, öğrendikleri bilgiler ile kariyer gelişimi arasında bir bağ kurmaları hedeflenir (Kuzgun, 2019).

Bu dönemde çocukların kazanmaları gereken temel kariyer yeterlilikleri, onların gelecek yaşantılarında daha bilinçli kariyer seçimleri yapmalarına zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda ilkokul dönemi için hedeflenen kariyer gelişim yeterlilikleri vardır. (Gladding, 2013; Hamamcı, 2019):

Çocuklar, kendi ilgi ve becerileri ile çalışma hayatı arasında bir bağlantı kurmayı öğrenirler. Kendi özelliklerinin hangi mesleklerle örtüştüğünü düşünmeye başlamak, ilerideki kariyer seçimlerine olumlu katkılar sağlar. Çocuklar, çevrelerinde gözlemledikleri veya eğitim yoluyla öğrendikleri farklı mesleklerin neler olduğunu öğrenirler. Bu keşif süreci, onların hangi

mesleklerin kendilerine uygun olabileceğini düşünmeye başlamaları için önemlidir. Grup çalışmaları ve sosyal etkileşimler aracılığıyla çocuklar, başkalarıyla birlikte çalışmanın değerini ve gerekliliğini öğrenirler. Bu, onların iş birliği ve takım çalışmasına olan yatkınlıklarını artırır. Çocuklar, öğrenme sürecine karşı ilgi duymayı ve çalışmanın değerini anlamayı öğrenirler. Bu olumlu tutum, onların akademik başarılarının yanı sıra genel yaşam başarısına da katkıda bulunur. Çocuklar, insanların geçimlerini sağlama, topluma katkıda bulunma gibi nedenlerle çalıştıklarını öğrenir ve bunun üzerinde düşünürler. Bu, çocuklarda çalışma hayatına dair bir anlayış geliştirmelerine olanak tanır. Çocuklar, iş yaşamının topluma katkıda bulunduğunu ve toplumsal gelişimin iş hayatıyla ilişkili olduğunu anlamaya başlarlar. Bu kariyer gelişim süreci, ilkökul dönemi çocuklarının meslekler dünyasına dair sağlıklı bir farkındalık geliştirmelerini destekler ve gelecek yaşantılarında yapacakları kariyer seçimleri için güçlü bir temel oluşturur (Gladding, 2013; Hamamcı, 2019; Yeşilyaprak, 2021).

2.7. İlgili Araştırmalar

Ülkemizde psikolojik danışmanlarla yapılan araştırmalar gün geçtikçe artmaktadır. Bu bölümde çalışmamızla ilgili olan daha önceden yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında görev yapan psikolojik danışmanların kişilerarası problem çözme becerileri ve yönelimleri ile algılanan sosyal desteğin ilişkisini inceleyen bir araştırma Malatya ilinde çalışılmıştır. Arslan'ın (2024), 148'i kadın 122'si erkek olmak üzere 270 okul psikolojik danışmanına ulaştığı görülmektedir. Araştırma sonucuna göre problem çözme yaklaşımı olan okul psikolojik danışmanların arkadaş, aile ya da başka bir insandan aldıkları sosyal desteğin de yüksek olduğu bulunmuştur. Danışmanların algıladıkları sosyal destek düşükse probleme karış sorumluluk almama davranışları da yüksek görülmektedir (Arslan, 2024).

2023 yılında gerçekleştirilen bir araştırmada, öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerine yönelik tutumlarının, mesleki profesyonellik düzeyleriyle nasıl ilişkilendiği incelenmiştir. Araştırmada ayrıca, öğretmenlerin mesleki profesyonelliklerinin ve rehberlik ile psikolojik danışma faaliyetlerine yönelik tutumlarının demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin mesleki profesyonellik düzeylerinin yüksek olduğu, rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetlerine yönelik tutumlarının ise oldukça olumlu ve çok yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Mesleki profesyonellik açısından cinsiyet, eğitim durumu, çalışılan kurum ve kıdem

değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetlerine yönelik tutumlarda ise cinsiyet ve eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Sonuç olarak, öğretmenlerin mesleki profesyonellik düzeylerinin, rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetlerine yönelik olumlu tutumlarını anlamlı ve pozitif bir şekilde etkilediği ortaya konulmuştur (Özyanık, 2023).

Psikolojik danışmanların bakış açısının incelendiği bir araştırma İstanbul'da Güneş (2023) tarafından yapılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin psikolojik danışmanlık ihtiyaçları üzerine yapılan bu çalışmada görüşmeye 1 erkek ve 7 kadın psikolojik danışman katılmıştır. Sonuçların analizinde tematik analiz yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma sonucuna göre özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaç duydukları psikolojik danışmanlık kavramlarından bazıları yaratıcı düşünme, merak, zaman yönetimi ve başarı için baskıdır. Psikolojik danışmanların fikirlerine göre özel yetenekli öğrenciler etiketlemeye maruz kalmaktadır (Güneş, 2023).

İlkokullarda yapılan bir araştırmanın amacı; psikolojik danışma ve rehberlik servisi bulunan ilkokullarda görev yapan okul yöneticileri, sınıf öğretmenleri ve psikolojik danışmanların Psikolojik Danışma ve Rehberlik servisinin etkililiğine ilişkin görüşlerini incelemektedir. Araştırmanın amacı doğrultusunda nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin, psikolojik danışmanların PDR servisinin etkililiğine ilişkin görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu görülmüştür (Yemez, 2023).

Sırbistan'da yapılan bir araştırmanın amacı okul psikolojik danışmanlarının uygulama deneyimlerini incelemektir. Okul danışmanlığı uygulaması araştırmasının sonuçlarında istenmeyen davranışların ve öğrenme güçlüklerinin en yaygın sorunlar arasında olduğunu görmekteyiz. Yarı yapılandırılmış bir ankete 81 okul danışmanı katılmıştır. Bu araştırma bize danışmanlık uygulamasının iyileştirilmesine katkıda bulunabilecek ve yetkililerin okul danışmanlığının önemini anlamaları, danışmanlık sayısının artırılması gibi bazı öneriler sunmaktadır (Zuković ve Slijepčević, 2022).

2021 yılında Aydemir tarafında gerçekleştirilen çalışmada, okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki tatmin, tükenmişlik ve merhamet yorgunluğu düzeylerinin çeşitli değişkenler (cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, çalışma süresi, mesleğe yönelik duygular, mesleğin sosyal hayat üzerine etkisi ve mesleki etkinliklere yönelik tutum) açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda ise kadın psikolojik danışmanların

merhamet yorgunluğu ve tükenmişlik düzeylerinin erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu, buna karşın mesleki tatmin boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Medeni durumun, çocuk sahibi olma durumunun ve meslekte çalışma süresinin psikolojik danışmanların mesleki tatmin, tükenmişlik ve merhamet yorgunluğu düzeylerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı araştırmanın bulguları arasındadır (Aydemir, 2021).

İlkokul öğrencilerinin rehber öğretmene ilişkin bakış açılarını metaforik olarak incelemeyi amaçlayan Yam (2020), 108 ilkokul öğrencisi ile nitel bir çalışma yapmıştır. Metafor yöntemi kullanılarak toplanan veriler, içerik analizi ile sonuçlandırılmıştır. İlkokul öğrencileri, rehber öğretmeni 37 farklı metafor ile ilişkilendirmiştir. Güven Veren, Yol Gösteren, Rahatlatan, Mutluluk veren temaları ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçları ilkokul öğrencilerinin gözünden rehber öğretmenin önemini göstermektedir.

İlkokullardaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin durumu ve sorunlarını araştıran bir makalede ilkokullardaki rehberlik hizmetlerinin önleyici yönü ön plana çıkmıştır (Tuzgöl Dost, 2020). Bu araştırmanın çalışma grubunu 58 okul psikolojik danışmanı oluşturmaktadır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış anket soruları ile toplanmıştır. Yanıtlar nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu araştırma sonucunda ilkokullarda en önemli sorunun aile desteğinin yetersizliği olduğu saptanmıştır. Katılımcıların sorunlara ilişkin çözüm önerilerinde ise ilkokullarda oyun atölyeleri fikri öne çıkanlar arasındadır.

Çetin'in (2016) çalışmasında, 7-10 yaş grubu ilkokul öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin %62'si rehber öğretmenin görevini seminer vermek olarak tanımlarken, %38'i rehber öğretmenin görevini problemlerin dinlenmesi ve çözülmesi olarak ifade etmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmı rehberlik servisinden herkesin yararlanabileceğini belirtmiştir; ancak bazı öğrenciler bu hizmetlerin yalnızca problem yaşayan bireyler için olduğunu düşünmüştür. Yapılan başvuruların analizi, rehberlik servisine en çok başvuru yapan grubun veliler olduğunu göstermiştir. Velileri, sırasıyla öğretmenler ve öğrenciler takip etmiştir. Başvuru nedenleri incelendiğinde, veliler tarafından en çok dile getirilen sorunların ailevi problemler olduğu, öğretmenlerin ise genellikle akademik başarısızlık konularında rehberlik servisine başvurduğu görülmüştür. Öğrencilerin rehberlik servisiyle ilgili beklentileri arasında, herkesin bu hizmetten faydalanabilmesi ve rehber öğretmenlerin daha fazla seminer düzenlemesi gibi taleplerin öne

çıkıldığı belirlenmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin rehberlik hizmetlerine yönelik algılarının hem ihtiyaçlara hem de hizmetin kapsamına dair önemli ipuçları sunduğunu göstermektedir.

Okul psikolojik danışmanlarının çocukla psikolojik danışma yeterliklerine ilişkin görüşleri 2018 yılında Aktas ve Demirtas-Zorbaz tarafından 2018 yılında araştırılmıştır. Çalışmanın amacı anaokulu ve ilkokullarda görev yapan okul psikolojik danışmanlarının çocuklarla çalışırken günlük yaşadıkları konuları, kendilerini yetersiz hissettikleri alanda kullandıkları çözüm yollarını belirlemektir. Betimsel tarama modelinin kullanıldığı araştırmaya ilkokul veya anaokulunda görev yapan 244 rehber öğretmen katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına baktığımızda okula uyum rehber öğretmenlerin kendilerini yeterli hissettikleri sorun alanı olarak öne çıkmıştır.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örneklemini, verilerin toplanmasında kullanılan araçlar ve toplanan verilerin analizinde kullanılan istatistik teknikler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma ilköğretimde görev yapan psikolojik danışmanların uygulamalarını incelemeyi amaçlayan nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar, sosyal olguları, içinde buldukları bağlam çerçevesinde inceleyerek anlamayı amaçlayan; algıları ve olayları gerçekçi ve kapsamlı bir şekilde değerlendiren çalışmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden en sık kullanılan fenomenoloji deseni temel alınarak yürütülmüştür. Fenomenoloji deseni, katılımcıların algı ve deneyimlerine odaklanarak bu deneyimlerin altında yatan temel unsurları ve gerçeklikleri ortaya koymayı hedefleyen, tümevarımsal ve betimleyici bir yaklaşımdır (Saban ve Ersoy, 2016).

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Konya merkezde devlet okullarında görev yapan 16 psikolojik danışman oluşturmaktadır. Çalışma grubuna ait bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 3.1. Çalışma grubuna ait bilgiler.

Katılımcı	Cinsiyet	Hizmet süresi	Mezun olunan program	Eğitim düzeyi
K1	Erkek	16-20 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Lisans
K2	Erkek	16-20 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Yüksek Lisans
K3	Kadın	6-10 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Lisans
K4	Kadın	6-10 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Lisans
K5	Erkek	6-10 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Lisans
K6	Kadın	6-10 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Lisans
K7	Erkek	16-20 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Lisans
K8	Kadın	6-10 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Lisans
K9	Erkek	16-20 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Lisans
K10	Kadın	6-10 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Yüksek Lisans
K11	Kadın	16-20 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Lisans
K12	Kadın	11-15 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Lisans
K13	Kadın	11-15 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Yüksek Lisans
K14	Kadın	1-5 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Lisans
K15	Erkek	11-15 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Lisans
K16	Erkek	11-15 yıl	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Lisans

Tablo 3.1’de çalışma grubunun cinsiyet, hizmet süresi, mezun olunan bölüm ve eğitim düzeyi dağılımına ilişkin bilgiler verilmiştir. Katılımcıların cinsiyet dağılımına bakıldığında, erkeklerin (n=7) ve kadınların (n=9) sayıca benzer şekilde grupta temsil edildiği görülmektedir. Hizmet süresi açısından, en fazla katılımcının 6-10 yıl hizmet süresi grubunda (n=6) yer aldığı, bunu sırasıyla 16-20 yıl (n=5) ve 11-15 yıl (n=4) hizmet süresi gruplarının izlediği gözlemlenmiştir. 1-5 yıl hizmet süresi grubunda ise yalnızca bir katılımcı bulunmaktadır.

Katılımcıların tamamının Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programından mezun olduğu görülmekte olup, bu durum çalışma grubunun uzmanlık alanı açısından homojen bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyine bakıldığında, lisans mezunlarının çoğunlukta olduğu (n=13), yüksek lisans mezunlarının ise azınlıkta (n=3) kaldığı anlaşılmaktadır. Bu bulgular, çalışma grubunun hem akademik hem de mesleki deneyim açısından çeşitlilik gösterdiğini, ancak yine de belirli bir uzmanlık çerçevesinde yapılandığını ortaya koymaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanması amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak sorular sorulmuştur. Sorular araştırmanın amacı doğrultusunda Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı’nda görev yapan iki öğretim üyesi tarafından hazırlanmıştır. Sorulara katılımcıların görüşlerini ifade etmesine olanak sağlayacak açık uçlu şekilde düzenlenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Fenomenolojik araştırmalarda veriler genellikle derinlemesine görüşmeler aracılığıyla elde edilir. Araştırmacı, her bireyin deneyimlerine dayalı algılarını ve tepkilerini tanımlamayı ve ayrıntılı bir şekilde betimlemeyi amaçlar (Fraenkel vd., 2023). Bu çalışmada da veri toplama yöntemi olarak görüşme tekniği tercih edilmiştir. Görüşme için ilkökul psikolojik danışmanlardan randevu talep edilmiştir. Randevu günü çalışmanın amacı ve içeriği açıklanmıştır. Randevu alınan psikolojik danışmanların tamamı araştırmaya gönüllü olarak katılabileceklerini belirtmişlerdir. Her katılımcıyla ayrı ayrı görüşülüp verdiği cevaplar ses kaydına alınmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Elde edilen verilerin analizine başlamadan önce, gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen ses kayıtları araştırmacı tarafından yazıya çevrilmiştir. Bu transkripsiyon çalışmasının araştırmacı tarafından bizzat yapılması, görüşme sürecine dair hatırlanan detaylar ve oluşan

izlenimlerin, metnin uygun noktalarına not edilmesine imkân tanımıştır. Bu yaklaşım, verilerin daha derinlemesine bir analizine zemin hazırlamıştır.

Transkripsiyon süreci tamamlandıktan sonra, tüm veriler araştırmacı tarafından *Microsoft Excel* programı kullanılarak düzenlenmiş ve kodlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Kodlama süreci, verilerin daha anlamlı ve analiz edilebilir hale getirilmesi için önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir. Coffey ve Atkinson'un (1996) kodlamayı, verilerin daha basit ve genel kategorilere ayrılarak yeni sorular oluşturulmasına ve yorumların genişletilmesine olanak tanıyan bir süreç olarak tanımlamaları bu bağlamda rehberlik etmiştir. Araştırmanın teorik çerçevesine uygun şekilde, inceleme konusu olan boyutlara dayanarak önceden belirlenmiş temalar oluşturulmuş ve analiz bu doğrultuda sürdürülmüştür.

Verilerin analizinde ilk olarak, belirlenen temalar doğrultusunda betimsel analiz yapılmıştır. Bu analiz yöntemi, verilerin belirlenen temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını kapsamaktadır. Araştırmada, betimsel analizin sağladığı genel bakış, görüşmelerden elde edilen verilerin daha derinlemesine bir incelemesini mümkün kılmıştır. Bu yapılandırılmış süreç, verilerin kapsamlı ve sistematik bir şekilde ele alınmasını sağlayarak araştırma sorularının yanıtlanmasına yönelik güçlü bir temel oluşturmuştur.

3.6. Geçerlilik ve Güvenilirlik

3.6.1. Güvenilirlik

Nitel araştırmalarda güvenilirlik ve tutarlılık, araştırmanın geçerliliği ve bilimsel katkısı açısından temel bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, araştırmacının gerçekleştirdiği çalışmayı şeffaf bir şekilde sunması ve araştırma sürecinin her aşamasını ayrıntılı olarak betimlemesi büyük önem taşır. Le Compte ve Preissle'nin (1993) bu konudaki vurgusuna göre, örneklem seçimi, görüşme formunun hazırlanması, verilerin toplanma süreci ve analiz yöntemleri gibi tüm aşamalar ayrıntılı biçimde açıklanmalıdır (akt. Merriam, 1995). Bu yaklaşım, yalnızca çalışmanın tekrarlanabilirliğini sağlamaz, aynı zamanda okuyucunun araştırma bulgularının güvenilirliğine olan inancını artırır.

Dış güvenilirlik

LeCompte ve Goetz'in (1982) vurguladığı üzere, nitel araştırmalarda veri toplanacak kişilerin açık bir şekilde tanımlanması, çalışmanın güvenilirliği açısından önemli bir adımdır. Bu kapsamda, araştırmacının veri toplama ve analiz süreçlerine ilişkin ayrıntılı bilgi sunması hem sürecin şeffaflığını artırmakta hem de araştırmanın tekrarlanabilirliğini sağlamaktadır (akt.

Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu tür bir yaklaşım, okuyuculara araştırmanın kapsamını daha iyi anlama ve bulguların güvenilirliğini değerlendirme imkânı sunar. Bu çalışmada, dış güvenilirliği sağlamak amacıyla veri toplama, analiz ve yorumlama süreçlerinde araştırmacı aktif bir rol üstlenmiştir. Araştırma sürecinde, çalışma grubunu oluşturan kişilerle öncelikle ön görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bu görüşmeler sayesinde araştırmanın kapsamına uygun katılımcılar belirlenmiştir. Veri toplama aşamasında ise yüz yüze görüşme yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem, katılımcılarla doğrudan etkileşim kurularak daha ayrıntılı ve derinlemesine bilgi elde edilmesini sağlamıştır. Ayrıca, yüz yüze görüşmeler, araştırmacının katılımcıların tutumlarını, ifadelerini ve beden dilini gözlemleme fırsatı bulmasına olanak tanımış, böylece veri toplama sürecinin güvenilirliği artırılmıştır.

İç güvenilirlik

LeCompte ve Goetz (1982), nitel araştırmalarda toplanan verilerin öncelikle betimsel bir yaklaşımla, herhangi bir yorum eklenmeden doğrudan sunulmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, araştırmanın şeffaflığını artırarak bulguların güvenilirliğini destekler. Ayrıca, elde edilen sonuçların geçerliliğini ve güvenilirliğini test etmek amacıyla, konu ile ilgili daha önce yapılmış araştırma bulgularına atıfta bulunmanın da önemli olduğu belirtilmektedir (akt. Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu yöntem, araştırmanın literatürle uyumunu değerlendirerek elde edilen sonuçların genel kabul edilebilirliğini güçlendirmektedir. Bu çalışmada, iç güvenilirliği sağlamak adına, görüşme yoluyla elde edilen veriler doğrudan ve olduğu gibi aktarılmıştır. Araştırmacı, bu aşamada herhangi bir yorumda bulunmamış ve verilerin yalnızca betimsel bir şekilde sunulmasına özen göstermiştir.

3.5.2. Geçerlik

Geçerlik, araştırma sonuçlarının doğruluğu ve güvenilirliği ile ilgilidir. Araştırmanın geçerli olması, sonuçların araştırmanın hedeflediği gerçekliği ne derece doğru bir şekilde yansıttığını ifade eder. Bu bağlamda, geçerlik iki temel boyutta ele alınmaktadır: dış geçerlik ve iç geçerlik. Dış geçerlik, elde edilen bulguların genellenebilirliğine odaklanırken, iç geçerlik araştırma sürecinin, çalışılan gerçekliği ortaya çıkarma açısından yeterliliğini değerlendirir (LeCompte & Goetz, 1982; akt. Yıldırım & Şimşek, 2021).

İç geçerlik

Merriam (1995), iç geçerliği sağlamada üç temel stratejinin kullanılabileceğini belirtmiştir. Bunlardan ilki üçgenleme yöntemidir; bu yöntem, veri toplama sürecinde birden

fazla yöntemin kullanılmasıyla verilerin doğruluğunu artırmayı hedefler. Bu araştırmada, veriler yalnızca görüşme yöntemiyle toplanmış olsa da analiz sürecinde danışman değerlendirmesi ve fikir alışverişi yapılmıştır. Bu, analizlerin tutarlılığını artırmak için uygulanan önemli bir adım olmuştur. İç geçerliliği artırmaya yönelik diğer bir strateji ise çoklu araştırma ortamlarının kullanılmasıdır. Bu bağlamda, araştırmada farklı okullarda görev yapan psikolojik danışmanlarla görüşmeler yapılmıştır. Bu yaklaşım, elde edilen bulguların daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesine olanak tanımış ve araştırma sonuçlarının inandırıcılığını artırmıştır.

Dış geçerlik

Merriam'a (1995) göre, nitel araştırmaların temel amacı, genelleme yapmak yerine belirli bir konuyu derinlemesine anlamaktır. Ancak, bir araştırmanın bulguları benzer ortam ve durumlara genellenebiliyorsa, dış geçerliğin sağlandığı söylenebilir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu araştırmada, dış geçerliliği sağlamak amacıyla örneklem ve süreç ayrıntılı bir şekilde tanımlanmış, katılımcı grubu mümkün olduğunca çeşitlendirilmiştir. Bu, sonuçların genellenebilirliğini artırmaya yönelik bir çaba olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, araştırma bulguları, araştırmanın teorik çerçevesi ve amacıyla tutarlı bir şekilde ortaya konulmuştur. Bu hem bulguların güvenilirliğini hem de geçerliliğini pekiştirmiştir. Dolayısıyla, araştırma sürecinin titizlikle yürütülmesi ve elde edilen sonuçların açıklığı, araştırmanın geçerliliğini güçlendiren önemli unsurlar arasında yer almıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmamızın amacı doğrultusunda ulaşılan verilerin içerik analizine yer verilmiştir. Katılımcıların sorulara ilişkin öne çıkan cevapları da bu bölümde yer almaktadır.

4.1. Katılımcıların İlkokul Öğrencileriyle Sıklıkla Çalıştıkları Konular İle ilgili Veriler

Katılımcılara “İlkokul öğrencileriyle sıklıkla çalıştığınız konular nelerdir?” temel sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar katılımcıların kendi ifadeleri ile aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.1. Katılımcıların ilkokul öğrencileriyle çalışma sürecinde sıklıkla karşılaştıkları konular

Tema	Kodlar	n
Sıklıkla Çalışılan Konular	Okula uyumu organize etmek, kaygı kontrolü	7
	Ailenin çocuğa bağımlılığı ve çocuğun ayrılma güçlüğü	4
	Davranış Bozuklukları	4
	Dikkat eksikliği ve hiperaktivite	2
	Boşanmış aile çocukları ile ilgili sorunlar	2
	Öğrenme güçlüğü	2

Tablo 4.1’de katılımcıların ilkokul öğrencileriyle çalışma sürecinde sıklıkla karşılaştıkları konular ile ilgili verilerin içerik analizi yer almaktadır. Bu tema altında öne çıkan en önemli konunun okula uyumu organize etmek ve kaygı kontrolü olduğu görülmektedir. Sonrasında ise ailenin çocuğa olan bağımlılığı ve çocuğun ayrılma güçlüğü ve davranış bozuklukları gelmektedir.

Katılımcıların soruya ilişkin öne çıkan görüşleri şu şekildedir:

“İlkokulda okulun ilk haftalarında okula uyum ile çalışıyoruz. Her sınıfta ailesinden ayrılıp sınıfa girmek istemeyen öğrenci mutlaka oluyor. Sonra en çok gelen konu davranış bozuklukları. Öğrenciler okul kurallarına uymakta zorlanıyor. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite, öğrenme güçlüğü gibi konularla da sıklıkla çalışıyoruz. Her gelen dönem bizi zorluyor. Okul risk haritasında öğrenci sayımız her geçen gün artıyor.” (K3)

“Çocuklarla çalışırken kendinizi ne olarak tanıttığınız çok önemli bence, ben ilk tanışmalarda kendimi mutluluk öğretmeni olarak tanıtıyorum. Neyi öğretiyorum? Sorusuna cevap olarak mutlu olmayı cümlesini duyunca iletişim daha kolay sağlanıyor en ufak mutluluklarında- mutsuzlukların da ya da baş edemedikleri durumlarda gelip paylaşabiliyorlar. Çok basit yollarla çözüme eşlik ettiğinizde size olan güvenleri tazelenmiş oluyor. Sen değerlisin algısını oluşturabilmek çok kıymetli.” (K6)

“Öğrenciler daha çok davranış sorunlarından kaynaklı bize yönlendiriliyor. Artan dikkat eksikliği ve hiperaktivite gibi vakaları sayısı fazla. Yine ilkokulda öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenci sayısı gittikçe artmaktadır. Pandemiden sonra arkadaşlık ilişkileri ve akran zorbalığı ilkokulda da oldukça sık görülmektedir.” (K10)

“İlkokulda beni en çok yoran zaman okulun ilk ayı oluyor. Çünkü anasınıfına gitmemiş öğrenciler olabiliyor. Kaygı düzeyi yüksek veliler oluyor ve bu kaygıları çocuklara yansıyor. Çocuklarıyla vedalaşmayı sürekli sarılıp, öperek uzatıyorlar ve bu öğrencinin ayrılamamasına sebep oluyor.” (K15)

“İlkokullarda psikolojik danışman olmak hem kolay hem zor. Öğrencilerin kendilerini açmaları biraz zaman alıyor. Daha çok veliler ve sınıf öğretmeni ile iletişim halinde kalıyoruz. Maalesef gelen birinci sınıflarda davranış bozuklukları, dikkat dağınıklığı çok fazla görülmekte. İlerleyen dönemlerde de öğrenme güçlüğü tanısı alan öğrencimiz oldukça fazla.” (K16)

4.2. Katılımcıların İlkokul Düzeyinde Psikolojik Danışmanlık Alanındaki Katıldıkları Eğitimler İle İlgili Veriler

Katılımcılara “İlkokul düzeyinde psikolojik danışmanlık konusunda hangi tür eğitimlere katıldınız?” temel sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar katılımcıların kendi ifadeleri ile aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.2. Katılımcıların ilköğretim düzeyinde psikolojik danışmanlık alanındaki katıldıkları eğitimler ile ilgili veriler.

Tema	Kodlar	n
Psikolojik Danışmanlık Konusunda Katılan Eğitimler	Objektif testler	7
	Çocuk merkezli oyun terapisi	6
	Dikkat eksikliği ve hiperaktivite	5
	Resim analizi	5
	Drama eğitimi	4
	Dikkat testi	2
	Psikososyal destek	2
	Otizm Spektrum Bozukluğu	2
	Özel Öğrenme Güçlüğü	2
	Okul Fobisi ve Okula Uyum Süreci Semineri	2
	Kısa süreli ve Çözüm odaklı Psikolojik Danışma	2
	Yas danışmanlığı	2
	Projektif testler	2
	Akıl ve Zeka Oyunları Kursu	2
	Rehberlik Hizmetleri Eğitim Semineri	1
	e-rehberlik modülü kullanım semineri	1
	Kapsayıcı Eğitim bağlamında okulöncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin Rehberlik becerilerini geliştirilmesi eğitici eğitimi kursu	1
	Danışmanlık Tedbiri Eğitimi	1
	Engelsiz İletişim Olgu Temelli Söyleşi	1
	Çocuklar İçin Temas Terapisi	1
	Okula ve Çevreye Uyum	1
	Dijital Bağımlılık	1
	Ebeveynlik becerileri	1
	Zorluklar ve Engeller-Başa Çıkma Stratejileri ve Öneriler	1
	Arkadaşlık ilişkileri sürdürme- iletişim becerileri etkinlikleri akran arabuluculuğu	1
	Erken Çocukluk Döneminde Sosyal Gelişimin Desteklenmesi	1
	Çocuklarda Sorumluluk Bilinci Oluşturma	1
	Dil konuşma Güçlüğü Farkındalık Eğitim Semineri	1
	Özel Yetenekli Bireyler Farkındalık Eğitimi Semineri	1
	Bağımlılıkla Mücadele Uygulayıcı Eğitimi Kursu	1
	Çocuk Koruma Kanunu Danışmanlık Tedbiri Kararları Uygulayıcı Yetiştirme Kursu	1
	Gelişim testi	1

Tablo 4.2’de katılımcıların ilköğretim düzeyinde psikolojik danışmanlık alanındaki katıldıkları eğitimler ile ilgili verilerin içerik analizi yer almaktadır. Psikolojik danışmanlık konusunda alınan eğitimler teması altında çok farklı eğitimler olduğu görülmektedir. Bu eğitimler arasında en çok öne çıkan eğitim “objektif testler” eğitimidir. Sonrasında ise, “çocuk merkezli oyun terapisi”, “dikkat eksikliği ve hiperaktivite”, “resim analizi” ve “drama eğitimi” en çok alınmış eğitimler oldukları görülmektedir.

Katılımcıların soruya ilişkin cevapları şu şekildedir:

“Çocuk Merkezli Oyun Terapisi, Çocuklarla Yas Süreci, Psikodrama, Objektif Testler eğitimlerine katıldım.” (K2)

“Yas Danışmanlığı, Resim Analizi, Özel Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite, Otizm, D2 Dikkat Testi katıldığım eğitimlerden aklıma gelenler bunlar.” (K5)

“Kısa Süreli Çözüm Odaklı Psikoterapi, Çocuk Resimleri Analizi, Filioterapi” (6)

“Danışmanlık Tedbiri Eğitimi, DEHB ve Başetme Yolları, Psikososyal Destek Programı Uygulayıcı Eğitimi, Rehberlik Hizmetleri Eğitim Semineri, e-rehberlik Modülü Kullanım Semineri, Kapsayıcı Eğitim Bağlamında Okulöncesi ve İlkokul Öğretmenlerinin Rehberlik Becerilerini Geliştirilmesi Eğitici Eğitimi Kursu, Bağımlılıkla Mücadele Semineri, Stres Yönetimi Semineri ” (K9)

Dikkat Geliştirme Etkinlikleri, Akıl ve Zeka Oyunları, Oyun Terapisi, Okula ve Çevreye Uyum, Dijital Bağımlılık, Objektif Testler ilkokula yönelik aldığım eğitimlerdir.” (K11)

Resim Analizi Testi, Yaratıcı Drama, Gelişim Testi, Objektif ve projektif testler eğitimi, Akıl ve Zeka Oyunları Kursu katıldığım kurslar arasında. (K14)

4.3. Katılımcıların Görüşlerine Göre İlkokul Öğrencilerinin Karşılaştığı Problemler ve Bu Problemler Karşısındaki Rehberlik Süreci İle İlgili Veriler

Katılımcılara *“İlkokul öğrencilerinin sıklıkla karşılaştığı problemler nelerdir ve bu problemler karşısındaki rehberlik süreciniz nasıldır?”* temel sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar katılımcıların kendi ifadeleri ile aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.3. Katılımcıların görüşlerine göre ilkökul öğrencilerinin karşılaştığı problemler ve bu problemler karşısındaki rehberlik süreci

Tema	Alt Tema	Kodlar	n
İlkökul Öğrencilerinin Karşılaştığı Problemler ve Problemler Karşısındaki Rehberlik Süreci	Karşılaşılan problemler	Akran zorbalığı	11
		Okula uyum problemi	7
		Özgüven eksikliği	3
		Ailevi sorunlar	3
		Bilinçsiz ekran kullanımı	2
		Dikkat eksikliği	2
		Güvenli bağlanma sorunu	1
		Yabancı öğrencilerin dil problemi	1
		Hayır diyememek	1
		Akademik problemler	1
	Rehberlik süreci	Okul-aile iş birliği	6
		Öğrenci ile birebir görüşme	4
		Grup aktiviteleri	3
		Bilinçli teknoloji kullanımını teşvik etme	3
		İletişim becerileri konusunda öğrencilere farkındalık kazandırma	2
		Özgüven geliştirme çalışmaları	2
		Anne baba tutumlarının düzenlenmesi	1

Tablo 4.3’de katılımcıların görüşlerine göre ilkökul öğrencilerinin sıklıkla karşılaştığı problemler ve bu problemler karşısındaki rehberlik süreci ile ilgili içerik analizi yer almaktadır. Katılımcıların ifadelerine göre ilkökul öğrencilerinin en çok karşılaştığı sorunun akran zorbalığı olduğu görülmektedir. Sonrasında okula uyum problemleri, çocukların özgüven eksikliği ve ailevi sorunlar gelmektedir. İkinci alt tema bu problemler karşısındaki rehberlik sürecidir. Bu alt temada katılımcıların en çok okul-aile iş birliği yaptıkları görülmüştür. Sonrasında ise öğrenci ile birebir görüşme, grup aktiviteleri ve bilinçli teknoloji kullanımını teşvik etme olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların soruya ilişkin öne çıkan görüşleri şu şekildedir:

“Genel olarak öğrencileri karşılaştıkları ve zorlandıkları konu zorbalık. Sözel ya da fiziksel zorbalık öğrenciler için yıpratıcı ve yıkıcı etkiler yapıyor. Öğrencilere öncelikle

yaşadıkları durumun çerçevesini çiziyorum ve bununla başa çıkmak için ne yaptığını soruyorum. Çözüm önerilerini dinledikten sonra yardım alabileceği kişileri ve nasıl davranması gerektiği üzerinde duruyorum. Bazı öğrencilerim için kurallar çok net olduğunda sözel zorbalığa maruz kalma oranı artıyor onlarla sınırları esnetme olaylara ve durumlara daha kolay adapte olması adına çalışmalar yapıyorum.” (K6)

“Okul fobisi, okula uyum bu durumlarda öğrenciyle biraz fazla ilgileniyorum gerekirse sınıfta beraber oturuyoruz bir müddet, bir müddet kısa süreliğine getiriyorum bu şekilde alışıyor.” (K7)

“Akran zorbalığı, bilinçsiz teknoloji kullanımı, okula uyum vb. Öncelikle anne baba tutumları çok önemli. Aile içinde tutarlı davranışlar birlikte hareket etmek, sınır koyma, ortak tutum, okul-aile iş birliği içinde olması gerekmekte.” (K8)

“Akran zorbalığı, arkadaşlık problemleri, okula uyum problemleri (1.sınıflar için özellikle), akademik problemler yaşanmakta. Bireysel görüşmeler, grup çalışmaları ve sınıf rehberliği ile bu sorunlar çözülebilir. Ayrıca veliler ve öğretmeni de işe katmak önemli.” (K14)

“Şu zamanda en çok karşılaştığımız akran zorbalığı. Maalesef kız erkek fark etmiyor. Küfür, argo konuşmalar çok arttı. Bu zorluklar maalesef ekran kullanımından kaynaklanıyor. Hemen ailelerini çağırıyoruz. İnternette savaş oyunları, küfür içerikli videolar izledikleri ortaya çıkıyor. Zararlarını hem veliye hem çocuğa anlatıyoruz. Daha verim alabilecekleri, yaşlarına uygun oyun ve videolara yönlendiriyoruz.” (K15)

4.4. Katılımcıların İlkokul Öğrencileriyle Etkili İletişim Kurabilmeye İlgili Düşünceleri İle İlgili Veriler

Katılımcılara “İlkokul öğrencileriyle nasıl etkili iletişim kurabilirsiniz?” temel sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar katılımcıların kendi ifadeleri ile aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.4. Katılımcıların ilkokul öğrencileriyle etkili iletişim kurabilmeye ilgili düşünceleri ile ilgili veriler.

Tema	Kodlar	n
Etkili İletişim Kurabilme	Oyun aracılığıyla iletişim kurma	8
	Güven ortamı yaratma	6
	Ortak dil oluşturma	5
	Masal ve hikayeler	3
	İlgilerini/dikkatlerini çekme	3
	Kuklalar	3
	Empati kurma	3
	Yargılamadan iletişim kurma	3
	Etkin dinleme	2
	Grup etkinlikleri yapma	1
	Mizah	1

Tablo 4’de katılımcıların ilkokul öğrencileriyle etkili iletişim kurabilmeye ilgili düşünceleri ile ilgili verilerin içerik analizi yer almaktadır. Etkili iletişim kurabilme teması altında öne çıkan en önemli etkili iletişim aracının oyun aracılığıyla iletişim kurma olduğu belirlenmiştir. Sonrasında, güven ortamı yaratma ve ortak dil oluşturma gibi etkili iletişim tekniklerinin öne çıktığı saptanmıştır.

Katılımcıların soruya ilişkin öne çıkan görüşleri şu şekildedir:

“Öğrencilerle oyun ve etkinliklerle iletişim kurabiliriz. Öğrencilerin aktif, hareketli çalışmalarına ilgisi çok fazla ve iletişim kanallarını daha açık tutuyorlar. Sıradan sıkıcı, akıcı olmayan çalışmalar öğrencileri iletişimden uzaklaştırıyor.” (K2)

“Etkin dinleme, empati kurarak ve göz kontağı kurarak samimi bir şekilde eleştirmeden yargılamadan onların hizasında olmak önemli.” (K7)

“Öncelikle öğrenciyi rahatlatma ve güven verme. Daha sonra öğrenci için sevdiği oyuncaklardan ya da kahramanlardan yola çıkarak iletişimi başlatırım. Aile ilişkilerinde kuklaları kullanırım ve öğrenciden bu kuklaları sorularıma göre kullanmasını isterim. Her öğrenciye genelde nefes egzersizi ve güvenli yer etkinliği yaptırarak öfkesini kontrol etme yöntemlerini öğretirim.” (K10)

“Rehberlik servisinin bir bölümünü oyun odasına çevirdim. Oyuncaklar ve çeşitli etkinlikler kullanarak iletişim kuruyorum. Yaşına uygun konuşuyorum. Sınıf rehberliklerini sıkça kullandığım için çocuklar kendilerini daha rahat açıyor beni tanıyorlar. Masal, hikaye animasyon vb faydalaniyorum. Çekingen öğrencilerde parmak kuklaları kullanıyorum.” (K14)

“İlkokulda rehber öğretmenlik yapıyorsanız odanızdan resimler, hikaye kitapları, oyunlar, kuklalar, boya kalemleri eksik olmamalı. Öğrenci geldiğinde hemen ilgisini çekecek oyun önünüze koyduğunuzda o dili yakaluyorsunuz. Ben genellikle aile ve okul resmi çizdiririm. Konuştuklarımızın aramızda sır olarak kalacağını duyunca rahatlıyorlar.” (K15)

4.5. Katılımcıların Görüşlerine Göre Güven Ortamı Oluşturma ve Öğrencilerin Güvenini Kazanma İle İlgili Veriler

Katılımcılara “Güven ortamını nasıl oluşturabilir ve öğrencilerin size güvenmesini nasıl sağlayabilirsiniz?” temel sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar katılımcıların kendi ifadeleri ile aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.5. Katılımcıların görüşlerine göre güven ortamı oluşturma ve öğrencilerin güvenini kazanma ile ilgili veriler.

Tema	Kodlar	n
Güven Ortamı Oluşturma ve Öğrencilerin Güvenini Kazanma	Önce öğrenci ile tanışarak	6
	Oyunla veya resim çizerek iletişim	5
	Her koşulda aynı tonda yaklaşarak (Kızma, ses yükseltme vb. yapmadan)	4
	Verilen sözleri tutarak	4
	Öğrencileri rahatlatarak	3
	Öğrenci ile konuşulanların gizli kalacağını belirterek	3
	Etkin dinleme	3
	Rehberlik servisini tanıtmak	2
	Samimi davranarak	3
	Öğrenciyi anladığını hissettirerek	1
	Rehber öğretmenler disiplin servisi olarak gösterilmemeli	1
	Pekiştiriciler kullanarak	1
	İyi davranışları takdir ederek	1
	Sorunları ile ilgilenerek	1

Tablo 4.5’de katılımcıların görüşlerine göre güven ortamı oluşturma ve öğrencilerin güvenini kazanma ile ilgili verilerin içerik analizi yer almaktadır. Güven ortamı oluşturma ve öğrencilerin güvenini kazanma teması altında öne çıkan en önemli güven ortamı oluşturma yönteminin önce öğrenci ile tanışma olduğu saptanmıştır. Sonrasında, oyunla veya resim çizerek iletişim, her koşulda aynı tonda yaklaşma (kıзма, ses yükseltme vb. yapmadan) ve verilen sözleri tutma yöntemlerinin geldiği görülmüştür.

Katılımcıların soruya ilişkin öne çıkan görüşleri şu şekildedir:

“Öğrenciye her koşulda aynı tonda yaklaştığımda güven duygusu aramızda gerçekleşmiş oluyor. Yaptığı davranış eğer hayati bir hata içermiyorsa onu takdir ettiğim tonda tehditkar tavırlar takınmadan ama olması gerektiği ciddilikte konuşuyorum. Hakaret, ses yükseltme olmadığında öğrenci kendisini kapatmıyor ve duygularını davranışın nedenini anlatıyor.” (K6)

“Öğrenciye aramızda geçen konuşmaların gizli kalacağını söyleyerek iletişimi başlatırım. Kendisinden de odada konuşulanların odada kalmasını isterim. Şefkat ve onu yargılamadan sorunun ne olduğunu öğrenmeye çalışırım. Bazen çocuk gerginse veya sinirli ise sakinleşmesini beklerim. Kendini ifade edemediğinde ondan resim çizmesini isterim bazen de anlatamayan öğrenciler için yazılı olarak olayı ve duygularını yazmasını isterim.” (K10)

“Dürüst davranıyorum, sözlerimi tutuyorum. Rehberlik servisini tanıtıyorum. Rahat hissetmeleri için ilk kez görüşüyorsam sadece tanımaya ve oyuna zaman ayırıyorum.” (K14)

“Önce öğretmeni ve ailesiyle onun yanında konuşarak yabancı biri olmadığımı görüyorlar. Zaten sınıf rehberliğine girdikçe de çocuklar bizi tanıyor. Konuştuğumuzun aramızda sır olarak kalacağını duyunca rahatlıyorlar. Yargılamadan, kızmadan normal bir ses tonu kullanıyorum.” (K15)

“Öğrencilerin okula geldikleri ilk günden itibaren derste teneffüste sürekli sınıfları geziyorum ki beni görsünler. Sınıf rehberliği için derse girince de hemen güven ilişkisini sağlıyoruz. Bireysel görüşme için aldığım zaman da zaten beni tanıyarak gelmiş oluyorlar. Konuştuğumuzun aramızda sır olarak kaldığını hatırlatıyorum.” (K16)

4.6. Katılımcıların İlkokul Öğrencilerine Yönelik Danışmanlık Süreçlerinde Ailelerle Yaptıkları İş Birliği (Konsültasyon) İle İlgili Veriler

Katılımcılara “İlkokul öğrencilerine yönelik danışmanlık süreçlerinde ailelerle nasıl iş birliği yapıyorsunuz?” temel sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar katılımcıların kendi ifadeleri ile aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.6. Katılımcıların ilkokul öğrencilerine yönelik danışmanlık süreçlerinde ailelerle yaptıkları iş birliği ile ilgili veriler.

Tema	Kodlar	n
Ailelerle Yapılan İş Birliği	Birebir görüşme	10
	Velilere eğitim verilmekte ve bilinçlendirilmekte	8
	Velilere yönelik seminerler, sunumlar	7
	Velilerin katılacağı özel etkinlikler düzenleniyor ya da öneriliyor	3
	Aynı sorunu olan velilerle grup görüşmeleri	2
	Düzenli görüşmeler	2
	Gerektiği durumlarda başka kurumlara yönlendirilmekte	1

Tablo 4.6’da katılımcıların ilkokul öğrencilerine yönelik danışmanlık süreçlerinde ailelerle yaptıkları iş birliği ile ilgili verilerin içerik analizi yer almaktadır. Ailelerle yapılan iş birliği teması altında öne çıkan iş birliğinin birebir görüşmeler olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra, velilere eğitim verildiği ve bilinçlendirildiği ve velilere yönelik seminerler-sunumlar yapıldığı belirlenmiştir.

Katılımcıların soruya ilişkin öne çıkan görüşleri şu şekildedir:

“İlkokul kademesinde öğrenci görüşmeleri sonrasında veli desteği çok önemli. Bu sebeple anne ve babanın görüşme konusunda destek olmaları gerektiğini özellikle vurgularım. Velinin öğrenci ile iletişiminin önemi ve davranış takibini yapması konusunda bilgilendiririm.” (K8)

“Aile bilinçlendirme eğitimleri ve bire bir görüşmeler yapıyorum.” (K9)

“Ailelerle Kitap Okuma Günleri (Anne ve Baba tutumları, Kişisel gelişim kitapları) oluşan anne baba kitap okuma grubumuz var. Ailelerle birebir görüşme ve ailelere yönelik seminer ve küçük grup toplantılar gerçekleştiriyorum.” (K10)

“Aile ile mutlaka görüşme yapıyorum. Öğrenci görüşmesi sonrası da velilere dönüt veriyorum. Sınıf öğretmeni ile de işbirliği kuruyorum. Veli semineri ve yaptığım aile eğitimi çalışmaları katkı sağlıyor.” (K13)

“Aile ile sürekli işbirliği içerisinde çalışıyoruz. Ailenin evde yapması gerekenler, karşısına çıkabilecek problemler hakkında aileye bilgi verip yaşananlar hakkında tekrar bilgi alıyoruz.”

4.7. Katılımcıların Ailelerle İletişimi Güçlendirmek İçin Önerileri İle İlgili Veriler

Katılımcılara “Ailelerle iletişimi güçlendirmek için neler önerirsiniz?” temel sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar katılımcıların kendi ifadeleri ile aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.7. Katılımcıların ailelerle iletişimi güçlendirmek için önerileri ile ilgili veriler.

Tema	Kodlar	n
Ailelerle İletişimi Güçlendirmek İçin Öneriler	Aile eğitimleri	6
	Seminer verme	3
	Ailelerinde katılacağı etkinlikler düzenleme	3
	Aile ile olumlu bir dil kullanımı	3
	Aileler ile sürekli iletişim halinde kalma	2
	Ev etkinlikleri önerme	2
	Ailelerle tanışma	1
	Ev ziyaretleri	1
	Aileye güven duygusu hissettirilmeli	1

Tablo 4.7’de katılımcıların ailelerle iletişimi güçlendirmek için önerileri ile ilgili verilerin içerik analizi yer almaktadır. Ailelerle iletişimi güçlendirmek için öneriler teması altında öne çıkan konu aile eğitimleridir. Sonrasında ise, ailelere seminer verme, ailelerinde katılacağı etkinlikler düzenleme ve aile ile olumlu bir dil kullanılmasının önemi vurgulanmıştır.

Katılımcıların soruya ilişkin öne çıkan görüşleri şu şekildedir:

“İletişimde kalmak çok önemli bunun içinde aylık dönemlik öğrenci mevcudumuzun durumuna göre veli aramaları yapıyorum. Ben aradığım için veli kendini önemli hissedip iletişim kurmak için daha çaba harcıyor.” (K3)

“Ailelerin çoğu etkili iletişim dersi almalılar. Etkili olacağını düşünüyorum. Rehber öğretmen olarak veli toplantılarına katılıyorum. Sınıf öğretmeni ile iş birliği içinde olduğumu görmeleri işe yarıyor. Seminerlerin faydası tartışılmaz ancak katılım az oluyor.” (K5)

“Ekransız, soru sormadan, akıl vermeden sohbet etme saatleri yapmalarını öneriyorum. Okul iletişimi için okulda düzenlediğimiz sergi, yarışma, gibi etkinliklere mutlaka veliyi davet ediyoruz. Okula davet iletişimi güçlendiriyor.” (K12)

“Aileye birlikte vakit geçirmek için saatler önerilebilir. Kitap okuma saati, aile toplantıları gibi.” (K13)

“Veli toplantılarına katılıyorum. Sınıf öğretmeni ile birlikte olduğumu görmek işe yarıyor. Seminerler katkı sağlıyor. Okulda yaptığımız sergi, yarışma vb çalışmalara velileri de çağırıyoruz. Okula ne kadar çok davet edersek iletişim o kadar güçleniyor”.(K14)

4.8. Katılımcıların İlkokul Öğrencilerinin Sosyal Gelişimini Desteklemek İçin Uyguladıkları Stratejiler İle İlgili Veriler

Katılımcılara “İlkokul öğrencilerinin sosyal gelişimini desteklemek için hangi stratejileri uygularsınız?” temel sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar katılımcıların kendi ifadeleri ile aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.8. Katılımcıların ilkokul öğrencilerinin sosyal gelişimini desteklemek için uyguladıkları stratejiler ile ilgili veriler.

Tema	Kodlar	n
Sosyal Gelişimini Desteklemek İçin Uygulanan Stratejiler	Sanat veya spor etkinlikleri, turnuvalar	8
	Oyun temelli etkinlikler	5
	Sorumluluk bilinci kazandırma	4
	İletişim becerileri kazandırma	4
	Okul ya da sınıf içi aktiviteler düzenleme	3
	Grup atölye çalışmaları	2
	Grupla psikolojik danışma	1
	Öğrencilerin duygularına değer verme	1

Tablo 4.8’de katılımcıların ilkokul öğrencilerinin sosyal gelişimini desteklemek için uyguladıkları stratejiler ile ilgili verilerin içerik analizi yer almaktadır. İlkokul öğrencilerinin sosyal gelişimini desteklemek için uygulanan stratejiler teması altında öne çıkan stratejinin sanat veya spor etkinlikleri, turnuvalar düzenleme ya da bu etkinliklere yönlendirme olduğu

belirlenmiştir. Öne çıkan diğer stratejiler ise, oyun temelli etkinlikler, sorumluluk bilinci kazandırma ve iletişim becerileri kazandırma şeklindedir.

Katılımcıların soruya ilişkin öne çıkan görüşleri şu şekildedir:

“İyi oldukları alanda okuldaki aktivitelerde yer veririz. Öğrencinin farklı sosyal ortamlara girmesi için veliyi yönlendiririm, okul ve sınıf içi görevler verilmesi gerektiği durumlarda sınıf öğretmeni ile iş birliği yaparım.” (K4)

Sosyal beceriler konusunda sınıf rehberliği çalışması uygulandı. Farklı sınıflardan öğrenciler ile çeşitli konularda grup çalışması yapıyor rehberlik servisinde. Gezi çalışmalarında yardımcı oluyoruz. Okul bahçesi, seminer salonu, saha, gibi farklı yerlerde toplu etkinlikler yapmaya çalışıyoruz. Rehberlik etkinliklerini de buralara taşıyoruz (örn: sahada psikolojik sağlamlık için çocuklar için nefes egzersizi yaptırarak).” (K7)

“Öğrencileri spor, müzik, drama vb aktivitelere yönlendiririm. Öğrencilere projelerde sorumluluk veririm.” (K10)

“İletişimi güçlendirmek önemli. Kendini ifade etme şansı vererek sosyal gelişimini desteklemeye çalışıyoruz.” (K12)

“Sosyal gelişimini desteklememiz gereken çocukları okul dışı faaliyetlere yönlendiriyorum. Belediyenin her türlü kursları oluyor. Mesela yüzmenin özgüvene katkısını gördük, hareketli çocuklarımıza tekvando iyi geldi. Farklı ortamlarda farklı arkadaşlıklar kurmalarını önemsiyorum.” (K15)

“Sosyal yönü zayıf olan öğrencilerimi mutlaka kurslara yönlendiriyorum. Okul içi bayram törenlerinde görev alması için teşvik ediyorum. Dramanın çok faydası oluyor.” (K16)

4.9. Katılımcıların İlkokul Öğrencilerinin Akademik Gelişimini Desteklemek İçin Uyguladıkları Stratejiler İle İlgili Veriler

Katılımcılara “İlkokul öğrencilerinin akademik gelişimini desteklemek için hangi stratejileri uygularsınız?” temel sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar katılımcıların kendi ifadeleri ile aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.9. Katılımcıların ilkököl öğrencilerinin akademik gelişimini desteklemek için uyguladıkları stratejiler ile ilgili veriler.

Tema	Kodlar	n
Akademik Gelişimini Desteklemek İçin Uygulanan Stratejiler	Okul-veli-öğrenci iş birliği	9
	Verimli ders çalışma stratejilerinin öğretilmesi	8
	Kitap okuma alışkanlığı edindirme	4
	Öğrenciye özel çalışma planı uyarlama	3
	Sınav kaygısına yönelik çalışma	2
	Ödevlendirme	1
	Başarısı düşen öğrencilerle görüşme	1
	Web2 araçlarını kullanma	1
	Aktif dinleme becerisi kazandırma	1
	Akran desteği	1

Tablo 4.9’da katılımcıların ilkököl öğrencilerinin akademik gelişimini desteklemek için uyguladıkları stratejiler ile ilgili verilerin içerik analizi yer almaktadır. İlkokul öğrencilerinin akademik gelişimini desteklemek için uygulanan stratejiler teması altında öne çıkan stratejinin okul-veli-öğrenci iş birliği olduğu belirlenmiştir. Akademik gelişim için öne çıkan diğer stratejiler ise, verimli ders çalışma stratejilerinin öğretilmesi ve kitap okuma alışkanlığı edindirme şeklindedir.

Katılımcıların soruya ilişkin öne çıkan görüşleri şu şekildedir:

“Verimli ders çalışma stratejilerinin öğretilmesi ve uygulanmasının istenmesi. Aktif dinleme becerilerinin öğretilmesi ve uygulanması ve okul-veli-öğrenci iş birliğinin sağlanması gerekmektedir.” (K1)

“Öğrencinin performansına bakarım sınıf öğretmeniyle görüşürüm velisi ile görüşürüm. Okul ve ev içi düzenlemelerle desteklemeye çalışırım.” (K8)

“Öğrencilere verimli ders çalışma, Sınav Kaygısı gibi konularda eğitim veririm. Öğrencilere dersleri konusunda sorumluluk kazandırma konusunu web2 araçlarıyla oyun oynayarak anlatırım” (K10)

“Verimli ders çalışma için ders çalışma saati belirlerim öğrenci için. Bunu aile öğrenci ile ortak karar alırım. Ders çalışma masası mantığını kazanması için belli bir yer edinmesini

söylerim. Akran desteği için başarılı bir öğrencinin yanına oturmak da motivasyonu sağlayacaktır. Bu teknikler öğrenciden öğrenciye değişebilir.” (K13)

“Öncelikle görüşmede öğrencinin okuma-yazma seviyesine bakıyorum. Sınıflarda verimli ders çalışma tekniklerini işliyoruz ancak bazı öğrencilere ekstra ders programı hazırlıyoruz. Veli takibi istiyorum. Ve ilkokulda en önemli şey kitap okuma sevgisi kazandırmak. Bunun için de Aile kitap okuma saatleri öneriyorum.” (K15)

“Sınıf olarak verimli ders çalışma tekniklerini işledikten sonra, ihtiyaç duyulan öğrencilere ders çalışma takip çizelgesi hazırlıyorum. İlkokulda önceliğim kitap okuma sevgisini kazandırmak. O yüzden benim odamda da eğlenceli ve öğretici ilkokul kitapları bulunduruyorum. Bazen birlikte rehberlik servisinde okuyoruz. Bazen eve aile ile okunması için gönderiyorum.” (K16)

4.10. Katılımcıların İlkokul Psikolojik Danışmanları İçin Mesleki Gelişim Fırsatları Hakkındaki Görüşleri İle İlgili Veriler

Katılımcılara “İlkokul psikolojik danışmanları için mesleki gelişim fırsatları hakkında neler düşünüyorsunuz?” temel sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar katılımcıların kendi ifadeleri ile aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.10. Katılımcıların ilkokul psikolojik danışmanları için mesleki gelişim fırsatları hakkındaki görüşleri ile ilgili veriler.

Tema	Kodlar	n
İlkokul Psikolojik Danışmanları İçin Mesleki Gelişim Fırsatları	Rehberlik ve Araştırma Merkezinin düzenlediği eğitimler yeterli	4
	Çevrimiçi eğitimler yeterli	4
	Hizmet içi eğitimler yetersiz	3
	Bazı eğitimler pahalı	3
	Yerel imkanlarla mesleki gelişim sağlanmakta	2
	Bulduğum ilin imkanları kısıtlı	2

Tablo 4.10’da katılımcıların ilkokul psikolojik danışmanları için mesleki gelişim fırsatları hakkındaki görüşleri ile ilgili verilerin içerik analizi yer almaktadır. İlkokul psikolojik danışmanları için mesleki gelişim fırsatları teması altında öne çıkan düşüncelerin Rehberlik Araştırma Merkezinin düzenlediği ve çevrimiçi eğitimlerin yeterli olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra hizmet içi düzeyindeki eğitimlerin yetersiz ve bazı eğitimlerin de pahalı olduğu görüşü aktarılmıştır.

Katılımcıların soruya ilişkin öne çıkan görüşleri şu şekildedir:

“Çevrimiçi eğitimler çıkmadan önce bulunduğumuz il bazında çok yetersiz bir süreç vardı. Ancak çevrimiçi eğitimler hayatımıza girdikten sonra hemen hemen her türlü istediğimiz eğitimi istediğimiz hocadan alabilecek şekle geldik buda hem maddi hem manevi olarak çok güzel bir şey oldu. Ayrıca da mesleki gelişimimiz açısından oldukça olumlu katkı sağlamaktadır.” (K3)

“Çevrimiçi eğitimleri takip ederek birçok eğitime ve yaklaşıma ulaşmak artık mümkün.. Duyurusunu gördüğüm ilgimi çeken eğitimlere katılmaya çalışıyorum. ” (K8)

“Uygulayıcı eğitimlere erişim çok pahalı.” (K9)

“Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ve İl Milli Eğitim Müdürlükleri mesleki gelişimlerimizi arttırmak için yeterli fırsatları sunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı olarak hizmet içi eğitim sayısı rehber öğretmenlere yönelik artırılabilir.” (K10)

“MEB de çalışıyorum. Çevrimiçi ve bazen de yüz yüze eğitim ve seminerler oluyor. Yeterli değil bence. Daha ilkokul grubu özelinde çalışmalar olabilir. Kendi çabamızla dışarıdan alabileceğimiz çeşitli eğitimler var oyun terapisi gibi. Çevrimiçi olarak da çeşitli eğitimlere ulaşabiliyoruz o açıdan şanslıyız ancak bunun da işin ehli olan kişileri bulması zor. Herkes eğitim veriyor bazen de. Kendini geliştirmek isteyenlere pek çok imkan var tabii.” (K14)

“Çevrimiçi eğitimler zaman açısından güzel oldu ama ben gidip yüz yüze kurs almayı daha etkili buluyorum. İstedğim eğitimlerin ücretleri yüksek, maalesef katılamıyoruz. Maalesef diplomasız birçok insan da eğitim vermeye çalışıyor, dikkatli olmak lazım.” (K15)

4.11. Katılımcıların Görüşlerine Göre Mesleki Gelişimdeki En Önemli Eğilimler ve Bu Eğilimlere Ayak Uydurma Durumları İle İlgili Veriler

Katılımcılara “Mesleki gelişimdeki en önemli eğilimler nelerdir ve bu eğilimlere nasıl ayak uyduruyorsunuz?” temel sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar katılımcıların kendi ifadeleri ile aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.11. Katılımcıların görüşlerine göre mesleki gelişimdeki en önemli eğilimler ve bu eğilimlere ayak uydurma durumları ile ilgili veriler.

Tema	Alt Tema	Kodlar	n
Mesleki Gelişimdeki En Önemli Eğilimler	Mesleki gelişim eğilimleri	Oyun terapisi	4
		Terapi teknikleri	3
		Duyu bütünleme	1
		Atölye çalışmaları	1
		Dikkat testleri	1
		Kum terapisi	1
		Konuşma Bozuklukları	1
		Teknolojiyi etkin kullanma	1
		Filial terapi	1
		Resim analizi	1
	Vaka analizleri	1	
	Eğilimlere ayak uydurma durumu	İnternet ve sosyal medyadan takip ediyorum	7
		Eğitim ücretleri nedeniyle ayak uydurmada zorlanıyorum	6
		Kitaplardan takip ediyorum	1

Tablo 4.11’de katılımcıların görüşlerine göre mesleki gelişimdeki en önemli eğilimler ve bu eğilimlere ayak uydurma durumları ile ilgili verilerin içerik analizi yer almaktadır. Mesleki gelişimdeki en önemli eğilimler teması altında iki alt tema oluşturulmuştur. İlk alt tema mesleki gelişim eğilimleri şeklindedir. Bu tema altında öne çıkanlar oyun terapisi ve terapi teknikleri şeklindedir. Bunlar dışında çok sayıda farklı mesleki gelişim eğiliminin olduğu görülmektedir. İkinci alt tema ise eğilimlere ayak uydurma durumu şeklindedir. Katılımcılar eğilimleri en çok internet ve sosyal medyadan takip ettiklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra eğitim ücretleri nedeniyle ayak uydurmada zorlandıklarını da dile getirmişlerdir.

Katılımcıların soruya ilişkin öne çıkan görüşleri şu şekildedir:

“Alanımız önü her daim açık sürekli gelişme gösteren bir alan. Gelişmeleri takip etmeye çalışsam da hoşuma giden alanlarda uzmanlaşmak için ciddi bir yatırım gerekiyor eğitim bedelleri çok yüksek bu nedenle istesem bile yeterince uyum sağlayabildiğimi düşünmüyorum.”
(K3)

Ben yüksek lisans yapıyorum mesleki ve kişisel gelişimim için. Alandaki popüler kitapları okuyorum. Ünlü psikolog, psikiyatr ve psikolojik danışmanların sosyal medyada

yayınları oluyor ücretsiz onları izliyorum. Bazen ücretli eğitimlere katılıyorum ama ücretler çok pahalı, katılımı zorlaştırıyor. (K4)

“ Duyu Bütünleme Terapisi ilgimi çekiyor. Alanımızda güncel bir konu bence. Eğitimi almak için araştırıyorum .” (K7)

“Oyun Terapisi eğitimi, konuşma bozuklukları mesleki olarak ön planda olan gelişmeler. Uyum sağlamak ekonomik olarak maliyetli.” (K9)

“Terapi eğitimleri eğilim oluyor. Ücretlerinden dolayı ayak uyduramıyorum.” (K11)

“Özellikle teknolojiyi etkili kullanma dikkat çekici içerik ve görseli hazırlayarak çevrimiçi paylaşımlarla daha çok kişiye ulaşması için bir fırsat sunmaktadır. Ayrıca çevrimiçi eğitimler mesleki gelişimize katkı sağlayacak bir fırsat oluşturmaktadır. Sosyal medya çok işimize yarıyor mesela bir meslektaşımız pano hazırlamış, bizimle paylaşmış. Aynısını okulumuza da yaptık güzel oldu. Web2 araçlarıyla hazırlanan oyunları çocuklar seviyor “(K13)

“Şu an en önemli eğilimler oyun terapisi gibi daha çok somut ve davranış odaklı yaklaşımlar. Ne yazık ki eğitimler çok pahalı olduğu için yeterli mesleki gelişim sağlanamıyor.” (K14)

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde ilkökul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden elde edilen bulgular alanyazında yer alan araştırmalar ve kuramsal bilgiler ışığında tartışılmıştır. Devamında sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Bu bölümde psikolojik danışmanların görüşlerinden yola çıkılarak ulaşılan veriler, bulgularda yer alan sıralamaya göre tartışılmıştır.

Psikolojik danışmanların ilkökul öğrencileriyle sıklıkla çalıştıkları konular teması altında öne çıkan en önemli konunun okula uyumu organize etmek ve kaygı kontrolü olduğu görülmektedir. Sonrasında ise ailenin çocuğa olan bağımlılığı, çocuğun ayrılma güçlüğü ve davranış bozuklukları gelmektedir. Ayrıca katılımcılar çocuklarla yakın ilişkiler kurmanın da önemli olduğunu aktarmışlardır. Bu sonuçlardan hareketle, ilkökul psikolojik danışmanlarının öğrencilerin okula uyum süreçlerini desteklemeye ve kaygı kontrolü sağlamaya yönelik çalışmalara odaklandığını göstermektedir. Elde edilen sonuçlar Topçu ve Nazlı (2017)'nin araştırması neticesinde elde ettiği, belirtilen oryantasyon hizmetlerinin öğrencilerin okul ortamına yabancılik çekmeden uyum sağlamalarını ve okulu sevmelerini kolaylaştırmayı amaçladığı görüşüyle uyum içindedir.

Can ve Nikolayidis (2020), okul rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin karşılaştıkları problemlerin çözümü ile kişisel, sosyal ve psikolojik gelişimlerine, iletişim becerilerinin gelişimi, davranış ve uyum, yönlendirme, sorunların tespiti, ders başarısının artması ve kendini tanıma bakımından önemli etkileri olduğunu aktarmışlardır. Kaygı kontrolüne odaklanması ise çocukların duygusal sağlığını desteklemek ve öğrenme ortamında kendilerini daha rahat hissetmelerine katkıda bulunmak için kritik bir stratejidir. Bu, okul ortamının çocuk dostu ve destekleyici bir şekilde yapılandırılması gerektiği önerisiyle paralellik göstermektedir (Zuković ve Slijepčević, 2022).

Aile bağlanma problemleri ve ayrılma güçlüğü gibi aile kaynaklı sorunlar ile davranış bozukluklarının önemli bir yer tuttuğu belirtilmiştir. Tuzgöl Dost (2020), ailelerin çocuklarının yaşadığı zorlukları anlamada ve çözüm yolları geliştirmede psikolojik danışmanlara rehberlik

edebileceğini belirtmiştir. Çocuklarla yakın ilişkiler kurmanın vurgulanması, danışmanların bireysel temelli yaklaşımlara önem verdiğini ortaya koymaktadır. Akran davranış bozukluklarının önemli bir tema olarak öne çıkması, ilkökul çağındaki çocukların sosyal uyum süreçlerinde karşılaştıkları güçlüklerin bir göstergesidir. Literatürde de akran zorbalığı gibi olumsuz davranışların ilkökul düzeyinde sıklıkla gözlemlendiği ve bu durumun çocukların sosyal ilişkilerini olumsuz etkilediği belirtilmiştir (Demircioğlu, 2024).

Psikolojik danışmanların ilkökul düzeyinde katıldıkları eğitimler ile ilgili araştırmamızda elde ettiğimiz sonuçlar, danışmanların mesleki gelişimlerini desteklemek amacıyla geniş bir eğitim yelpazesine katıldıklarını göstermektedir. Bu araştırmada tespit edilen en çok katılım sağlanan eğitimler, özellikle “objektif testler” eğitiminin ön planda olduğunu ortaya koymuştur. Literatürde, ölçme ve değerlendirme becerilerinin geliştirilmesinin, danışmanların öğrencilerin akademik ve duygusal durumlarını daha etkili şekilde anlamalarına olanak tanıdığı vurgulanmaktadır (Hackney ve Cormier, 2008). Bu bulgu, danışmanların ölçme ve değerlendirme yetkinliklerini artırmaya olan ihtiyacını açıkça göstermektedir.

Araştırmamızda “çocuk merkezli oyun terapisi” eğitiminin ikinci sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Literatürde de belirtildiği gibi, oyun terapisi çocukların duygusal ifadelerini geliştirme ve sosyal beceriler kazanmaları açısından güçlü bir araçtır (Kiye ve Yalçın, 2021). Benzer şekilde bazı araştırmalarda da oyun terapisinin öfke davranışlarını azalttığı bunun yanı sıra çocuklarda yaratıcılığı artırdığını aktarılmıştır (Jarareh vd., 2016; Ngamthipwatthana vd., 2018). Araştırmamızda elde ettiğimiz sonuçlara göre üçüncü sırada yer alan eğitim “dikkat eksikliği ve hiperaktivite” üzerine olup, danışmanların ilkökul öğrencilerinde sık karşılaşılan bu sorunlarla ilgili bilgi ve becerilerini geliştirme gereksinimini yansıtmaktadır. Bu bulgumuz, literatürde yer alan bireyselleştirilmiş müdahale planları oluşturmanın önemine ilişkin bilgilerle örtüşmektedir (MEB, 2021).

Araştırmanın sonuçlarına göre “resim analizi” eğitiminin tercih edildiği görülmüştür. Bu bulgu, danışmanların sanat temelli yaklaşımlar kullanarak çocukların bilinçdışı duygularını anlamaya yönelik bir çaba içinde olduklarını ortaya koymaktadır. Literatürde resim analizinin, çocukların kendilerini ifade etmeleri ve duygusal durumlarının değerlendirilmesi açısından güçlü bir yöntem olduğu belirtilmiştir (Kadim, 2023; Alkaç, 2023). Son olarak, drama eğitimine katılımın sıklıkla tercih edildiği bulgu, danışmanların yaratıcı yöntemlere yönelerek sosyal beceri ve grup dinamiklerini geliştirme çabalarını göstermektedir. Drama, çocukların empati

becerilerini geliştirme ve duygusal ifadelerini zenginleştirme açısından literatürde güçlü bir araç olarak vurgulanmıştır (Önder, 2003; Tuğrul, 2003; Kahrıman, 2014).

Psikolojik danışmanların görüşlerine göre ilkokul öğrencilerinin sıklıkla karşılaştığı problemler ve bu problemler karşısındaki rehberlik süreci iki alt tema halinde incelenmiştir. İlk alt tema olan karşılaşılan problemler, öğrencilerin sosyal, duygusal ve akademik uyum süreçlerinde karşılaştıkları sorunlara odaklanmaktadır. Ayrıca araştırmada akran zorbalığı, en önemli problem olarak öne çıkmıştır. Literatürde, akran zorbalığının çocukların sosyal uyumunu olumsuz etkilediği, özgüven eksikliğine yol açtığı ve depresyon, kaygı, dışlanma, yalnızlık ve korku gibi duygusal travmalara neden olabileceği belirtilmiştir (Batsche ve Knoff, 1994; Üstün ve Şenyer, 2024). Akran zorbalığı öğrencilerin sadece eğitim hayatını etkilemekle kalmayıp yaşamının sonraki yıllarında da olumsuz etkilerini göstermektedir (Batsche ve Knoff, 1994). Ek olarak araştırmada, okula uyum problemleri, özgüven eksikliği ve ailevi sorunların da sıklıkla karşılaşılan diğer problemler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimini desteklemede rehberlik hizmetlerinin önemini vurgulayan literatürle paralellik göstermektedir (Yeşilyaprak, 2021).

İkinci alt tema olan rehberlik sürecinde, psikolojik danışmanların en çok okul-aile iş birliği yöntemine başvurduğu tespit edilmiştir. Literatürde, okul-aile iş birliğinin öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimini desteklediği ve davranışsal problemlerin çözümünde etkili bir yöntem olduğu belirtilmiştir (Alkalay Özgürbüz, 2024). Bu araştırmada, birebir görüşmeler, grup aktiviteleri ve bilinçli teknoloji kullanımı teşvikinin de sıklıkla önerildiği görülmüştür. Özellikle birebir görüşmeler, öğrencilerin kişisel ihtiyaçlarının daha iyi anlaşılmasına olanak sağlayarak, rehberlik hizmetlerinin etkisini artırmaktadır (Kuzgun, 2019). Grup aktiviteleri ise, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirme ve akran ilişkilerini güçlendirme açısından önem taşımaktadır (Yeşilyaprak, 2021). Ayrıca, akran zorbalığı gibi problemlerle başa çıkmada okul temelli müdahale programlarının, öğrencilerin sosyal uyumlarını artırmada etkili olduğu ifade edilmektedir (Bowes vd., 2019; Costantino vd., 2019; Öztürk, 2019 Uysal; Toraman vd., 2021).

Psikolojik danışmanların ilkokul öğrencileriyle etkili iletişim kurma yöntemlerine ilişkin görüşleri analiz edilmiş ve oyun aracılığıyla iletişim kurmanın en önemli yöntem olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, literatürde de sıkça vurgulanan oyun temelli yaklaşımların önemini desteklemektedir (Bardak, 2018). Özellikle, oyun terapisinin çocukların duygusal rahatlamayı destekleme ve danışmanla güvene dayalı bir ilişki geliştirmelerine olanak sağladığı belirtilmiştir (Eraslan Çapan vd., 2024). Araştırmamızda ikinci olarak güven ortamı yaratma ve

ortak dil oluşturma gibi etkili iletişim tekniklerinin öne çıktığı görülmüştür. Literatürde, güven ortamının, öğrencilerin danışmanla açık ve dürüst bir şekilde iletişim kurabilmeleri için temel bir koşul olduğu vurgulanmıştır (Kuzgun, 2019). Güven ortamı, danışmanın öğrenciye karşı tutarlı, sakin ve destekleyici bir tutum sergilemesiyle oluşmaktadır. Ayrıca, çocuklarla ortak bir dil oluşturmanın, onların dünyasını anlamada ve etkin bir iletişim kurmada önemli bir rol oynadığı ifade edilmiştir (Uzunçarşılı, 2022). Bu yöntem, öğrencilerin kendilerini danışmana daha yakın hissetmelerini ve sorunlarını rahatlıkla paylaşmalarını sağlamaktadır.

Psikolojik danışmanların görüşlerine göre güven ortamı oluşturma ve öğrencilerin güvenini kazanma ile ilgili elde edilen bulgular, bu sürecin temelinde etkili ve tutarlı iletişim yöntemlerinin olduğunu göstermektedir. Güven ortamı oluşturma teması altında öne çıkan en önemli yöntemin, öncelikle öğrenci ile tanışma olduğu saptanmıştır. Literatürde de belirtilen şekilde, öğrenci ile birebir tanışma, güven duygusunun temellerini atmada ve açık bir iletişim süreci başlatmada kritik bir rol oynamaktadır (Kuzgun, 2019; Yeşilyaprak, 2021). Bu bulguyu Ardıç ve Temiz (2020)'de desteklenmektedir; öğrenciyle birebir tanışma, güven duygusunun temellerini atmada ve açık bir iletişim süreci başlatmada kritik bir rol oynamaktadır.

Araştırmamızda öne çıkan diğer yöntemler olan oyunla veya resim çizerek iletişim kurma, literatürde çocukların duygusal ifadelerini kolaylaştıran ve doğal bir güven ortamı yaratan etkili stratejiler olarak vurgulanmıştır. Çakmak ve Koç (2015), çocukların oyun ve resim gibi araçlar yoluyla kendilerini ifade ederken daha rahat hissettiklerini belirtmektedir. Özellikle, oyun ve resim gibi araçlar yoluyla çocukların kendilerini ifade ederken daha rahat hissettikleri belirtilmiştir (Ergül ve Doğan, 2022). Her koşulda aynı tonda yaklaşma ve verilen sözleri tutma yöntemlerinin, güven ortamını güçlendiren diğer önemli stratejiler olduğu tespit edilmiştir. Literatürde, danışmanın tutarlı ve destekleyici bir tutum sergilemesinin, öğrencilerin danışmana karşı güven geliştirmesinde temel olduğu ifade edilmektedir (Yeşilyaprak, 2021). Özellikle, verilen sözlerin tutulması, çocukların danışmanla olan ilişkilerinde istikrar duygusunu artırarak güven duygusunu pekiştiren bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Tuzgöl Dost, 2020).

Psikolojik danışmanların ilkökul öğrencilerine yönelik danışmanlık süreçlerinde ailelerle yaptıkları iş birliğine ilişkin bulgular, aile desteğinin danışmanlık süreçlerinde kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Ailelerle yapılan iş birliği teması altında öne çıkan en önemli yöntemin birebir görüşmeler olduğu saptanmıştır. Literatürde de birebir görüşmelerin, danışmanların öğrencilerin bireysel ve çevresel faktörlerini daha derinlemesine anlamalarını

sağladığı ve ailelerin sürece aktif katılımını teşvik ettiği belirtilmiştir (Tuzgöl Dost, 2020). Birebir görüşmeler, danışmanların öğrencilerin bireysel ve çevresel faktörlerini daha derinlemesine anlamalarını sağlamakta ve ailelerin sürece aktif katılımını teşvik etmektedir (Tönbül, 2020). Bu yöntem, danışmanın aile ile doğrudan ve kişisel bir bağ kurarak öğrencinin ihtiyaçlarına daha uygun çözümler üretmesini mümkün kılmaktadır.

Araştırmamızda velilere yönelik eğitimlerin ve seminerlerin önemli bir iş birliği aracı olduğu belirlenmiştir. Literatürde, velilere verilen eğitimlerin, ebeveynlerin çocuklarının gelişimsel ihtiyaçlarını daha iyi anlamalarına ve davranış yönetiminde daha etkili olmalarına katkı sağladığı ifade edilmiştir (Yuen, 2017). Özellikle, seminer ve sunumların, ebeveynlerin psikolojik danışma süreçlerine katılımını artırarak, çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklediği görülmektedir (Özeke Kocabaş, 2006). Bu tür programlar, ailelerin çocuk gelişimi konusundaki bilgi düzeylerini artırarak, ev ortamında sağlıklı bir destek sistemi oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Araştırmamızın sonuçları, ailelerle yapılan iş birliğinin, danışmanlık sürecinin etkinliğini artırmada temel bir strateji olduğunu göstermektedir. Literatürde de belirtildiği gibi, okul-aile iş birliği öğrencilerin akademik başarıları ve sosyal uyum süreçleri üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır (Daraga vd., 2023). Birebir görüşmelerin yanı sıra, eğitim ve seminerler aracılığıyla ailelerin sürece dahil edilmesi, rehberlik hizmetlerinin hem bireysel hem de toplumsal etkisini güçlendiren bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir (Tuzgöl Dost, 2020).

Psikolojik danışmanların ailelerle iletişimi güçlendirmek için önerilerine ilişkin elde edilen bulgular, aile eğitimlerinin en önemli strateji olarak öne çıktığını göstermektedir. Literatürde de vurgulandığı gibi, aile eğitimleri, ebeveynlerin çocuklarının gelişimsel ihtiyaçlarını anlamalarını kolaylaştıran ve onların çocuklarına daha bilinçli bir şekilde destek olmalarını sağlayan önemli bir araçtır (Yuen, 2017). Araştırmamızda ayrıca, ailelere seminer verme ve ailelerin katılacağı etkinlikler düzenlemenin, aile-çocuk-okul iş birliğini güçlendiren etkili yöntemler olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, seminerlerin ve etkinliklerin ailelerin okula aidiyet duygusunu artırdığı ve eğitim sürecine aktif katılımlarını teşvik ettiği literatürle de uyumludur (Yeşilyaprak, 2021). Örneğin, Atan ve Buluş (2020) tarafından yapılan bir çalışmada, yapılandırılmış bir "Aile İletişim Becerileri Psikoeğitim Programı"nın eşlerin iletişim becerilerini ve aile içi iletişimi anlamlı düzeyde artırdığı bulunmuştur. Tönbül (2019) tarafından yapılan bir çalışmada ise, aile danışmanlığında amaç oluşturma sürecinin, ailelerin

danışmanlık sürecine aktif katılımını sağladığı ve aile içi iletişimi güçlendirdiği belirtilmiştir. Bu sonuçlar, aile eğitimlerinin iletişim becerilerini geliştirmede etkili olduğunu göstermektedir.

Olumlu bir dil kullanımı, araştırmamızda ailelerle iletişimi güçlendirmek için vurgulanan bir diğer önemli strateji olarak öne çıkmıştır. Literatürde, olumlu bir iletişim dilinin aile-çocuk-danışman etkileşimini iyileştirdiği ve ailelerin sorun çözme sürecine daha yapıcı bir şekilde katılmalarını sağladığı belirtilmiştir (Kuzgun, 2019). Olumlu bir dil kullanımı, özellikle duygusal yükü yüksek konularda danışman ve aile arasındaki güvenin güçlenmesine katkı sağlamaktadır (Tuzgöl Dost, 2020).

Psikolojik danışmanların ilkökul öğrencilerinin sosyal gelişimini desteklemek için uyguladıkları stratejilere ilişkin elde edilen bulgular, sanat ve spor etkinliklerinin en etkili stratejilerden biri olarak öne çıktığını göstermektedir. Literatürde de sanat ve spor etkinliklerinin çocukların sosyal becerilerini geliştirme ve ekip çalışmasını öğrenme açısından önemli bir araç olduğu vurgulanmaktadır (Özyürek vd., 2015). Sanat ve spor etkinliklerinin yanı sıra, oyun temelli etkinliklerin sosyal gelişimi destekleyen yöntemler arasında sıklıkla tercih edildiği belirlenmiştir. Bu bulgu, oyun tabanlı yaklaşımların iş birliği ve problem çözme becerilerini geliştirmede etkili olduğunu belirten literatürle uyumludur (Akın ve Atıcı, 2015; Demirel, 2015).

Psikolojik danışmanların ilkökul öğrencilerinin akademik gelişimini desteklemek için uyguladıkları stratejilere ilişkin elde edilen bulgular, okul-veli-öğrenci iş birliğinin en önemli strateji olarak öne çıktığını göstermektedir. Literatürde de bu iş birliğinin, öğrencilerin akademik başarılarını artırmada ve okul sürecine uyum sağlamalarında kritik bir öneme sahip olduğu belirtilmiştir. Özellikle, velilerin okul süreçlerine aktif katılımının, çocukların sorumluluk alma ve öğrenme motivasyonlarını artırdığı çeşitli çalışmalarda vurgulanmaktadır (Küçük ve Taşkın, 2023). Bu bulgular, aile-okul iş birliğinin yalnızca akademik başarıyı değil, öğrencilerin genel gelişimini destekleyen bir araç olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmamızda öne çıkan diğer stratejiler arasında verimli ders çalışma stratejilerinin öğretilmesi yer almaktadır. Bu strateji, literatürde öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını sağlayan ve çalışma alışkanlıklarını sistematik bir şekilde geliştiren bir yöntem olarak değerlendirilmektedir. Erdamar (2010) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının ders çalışmaya yönelik tutumları, sınıf düzeyleri ile ders çalışma stratejileri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. 746 kişilik bir örnekleme, çalışma stratejileri ve çalışmaya yönelik tutum

ölçekleri uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre öğretmen adaylarının ders çalışmaya yönelik tutumları ile algıları olumlu hale getirilerek, daha verimli ders çalışma stratejileri kullanılabileceği kanısına varılmıştır. Verimli ders çalışma alışkanlıklarının erken yaşta kazandırılması, öğrencilerin ileri eğitim düzeylerinde daha başarılı olmalarını destekleyen temel becerileri sağlamaktadır.

Kitap okuma alışkanlığı kazandırılması, araştırmamızda akademik gelişim için öne çıkan bir diğer strateji olarak belirlenmiştir. Kitap okuma alışkanlığı, öğrencilerin bilgiye ulaşma ve bu bilgiyi anlamlı bir şekilde kullanma becerilerini desteklediği için uzun vadeli bir akademik başarı aracı olarak görülmektedir. Literatürde, kitap okuma alışkanlığının yalnızca dil becerilerini geliştirmekle kalmayıp, aynı zamanda öğrencilerin analitik düşünme ve problem çözme kapasitelerini artırdığı vurgulanmaktadır (Tanju, 2010).

Psikolojik danışmanların ilkökul düzeyindeki mesleki gelişim fırsatları hakkındaki görüşleri analiz edilmiş ve RAM (Rehberlik ve Araştırma Merkezleri) ile çevrim içi eğitimlerin erişilebilir ve yeterli bulunduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, danışmanların mesleki gelişimlerini destekleyen kaynaklara erişimde Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ve çevrim içi platformlardan sıklıkla yararlandıklarını göstermektedir. Öte yandan, araştırmamızda hizmet içi kapsamındaki eğitimlerin yetersiz bulunduğu ve bazı eğitimlerin maliyetinin yüksek olduğuna ilişkin görüşler öne çıkmıştır. Bu bulgu, danışmanların mesleki gelişim fırsatlarının mevcut yapısına ilişkin eleştirilerini yansıtmaktadır. Ayrıca, eğitim maliyetlerinin yüksekliği, bazı danışmanların mesleki gelişim fırsatlarına erişimini sınırlandırmaktadır. (Camadan ve Sarı, 2021). Literatürde, çevrim içi eğitimlerin bireysel öğrenme hızına uyum sağlaması, coğrafi engelleri ortadan kaldırması ve maliyet açısından daha uygun seçenekler sunması nedeniyle mesleki gelişimde tercih edildiği belirtilmiştir (Çavuşoğlu, 2023). Ancak, çevrim içi eğitimlerin bazı dezavantajlarının (etkileşim eksikliği gibi) olduğu ve bu nedenle yüz yüze eğitimlerle dengeli bir şekilde sunulması gerektiği de düşünülmektedir.

Mesleki gelişim eğilimleri olarak oyun terapisi ve terapi tekniklerinin en sık vurgulanan konular olduğu belirlenmiştir. Literatürde de oyun terapisinin, özellikle çocuklarla çalışmada etkili bir araç olduğu ve çocukların duygusal ifadelerini kolaylaştırmada önemli bir yere sahip olduğu belirtilmiştir (Aykara, 2017; Eraslan Çapan vd., 2024). Terapi teknikleri ise danışmanların mesleki yeterliliklerini artırmada ve farklı vakalara etkili çözümler sunmada kritik öneme sahiptir. Özellikle son yıllarda bilişsel davranışçı terapi (BDT), EMDR ve sanat

terapisi gibi yöntemlerin popüler hale gelmesi, danışmanların bu alanlardaki bilgi ve becerilerini artırmalarını gerektirmiştir (Bal, 2022).

Eğilimlere ayak uydurma durumu alt temasında, katılımcıların en çok internet ve sosyal medya aracılığıyla eğilimleri takip ettikleri görülmüştür. Ancak, eğitim ücretlerinin yüksekliği nedeniyle bu eğilimlere ayak uydurmakta zorlandıklarını da belirtmişlerdir. Bu durum, literatürde de benzer şekilde ele alınmıştır; örneğin, Yılmaz ve Ergene (2022) tarafından yapılan bir araştırmada, psikolojik danışmanların mesleki gelişimlerini daha çok kişisel çabalarıyla ve çevrim içi kaynaklar aracılığıyla sürdürdükleri, ancak maliyet ve erişim zorlukları nedeniyle bazı eğitimlere katılımda güçlük yaşadıkları belirtilmiştir. Bir başka çalışmada ise, psikolojik danışmanların mesleki gelişimlerini daha çok kişisel çabalarıyla sağladıkları ve sunulan eğitim fırsatlarını yeterli bulmadıkları ifade edilmiştir (Camadan ve Sarı, 2021). Katılımcılar ayrıca eğitim ücretlerinin yüksek olması nedeniyle bu eğilimlere ayak uydurmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu, mesleki gelişim fırsatlarının erişilebilirliği ve maliyetinin, danışmanların bu alanlardaki gelişimini sınırlayan faktörlerden biri olduğunu ortaya koymaktadır.

5.2. Sonuç

Bu araştırmada ilkokulda görev yapan psikolojik danışmanların uygulama deneyimleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar bu bölümde yer almaktadır.

Psikolojik danışmanların ilkokul öğrencileriyle sıklıkla çalıştıkları konuların okula uyumu organize etmek ve kaygı kontrolü olduğu görülmektedir. Sonrasında ise ailenin çocuğa olan bağımlılığı, çocuğun ayrılma güçlüğü ve davranış bozuklukları gelmektedir.

İlkokul psikolojik danışmanlarının çok farklı eğitimlere katıldıkları görülmektedir. Bu eğitimler arasında en çok öne çıkan eğitim “objektif testler” eğitimidir. Sonrasında ise, “çocuk merkezli oyun terapisi”, “dikkat eksikliği ve hiperaktivite”, “resim analizi” ve “drama eğitimi” en çok alınan eğitimler oldukları görülmektedir.

Psikolojik danışmanların görüşlerine göre ilkokul öğrencilerinin sıklıkla karşılaştığı problemlerin başında akran zorbalığı gelmektedir. Sonrasında okula uyum problemleri, çocukların özgüven eksikliği ve ailevi sorunlar gelmektedir. Bu problemler karşısında rehberlik sürecinde ise katılımcıların en çok okul-aile iş birliği yaptıkları görülmüştür. Sonrasında öğrenci ile birebir görüşme, grup aktiviteleri ve bilinçli teknoloji kullanımını teşvik etme gelmektedir.

Psikolojik danışmanların ilkokul öğrencileriyle etkili iletişim kurabilmesiyle ilgili en önemli etkili iletişim aracının oyun aracılığıyla iletişim kurma olduğu belirlenmiştir. Sonrasında, güven ortamı yaratma ve ortak dil oluşturma gibi etkili iletişim tekniklerinin öne çıktığı saptanmıştır.

Psikolojik danışmanların görüşlerine göre güven ortamı oluşturma ve öğrencilerin güvenini kazanma teması altında öğrenci ile tanışma öne çıkmıştır. Sonrasında, oyunla veya resim çizerek iletişim, her koşulda aynı tonda yaklaşma (kızma, ses yükseltme vb. yapmadan) ve verilen sözleri tutma yöntemlerinin geldiği görülmüştür.

Psikolojik danışmanların ilkokul öğrencilerine yönelik danışmanlık süreçlerinde ailelerle yaptıkları iş birliğinde en çok birebir görüşmeler yaptıkları belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, velilere yönelik seminerler-sunumlar ile velilerin bilinçlendirildiği ortaya çıkmıştır.

Psikolojik danışmanlar ailelerle iletişimi güçlendirmek için aile eğitimlerini önermektedirler. Sonrasında ise, ailelere seminer verme, ailelerinde katılacağı etkinlikler düzenleme ve aile ile olumlu bir dil kullanmanın önemi vurgulanmıştır.

Psikolojik danışmanların ilkokul öğrencilerinin sosyal gelişimini desteklemek için kullandıkları stratejilerin başında sanat veya spor etkinlikleri ile ilgili turnuvalar düzenleme ya da bu etkinliklere yönlendirme gelmektedir. Öne çıkan diğer stratejiler ise, oyun temelli etkinlikler, sorumluluk bilinci kazandırma ve iletişim becerileri kazandırma şeklindedir.

Psikolojik danışmanların ilkokul öğrencilerinin akademik gelişimini desteklemek için okul-veli-öğrenci iş birliği stratejisi uyguladıkları belirlenmiştir. Akademik gelişim için öne çıkan diğer stratejiler ise, verimli ders çalışma tekniklerinin öğretilmesi ve kitap okuma alışkanlığı edindirme şeklindedir.

İlkokul psikolojik danışmanlarının mesleki gelişim fırsatları açısından Rehberlik Araştırma Merkezlerinin düzenlediği eğitimlerin ve çevrimiçi eğitimlerin yeterli olduğu görüşündedirler. Bunun yanı sıra hizmet içi eğitimlerin yetersiz ve bazı eğitimlerin de pahalı olduğu görüşüne ulaşılmıştır.

Psikolojik danışmanların görüşlerine göre mesleki gelişimde en önemli eğilimler oyun terapisi ve terapi teknikleridir. Katılımcılar eğilimleri en çok internet ve sosyal medyadan takip ettiklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra eğitim ücretleri nedeniyle ayak uydurmada zorlandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

5.3. Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayanarak, ilkokul düzeyinde görev yapan psikolojik danışmanların uygulama deneyimlerini ve mesleki gelişim ihtiyaçlarını desteklemek için aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Öğrencilerin okula uyum süreci ve kaygı kontrolüne yönelik rehberlik programları geliştirilebilir. Özellikle akran zorbalığı, özgüven eksikliği ve ailevi sorunlar gibi konulara odaklanan müdahale planları uygulanabilir. Bu programlar, öğrenci-aile-okul iş birliğini güçlendirecek şekilde yapılandırılmalıdır.
- Objektif testler, çocuk merkezli oyun terapisi ve dikkat eksikliği ve hiperaktivite gibi öne çıkan alanlara yönelik eğitimlerin erişimi artırılabilir. Bu eğitimler düşük maliyetli veya ücretsiz olarak sunulabilir. Ayrıca, hizmet içi eğitimlerin içeriği zenginleştirilerek daha kapsamlı hale getirilebilir.
- Ailelerin danışmanlık süreçlerine katılımını teşvik etmek için seminerler, eğitim programları ve ailelerin de katılabileceği etkinlikler düzenlenebilir. Ailelere yönelik iletişimde olumlu bir dilin kullanımı ve güven temelli bir yaklaşımın benimsenmesi önemlidir.
- Sanat ve spor etkinlikleri, oyun temelli etkinlikler ve sorumluluk bilinci kazandırmaya yönelik programlar yaygınlaştırılıp bu tür etkinliklere öğrencilerin düzenli katılımı sağlanabilir. Akademik gelişim için ise verimli ders çalışma teknikleri ve kitap okuma alışkanlığını destekleyen bireysel ve grup çalışmaları organize edilebilir.
- Psikolojik danışmanların mesleki eğilimleri takip etme sürecinde sosyal medya ve çevrimiçi platformlar daha etkili bir şekilde kullanılabilir. Ayrıca, danışmanların bu platformlar aracılığıyla profesyonel ağlar oluşturmaları ve bilgi paylaşımında bulunmaları teşvik edilebilir.
- Mesleki gelişim eğilimlerine uyum sağlama sürecinde eğitim ücretlerinin yüksekliği bir engel teşkil ettiğinden, kamu ve özel sektör iş birliğiyle burs, hibe ve teşvik mekanizmaları oluşturulabilir.

KAYNAKLAR

- Ağır, M. S. (2017). Eğitsel rehberlik çalışmalarının nemi. *HAYEF Journal of Education*, 14(2), 183-202.
- Akın, F. A., ve Atıcı, B. (2015). Oyun tabanlı öğrenme ortamlarının ğrenci başarisına ve görüşlerine etkisi. *Turkish Journal of Educational Studies*, 2(2), 75-102.
- Aktas, E. F. ve Demirtas-Zorbaz, S. (2018). School Counselor's Opinions About Their Competence of Child Counseling, Inonu University Journal of the Faculty of Education, 19(1), 245-256. [DOI: 10.17679/inuefd.416003](https://doi.org/10.17679/inuefd.416003)
- Albayram, E. (2023). *Göçmen ğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma ihtiyaçlarının ğretmen ve göçmen ğrenci görüşüne göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Alkaç, Y. (2023). 7-9 yaş aralığındaki çocukların covid-19 pandemi döneminde iyi-kötü kavramlarına ilişkin çizimlerinin sosyal hizmet kapsamında betimsel analizi. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 35-47.
- Alkalay zgrbz, G. (2024). Paydaşların gözünden okul aile iş birliği. *Topkapı Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 79-93.
- Altıntaş, E. (2021). Çağdaş eğitim sisteminde ğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. G. Can (Ed.), *Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik* (s. 1-29). Pegem Yayıncılık.F.
- Ardıç, A. K., Temiz, S. (2020). İlkokul ğrencilerinde görülen, öğrencilerin istenmeyen davranışlarına yönelik ğretmen görüşleri ve üzüm stratejileri. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED)*, 2(2), 1-16.
- Arslan, S. (2004). *Okul psikolojik danışmanlarının kişilerarası problem zme beceri ve yönelimleri ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi: Malatya ili rneği*. Yüksek Lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aslan, A. M., ve Güven, M. (2019). Okul psikolojik danışmanlarının ailelerle yürüttükleri konsültasyon alışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(52), 109-148.
- Aşkın, Y. (2022). *Acil uzaktan eğitim döneminde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamında uzman psikolojik danışmanların niversite öğrencilerine yönelik gerçekleştirdikleri evrimii canlı söyleşilere ilişkin deneyimleri* (Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Atan, A., ve Buluş, M. (2020). Aile iletişim becerileri psikoeğitim programının eşlerin iletişim becerilerine ve çift uyumuna etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(1), 255-288.
- Aydemir, A. (2021). *Psikolojik danışmanların mesleki tatmin, tükenmişlik ve merhamet yorgunluğu düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

- Aykara, A. (2017). Çocuk merkezli oyun terapisinin engelli çocuklara yönelik sosyal hizmet uygulamaları açısından önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(1), 169-186.
- Bacanlı, H. (2007). *Eğitim psikolojisi*. Pegem Akademi.
- Baker, J. A. (2006). Contributions of teacher–child relationships to positive school adjustment during elementary school. *Journal of school psychology*, 44(3), 211-229.
- Bakırcıoğlu, R. (2005). *Rehberlik ve psikolojik danışma* (7. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Bakırcıoğlu, R. (2020). *Çocuk ve ergenlerde ruh sağlığı* (7. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Bal, F. (2022). Bilişsel davranışçı ve EMDR terapi yöntemlerinin dikkat eksikliği üzerindeki etkinliğinin incelenmesi. *Social Sciences Studies Journal (Sssjournal)*, 4(25), 5245-5258.
- Baloğlu, B., ve Tan, H. (2013). *Psikolojik danışma ve rehberlik: Teori ve uygulama*. Alkım Yayınevi.
- Bardak, M. (2018). Oyun Temelli Öğrenme. A. Gürol (Eds.) içinde, *Erken Çocukluk Döneminde Öğrenme Yaklaşımları* (s. 207-230). Efe Akademi Yayınları.
- Batsche, G.M., Knoff, H.M. (1994). Bullies and their victims-Understanding a pervasive problem in the schools. *Social Psychology Review*, 23(2), 165-174.
- Bowes, L., Aryani, F., Ohan, F., Haryanti, R. H., Winarna, S., Arsianto, Y., Budiyawati, H., Widowati, E., Saraswati, R., Kristianto, Y., Suryani, Y. E., Ulum, D. F., Minnick, E. (2019). The development and pilot testing of an adolescent bullying intervention in Indonesia the ROOTS Indonesia program. *Global health action*, 12(1), Article 1656905.
- Buss, K. E., Warren, J. M., & Horton, E. (2015). trauma and treatment in early childhood: A review of the historical and emerging literature for counselors. *Professional Counselor*, 5(2).
- Camadan, F., ve Sarı, S. V. (2021). Psikolojik danışmanların mesleki gelişimlerinin incelenmesi üzerine nitel bir araştırma. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1274-1293.
- Can, E., Nikolayidis, U. (2021). Okul rehberlik hizmetleri: bir durum çalışması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(2), 647-665.
- Can, E., Nikolayidis, U., ve Işık-Can, C. (2018). Millî eğitimde rehberlik hizmetleri: Mevzuat değişikliği ve uygulamaya etkisi. E. B. Çelik, E. Kırıl & A. Çilek (Ed.), *Eğitimden kareler* (s. 171-201). Eyuder Yayınları.
- Can, G. (2005). *Okullarda rehberlik hizmet alanlar bilimleri* (6. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Canel, A. N. (2014). Eğitimde rehberlik hizmetlerinin yeri ve önemi. B. Aydın (Ed.), *Rehberlik* (s. 117-151). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ceyhan, E. (1995). Oryantasyon eğitimi. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 4(2), 14-17.

- Clark, A. J. (2014). *Empathy in counseling and psychotherapy: Perspectives and practices*. Routledge.
- Coffey, A., & Atkinson, P. (1996). *Making sense of qualitative data: Complementary research strategies*. Sage Publications.
- Compas, B. E., Connor-Smith, J. K., Saltzman, H., Thomsen, A. H., & Wadsworth, M. E. (2001). Coping with stress during childhood and adolescence: problems, progress, and potential in theory and research. *Psychological bulletin*, 127(1), 87.
- Conyne, R. K. (2015). *Counseling for wellness and prevention: Helping people become empowered in systems and settings*. Routledge.
- Costantino, C., Casuccio, A., Marotta, C., Bono, S. E., Ventura, G., Mazzucco, W., Vitale, F., Restivo, V. (2019). Effects of an intervention to prevent the bullying in first-grade secondary schools of palermo, Italy: The BIAS Study. *Italian Journal of Pediatrics*, 45(1), 1-10.
- Çakmak, A., ve Koç, K. (2015). Anaokulu çocuklarının televizyon, kitap, bilgisayar ve oyuncaklarla geçirdikleri zamanın niteliğinin incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 14(2), 513-534.
- Çavuşoğlu, A. (2023). Eğitim ve Çevrimiçi Eğitim. 21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum, 12(35), 565-576.
- Çetin, S. (2016). *İlkokul öğrencilerinin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisine ilişkin görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Çıtak, Ş. (2020). *Lise öğrencileri arasında görülen riskli davranışların psikolojik danışmanlık ve rehberlik lisans program içerikleri ve psikolojik danışman yeterlilikleri bağlamında incelenmesi* (Doktora Tezi). Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Çimen, N. (2009). *Okul öncesi eğitimi programı'nda altı yaş grubu çocukların sosyal becerilerinin gerçekleşme düzeyi*. (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Daraga, M. S., Bayar, A., & Karakaş, A. (2023). *Okul-aile ilişkisine yönelik öğretmen algıları*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24(1), 225-244.
- Demir, Y. C. (2018). *Ortaöğretim öğrencilerinin rehberlik dersine ve rehberlik dersi çalışmalarına ilişkin algılarının belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Demircioğlu, A. (2024). *İlkokul öğrencilerinde akran zorbalığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak.
- Demirel, T. (2015). *Zekâ oyunlarının Türkçe ve matematik derslerinde kullanılmasının ortaokul öğrencileri üzerindeki bilişsel ve duyuşsal etkilerinin değerlendirilmesi*. (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Deniz, M., ve Erözkan, A. (2015). *Psikolojik danışma ve rehberlik* (8. Baskı). Maya Akademi Yayınları.
- Dilekmen, M. (2019). Rehberliğin başlıca türleri. G. Can (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik* (18. Baskı). Pegem Akademi.
- Dilmaç, B., ve Karababa, A. (2018). Eğitim kademelerine göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri. H. Ekşi & M. Yüksel (Ed.), *Rehberlik ve psikolojik danışma içinde*. Nobel.
- Dinç Yurtal, F. (2020). Psikolojik danışma ve rehberlikte hizmet türleri. A. Kaya (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde* (13. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Dowling, E., Osborne, E., & Osborne, E. L. (2003). *The family and the school*. Karnac Books.
- Eraslan Çapan, B., Ülker Tümlü, G., Çimşir, E., Balkaya Çetin, A. (2024). Engelli kardeşinin gölgesinde yaşamak: Ebeveynlerin gözünden deneyimsel oyun terapisi sürecinin değerlendirilmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 14(2), 475-500.
- Erdamar, G. (2010). Öğretmen adaylarının ders çalışma stratejilerini etkileyen bazı değişkenler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 82-93.
- Erdem, A. R., ve Okul, Ö. (2015). Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerle iletişim becerileri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 4-13.
- Erden, M., ve Akman, Y. (2007). *Eğitim psikolojisi*. Arkadaş Yayınları.
- Eren, E. (2022). *Okul yöneticileri ve öğrencilerin görüşlerine göre psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin etkililiğinin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Ergül, E., ve Doğan, M. (2022). İlkokul matematik öğretiminde oyun temelli yaklaşımın öğrenci başarısına etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(235), 1935-1960.
- Erkan, S. (2014). Rehberlik nedir? Y. Kuzgun (Ed.), *İlköğretimde rehberlik* (7. Baskı). Nobel Yayınevi.
- Ersever, O. G. (1992). İlköğretimde açık okul sistemi ile psikolojik danışma ve rehberlik anlayışı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8), 127-132.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2023). *How to Design and Evaluate Research in Education* (11th ed.). McGraw-Hill Companies.
- Geddes, R., Frank, J., & Haw, S. (2011). A rapid review of key strategies to improve the cognitive and social development of children in Scotland. *Health policy*, 101(1), 20-28.
- Gerard, E. (1975). *Psikolojik danışmaya giriş: Kişilerarası ilişkiler kurmada ve kişisel yardım hizmetini vermede sistematik bir model* (F. Akkoyun, Ed.). Form Ofset.
- Gladding, S. T. (2013). *Psikolojik danışma: Kapsamlı bir meslek* (N. Voltan Acar, Çev.) (6. Basımdan çeviri, gözden geçirilmiş 3. Basım). Nobel Yayıncılık.

- Güneş, B. (2023). *Özel Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik Danışmanlık İhtiyaçları: Psikolojik Danışmanların Bakış Açısı* (Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Güven, M. (2004). *Okullarda rehberlik hizmetleri*. Arı Yayıncılık.
- Gysbers, N. C., & Henderson, P. (2014). *Developing and managing your school guidance and counseling program*. John Wiley & Sons.
- Hackney, H., ve Cormier, S. (2008). *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri* (T. Ergene & S. A. Sevim, Çev.). Mentis Yayıncılık.
- Halmatov, S., ve Güzelbahçe, A. (2020). *Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberliğin gelişim süreci*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Hamamcı, Z. (2019). Kariyer eğitim programları. B. Yeşilyaprak (Ed.), *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı* (10. Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Hollingsworth, M. A. (2019). Trauma informed practice: Increasing awareness for pre-service school counselors. *European Journal of Educational Sciences*, (Special), 116-129.
- Jarareh, J., Mohammadi, A., Nader, M., Moosavian, S. A. (2016). The impact of group play therapy on creativity and control of aggression in preschool children. *Cogent Psychology*, 3(1), 1264655.
- Kadim, M. (2023). Çocuk Resimlerinin Analizi İçinde. *Karalama Dönemi* (41-63). Efe Akademi Yayınları.
- Kahrıman, M. (2014). *İlkokul 3. sınıf hayat bilgisi dersi benim eşsiz yuvam temasındaki konuların drama yöntemine dayalı öğretiminin öğrencilerin iletişim, empati becerileri ve değer algıları üzerine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Kantarcıoğlu, S. (1987). *Rehberlik el kitabı*. Milli Eğitim Basımevi.
- Kaymak, D. A. (2008). Üniversite danışmanlığında akran desteği: Bir bölüm akranlığı projesi uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 22-29.
- Kepeçoğlu, M. (2010). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Alkım Yayımevi.
- Keys, S. G., ve Bemak, F. (1997). School—family—community linked services: a school counseling role for changing times. *The School Counselor*, 44(4), 255-263.
- Kılıççı, Y. (2006). *Okulda ruh sağlığı*. Anı Yayıncılık.
- Kiye, S., Yalçın, İ. (2021). Oyun terapisi ve oyun terapisinin gruplarda kullanımı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (51), 287-303.
- Kok, J. K., and Low, S. K. (2017). Proposing a collaborative approach for school counseling. *International Journal of School & Educational Psychology*, 5(4), 281-289.
- Korkut, F., & Mızıkacı, F. (2008). Avrupa Birliği, Bologna süreci ve Türkiye’de psikolojik danışman eğitimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 14(1), 99-122.

- Kourkoutas, E., Stavrou, P. D., & Plexousakis, S. (2018). Teachers' emotional and educational reactions toward children with behavioral problems: Implication for school-based counseling work with teachers. *Journal of Psychology and Behavioural Science*, 6, 17-34.
- Kumar, V. J. (2010). Guidance in the secondary school. *I-manager's Journal on Educational Psychology*, 3(3), 18-22.
- Kuzgun, Y. (2019). *Rehberlik ve psikolojik danışma* (15. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçük, E. T., ve Taşkın, P. (2023). Özel eğitimde ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(2), 1471-1490.
- Larson, S., Chapman, S., Spetz, J., & Brindis, C. D. (2017). Chronic childhood trauma, mental health, academic achievement, and school-based health center mental health services. *Journal of school health*, 87(9), 675-686.
- Lee, M. J., Wu, W. C., Chang, H. C., Chen, H. J., Lin, W. S., Feng, J. Y., & Lee, T. S. H. (2020). Effectiveness of a school-based life skills program on emotional regulation and depression among elementary school students: A randomized study. *Children and Youth Services Review*, 118, 105464.
- Leung, G. S., Yeung, K. C., & Wong, D. F. (2010). Academic stressors and anxiety in children: The role of paternal support. *Journal of child and family studies*, 19, 90-100.
- Lines, C., Miller, G. B., & Arthur-Stanley, A. (2011). *The power of family-school partnering (FSP): A practical guide for school mental health professionals and educators*. Routledge.
- Lunenburg, F. C. (2010). School guidance and counseling services. *Journal of Guidance and Counselling*, 1(10), 1-9.
- Macklem, G. L. (2007). *Practitioner's guide to emotion regulation in school-aged children*. Springer Science & Business Media.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50, 370-396.
- Mathewson, R. H. (1954). The general guidance counselor. *The Personnel and Guidance Journal*, 32(9), 516-569.
- MEB. (2020). Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliği. *Resmi Gazete*, 31213, 14 Ağustos.
- MEB. (2020a). *Millî Eğitim Bakanlığı rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliği*. MEB Yayınları.
- MEB. (2021). *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan bireyler: Özel Eğitim Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü*.
- Merriam, S. (1995) What Can You Tell From An N of 1? Issues of validity and reliability in qualitative research. *PAACE Journal of Lifelong Learning*, 4,51-60.

- Mesleki Yeterlilik Kanunu. (2017). *T. C. Resmi Gazete*, 30227, 1 Kasım 2017.
- Nazlı, S., Kiye, S., Yoncalık, O., Önal, A. A., Can, N., & Ateş, E. G. Ç. (2021). Rehberlik ve araştırma merkezleri rehberlik hizmetleri bölümünün işlevselliğinin incelenmesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 54(1), 225-268.
- Nelson-Jones, R. (2014). *Uygulamalı danışmanlık ve yardım becerileri* (G. Sart, Çev.). Nobel Yayıncılık.
- Ngamthipwatthana, T., Kiattisirichai, Y., Hosiri, T., Manussirivithaya, V. (2018). The Effect of Group Cognitive Behavioral Play Therapy Program on Self-Control among Late Childhood in Foster Care. *Siriraj Medical Journal*, 70 (6), 507-513.
- Öksüz, H. (2022). *Kaynaştırma öğrencilerinin psikolojik danışma ve rehberlik ihtiyaçlarının çok boyutlu incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Önder, A. (2003). *Yaşayarak Öğrenme İçin Yaratıcı Drama*. Epsilon Yayıncılık.
- Öngören, S. (2023). The role of school counsellors in children's adjustment to preschool education. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 33(1), 26-40. <https://doi.org/10.1017/jgc.2021.15>
- Özabacı, N., Sakarya, N., & Doğan, M. (2008). Okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19), 8-22.
- Özeke Kocabaş, E. (2006). Eğitim sürecinde aile katılımı: Dünyada ve Türkiye'deki çalışmalar. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*; 3(26), 143-153.
- Özer, D. S., ve Özer, K. (2005). *Çocuklarda motor gelişim*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Özer, N. (2020). Açık ve uzaktan öğrenme sistemlerindeki psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin bireysel farklılıklar kapsamında incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 55-80.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Çağdaş eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik*. PDREM Yayınları.
- Öztürk, H. (2019). *Ortaöğretim öğrencilerinin akran zorbalığı ilişkisinde zorba ve kurban olma durumlarını etkileyen faktörler ve okul sosyal hizmeti*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özyanık, M. (2023). *Öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerine yönelik tutumlarının açıklanmasında mesleki profesyonelliklerinin rolü* (Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize.
- Özyürek, A., Özkan, İ., Begde, Z., & Yavuz, N. F. (2015). Okul öncesi dönem çocuklar için hareket ve sosyal becerilerin gelişiminin desteklenmesine yönelik eğitim programı. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*.

- Pare, D. (2012). *The practice of collaborative counseling and psychotherapy: Developing skills in culturally mindful helping*. Sage.
- Parmaksız, İ., ve Gök, A. (2018). Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde karşılaştıkları güçlükler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 247-265.
- Pellegrini, A. D., & Bartini, M. (2000). A longitudinal study of bullying, victimization, and peer affiliation during the transition from primary school to middle school. *American educational research journal*, 37(3), 699-725.
- Perdue, N. H., Manzeske, D. P., & Estell, D. B. (2009). Early predictors of school engagement: Exploring the role of peer relationships. *Psychology in the Schools*, 46(10), 1084-1097.
- Poyraz, M. (2007). Babaların babalık rolünü algılamalarıyla kendi ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Reback, R. (2010). Schools' mental health services and young children's emotions, behavior, and learning. *Journal of Policy Analysis and Management*, 29(4), 698-725.
- Richardson, M. S. (2012). Counseling for work and relationship. *The Counseling Psychologist*, 40(2), 190-242.
- Saban, A., ve Ersoy, A. (2016). Eğitimde nitel araştırma desenleri. Anı Yayınevi.
- Santrock, J. W. (2014). *Ergenlik*. Nobel Yayıncılık.
- Schmidt, J. G. (2013). *Counseling in schools*. Pearson Higher Education US.
- Selen, N. (2008). *Liselerdeki psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin algılanan etkililiğinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Senemoğlu, N. (2018). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya* (25. Baskı). Gönül Yayıncılık.
- Sevim, S. A., ve Hamamcı, Z. (2016). Psikolojik danışmanların mesleki doyumları ile mesleki yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(12), 39-46.
- Sitinjak, C., & Canu, Z. (2023). The importance of guidance and counseling in effective school learning. *Jurnal Ilmiah Global Education*, 4(1), 12-19.
- Sommers-Flanagan, J., & Sommers-Flanagan, R. (2014). Tough kids, cool counseling: User-friendly approaches with challenging youth. John Wiley & Sons.
- Sommers-Flanagan, J., & Sommers-Flanagan, R. (2018). *Counseling and psychotherapy theories in context and practice: Skills, strategies, and techniques*. John Wiley & Sons.
- Super, E.D. (1968). A theory of vocational development. J.H. Peters & J. C. Hansen (Ed), Vocational guidance and career development. The Macmillan Company.

- Tan, H. (2000). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Milli Eğitim Basımevi.
- Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığı'na genel bir bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(21), 30-39.
- Terzi, Ş., Tekinalp, B. E., & Leuwerke, W. (2011). Psikolojik danışmanların okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri modeline dayalı olarak geliştirilen kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programını değerlendirmeleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1), 51-60.
- Thompson, R. (2012). *Professional school counseling: Best practices for working in the schools*. Routledge.
- Thompson, R. (2013). *School counseling: Best practices for working in the schools*. Routledge.
- Thompson, R. (2013). *School counseling: Best practices for working in the schools*. Routledge.
- Topçu, E., Nazlı, S. (2017). Veli oryantasyon programının okul öncesi öğrencilerinin okula uyumuna etkisi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1(1), 01-20.
- Tönbül, Ö. (2019). Aile Danışmanlığı sürecinde ve kuramlarında amaç oluşturma. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 76-95.
- Tönbül, Ö. (2020). Aile danışmanlığı tekniklerinin okul psikolojik danışma ve rehberlik servislerinde kullanımının incelenmesi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1(1), 37-47.
- Tuğrul, B. (2003). Drama ve Öğrenme-Öğretme. Öztürk, A. (Ed.), *Çocuk Yaratıcılık ve Drama* içinde (121-138). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Tuzcuoğlu, N. (1995). *İlkokullarda Rehberlik Servislerden Beklentiler Ve Rehberlik Servisinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi* (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tuzgöl Dost, M. (2020). Okul psikolojik danışmanlarına göre ilkokullardaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin durumu ve sorunları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(76), 1673-1690. <https://doi.org/10.17755/esosder.715029>
- Türk, F. (2020). Öğrenim kademelerine göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri. Ş. Işık (Ed.), *Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik* (1. Baskı). Pegem Akademi.
- Uysal Toraman, A., Dağhan, Ş., Kısa, Ö. (2021). Akran Zorbalığını Önlemede Okul Tabanlı Müdahale Programları: Sistemik Derleme. *Humanistic Perspective*, 3(2), 359-399.
- Uzunçarşılı, A. T., Akın, Ü. B. Ü., Mollaoğlu, N. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinde iletişim becerilerinin önemi. *Eurasian Education & Literature Journal*, (16), 51-66.
- Ültanır, E. (2000). Okul psikologluğu ve okul psikolojik danışmanlığı meslekleri: Karşılaştırmalı bir çalışma. *Milli Eğitim Dergisi*, 148, 50-60.
- Üstün, A., ve Şenyer, D. (2024). Ortaokullarda karşılaşılan akran zorbalığı ve akran zorbalığına karşı öğretmen görüşleri. *Social Mentality And Researcher Thinkers Journal*, 8(61), 1176-1183.

- Voltan Acar, N. (2001). *Grupla psikolojik danışma ilke ve teknikleri*. Nobel Yayınevi.
- Webster-Stratton, C., & Reid, M. J. (2004). Strengthening social and emotional competence in young children—The foundation for early school readiness and success: Incredible years classroom social skills and problem-solving curriculum. *Infants & Young Children, 17*(2), 96-113.
- Westland, G. (2015). *Verbal and non-verbal communication in psychotherapy*. WW Norton & Company.
- Yalçın, İ. (2006). Counselor in the 21st century. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES,39)* (1), 117-133. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000131
- Yam, F. C. (2020). İlkokul öğrencilerinin rehber öğretmen (psikolojik danışman)'e ilişkin algılarının metaforik olarak incelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(2), 684-700. <https://doi.org/10.17679/inuefd.635673>
- Yavuzer, H. (2012). *Resimleriyle çocuk*. Remzi Kitabevi.
- Yazıcı, H., ve Altun, F. (2016). PDR lisans programlarının üstün yeteneklilere dönük psikolojik danışma becerilerinin kazandırılması açısından değerlendirilmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 13*(1), 61-72.
- Yemez, H. (2023). *İlkokullarda rehberlik servisinin etkililiğine ilişkin bir inceleme* (Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi, Siirt.
- Yeşilyaprak, B. (2021). *21. yüzyılda eğitimde rehberlik hizmetleri*. Nobel Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin yayıncılık.
- Yıldırım, T. (2010). Psikolojik danışmadan önceki oturum: Dinamik anamnez alma ve karar verme. III. Uygulamalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Çalıştay, Bildiri ve Poster Sunum Özetleri Kitabı, Ankara.
- Yılmaz, E. (2006). *Okullardaki örgütsel güven düzeyinin okul yöneticilerinin etik liderlik özellikleri ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yılmaz, O., ve Ergene, T. (2022). Etkili psikolojik danışmanların özellikleri. *Trakya Eğitim Dergisi, 12*(3), 1198-1217.
- Yorgun, A., Mert, S., & Köksal, G. (2019). Okul yöneticileri ve psikolojik danışmanların perspektifinden okul psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin incelenmesi. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi, 2*(2), 166-198.
- Yuen, L.H. (2017). Personal growth and development of parent leaders through a group parent education program. *Teacher Development, 21*(4), 547-560.

Zuković, S., & Slijepčević, S. (2022). Counselling elementary school students-experiences of school counsellors from Serbia. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 32(2), 185–197. <https://doi.org/10.1017/jgc.2020.15>

EKLER

EK-1: GÖRÜŞME FORMU

Değerli Katılımcılar;

İlkokulda görev yapan psikolojik danışmanların uygulama deneyimlerini incelemek amacıyla yapacağımız araştırmada görüşlerinize ihtiyaç duyulmuştur. Bu amaçla açık uçlu sorularımıza cevap aramaktayız. Elde edilen veriler tez kapsamında kullanılacak olup başka alanlarda paylaşılmayacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Dr. Öğr. Üyesi Hayri KOÇ

Tez Danışmanı

Emine IŞIK

Yüksek Lisans Öğrencisi

Kişisel Bilgiler

- 1)Cinsiyetiniz () K () E
- 2)Hizmet Süreniz () 1-5 yıl ()6-10 yıl ()11-15 yıl ()16-20 yıl
- 3)Mezun Olunan Bölüm () PDR () Diğer(.....)
- 4)Eğitim Düzeyiniz () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora

Görüşme Soruları

İlkokul öğrencileriyle sıklıkla çalıştığınız konular nelerdir?

İlkokul düzeyinde psikolojik danışmanlık konusunda hangi tür eğitimlere katıldınız?

İlkokul öğrencilerinin karşılaştığı problemler nelerdir ve bu problemler karşısında rehberlik sürecinde neler yaparsınız?

İlkokul öğrencileriyle nasıl etkili iletişim kurabilirsiniz?

Güven ortamını nasıl oluşturabilir ve öğrencilerin size rahatça yaklaşmasını sağlayabilirsiniz?

İlkokul öğrencilerine yönelik danışmanlık süreçlerinde ailelerle nasıl iş birliği yapıyorsunuz?

Ailelerle iletişimi güçlendirmek ve destek sağlamak için neler önerirsiniz?

İlkokul öğrencilerinin sosyal gelişimini desteklemek için hangi stratejileri uygularsınız?

İlkokul öğrencilerinin akademik gelişimini desteklemek için hangi stratejileri uygularsınız?

İlkokul psikolojik danışmanları için mesleki gelişim fırsatları hakkında neler düşünüyorsunuz?

Mesleki gelişimdeki en önemli eğilimler nelerdir ve bu eğilimlere nasıl ayak uyduruyorsunuz?

EK-2 ETİK KURUL KARARI

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
ETİK KURUL KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayısı ve Karar No	Tarih :02/02/2024 Toplantı Sayısı:03 Karar No :2024/128
Araştırmanın Başlığı	İlkokul Öğrencilerine Psikolojik Danışmanlık Yapmak: Okul Psikolojik Danışmanlarının Görüşleri.
Sorumlu Araştırmacı	Dr. Öğr. Üyesi Hayri KOÇ
Yardımcı Araştırmacı	Emine IŞIK Lisansüstü Öğrenci
Etik Kurul Kararı	17838 sayılı başvuru Etik Kurul tarafından değerlendirilmiş olup, başvurunun bilimsel araştırma etiği açısından “ Uygun ” olduğuna karar verilmiştir.